

Naša izviđačka priča
knjiga sjećanja

Izdavač: Odred izviđača „Neretva“ Konjic
Urednici: Haris Hadžizukić i Zoran Krezić
Lektor: Lila Alagić
Recenzenti: Dijana Hadžizukić i Dženan Kovačić
DTP: Jasmin Gubeljić
Štampa: Štamparija Fojnica d.d.
Tiraž: 300

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo

821.163.4(497.6)-32(082)

NAŠA izviđačka priča : knjiga sjećanja / [urednici Haris Hadžizukić, Zoran Krezić]. - Konjic : Narodni univerzitet : Odred izviđača "Neretva", 2016. - 256 str. ; 21 cm

ISBN 978-9926-8098-0-5

COBISS.BH-ID 23126278

Knjiga je štampana u sklopu obilježavanja jubileja - 60 godina Odreda izviđača „Neretva“ Konjic.

Štampanje knjige finansijski je pomogla općina Konjic

**NAŠA IZVIĐAČKA PRIČA
KNJIGA SJEĆANJA**

Konjic, 2016.

Riječ urednika

Naš Odred slavi šezdeset godina postojanja i neprekidnog rada. Odred je osnovan 25. maja 1956. godine i do 1994. godine zvao se OI „Maksim Kujundžić“ kada je u skladu sa proklamovanim skautskim principima promijenio ime u Odred izviđača „Neretva“. U ovih šezdeset godina posvećenog i volonterskog rada i pored brojnih nedaća nismo dopustili da se naš Odred „ugasi“.

Ideja ove knjige je da se od zaborava otrgnu barem neki od stotina i stotina onih koji su naš Odred činili jednim od najboljih na prostorima bivše zemlje, da se pomenu njihova imena i podvizi, da se ispričaju neki od nezaboravnih događaja... Knjiga nema pretenzije da bude književno djelo, već da različiti ljudi na svoj način zapišu sjećanja na izviđačke dane. Stoga, može se desiti da o istom događaju različiti autori pišu iz različitih uglova, te o istom događaju imamo različita sjećanja, pa čak i različite činjenice.

Nadamo se da ćete sa užitkom i sjetom čitati knjigu i da će ovo izdanje predstavljati osnovu i za drugo, treće... i ko zna koje izdanje, odnosno, da će ova knjiga biti tek poticaj novim sjećanjima...

Lektorske intervencije u tekstovima su minimalne i isključivo tehničke prirode. Na leksičkom, sintaksičkom i stilskom

planu nije urađena niti jedna promjena, jer je cilj bio zadržati autentične govorne osobine svakog od autora, kao i njihovu originalnu jedinstvenost. Neki od autora su talentirani književnici, drugi ne, ali emocija koju su utkali u svoj tekst jednako je iskrena kao i ljubav prema izviđačima i svom Odredu.

IZVIĐAČKO VRIJEME

Teško je pisati o nečem što je vrijeme zamelo, posebno kad se radi o onim dragim i bliskim drugovima, prijateljima s kojima ste dijelili najljepše trenutke svojeg djetinjstva i mladosti, a njih više nema među nama. Njih je mnogo i možemo ih se ovakvim i sličnim prigodama sjećati, ugodno pričati o njima, njihovim vrlinama i zaslugama. Nadam se da će se naći njihova imena u ovoj knjizi sjećanja, a ja ću pisati o jednom od njih, inicijatoru, aktivnom učesniku i saradniku od samog trenutka osnivanja i daljeg rada našeg odreda.

Upoznali smo se negdje u osnovnoj školi. Mislim da mu je majka bila učiteljica a otac poslovan čovjek. Sjećam se da je imao dvije mlađe sestre, Selmu i Sabihu. Stanovao je na Vardi, preko puta kovačnice, „poslije vunovlačare“ i da nam je zajedničko druženje bilo do škole i nazad. Svakodnevno smo se družili kroz igru, nešto stariji od nas, prednjačio je u organizaciji druženja i provođenja slobodnog vremena. Negdje na samom početku pedestih roditelji preseliše u Mostar, a naši kontakti postadoše vrlo rijetki.

Nakon nekoliko godina mi smo već postali nešto odrasliji i ozbiljniji. Često smo išli na izlete, posebno biciklima. I tako, jedne nedjelje, biciklima se zaputismo u Mostar na utakmicu Velež

i Budućnost iz Titograda. Bicikle smo povezali i zakatančili, a za svaki slučaj po jednu pedalu smo ponijeli sa sobom. To je bila uhodana družina: Seid, Rade, Zoran - zvani Mate, Bimbo, Rešo, ja i neka mi oprostite oni koje zaboravim. Tekma ja počela punim žarom; stadion se prolamao, zvrkali smo našim pedalama. U jednom momentu jedan od naših, ni sam ne vjerujem da nije znao zašto (ime mu neću spominjati, nek sa sam javi čitaoci-ma) poče glasno navijati protiv Veleža. Istog momenta, neko od domaćih navijača, njegovom pedalom, opali ga u predjelu lica. Ukazaše se rane i posjekline, a krv zali "ko iz vola", što kažu. Uplašili smo se i onako izgubljeni prekrili smo mu lice nekom majicom i uz prijetnje i psovke brzo napustili stadion. U tom momentu čujem poznat glas: „Za mnom, - ovamo je voda i bezbjedno“. Bio je to poziv našeg druga što poodavno preseli u Mostar. Žena, koju on pozva, očisti ranu i zaustavi krv povrijeđenom, a mi se smjestismo s našim drugom u prelijep obližnji voćnjak pun kajsija. Tu se malo okrijepismo, sa našim drugom ispričasmu, te dogovorismo skore susrete u Konjicu i Mostaru.

Prilikom jednog boravka naš Mostarac pričao nam je o nekoj novoj organizaciji u Mostaru, o organizacionoj i kadrovskoj strukturi, o programskim sadržajima, disciplini, pravilima. Nama je to malo ličilo nešto na vojno ustrojstvo i nismo se puno zanimali, ali smo iz poštovanja pažljivo slušali, jer je on nama ipak sve više postajao autoritet, po godinama stariji i iskusniji. Govorio je o planovima širenja organizacije na području Hercegovine uključujući i Konjic. Tako je u ljeto 1955, godine obezbijedio 5 ili 6 jednonedjeljnih boravaka za Konjic na Boračkom

jezeru. To je bilo ljetovanje učenika Đačkog doma „Dule Mučibabić“ Mostar u tri smjene, a u svakoj smjeni bilo je po 50 izviđača Mostara. Koliko se sjećam ja sam bio u trećoj smjeni, Ante Trkovnik u prvoj i tri člana učenika iz Đačkog doma Konjic (Renjo Rade, Ante Čarapina i možda Hasan Dželmo). Vrijeme je brzo prošlo. Upoznali smo izviđače na licu mjesta, družili smo se od jutra do večeri, upoznali programske sadržaje, ciljeve i zadatke, te stekli duboko uvjerenje da će uskoro i Konjic imati izviđače.

Danas, naš dragi prijatelj nije među nama, kao i većina nas iz ovih sjećanja, ali njegovo ime i lik, Ismet Zahirović Taras, trajno će ostati među najzaslužnijim imenima formiranja izviđačke organizacije u Konjicu.

II

Izviđačka organizacija zvanično je počela sa radom u Konjicu 25. maja 1956.godine. Kažem zvanično, jer je već u februaru na inicijativu Begtašević Suleta, Hadžić Ševke i njegove sestre - planinara iz Konjica počeo sa radom jedan izviđački vod (Mićević Vaso, Jozo Milićević, Rozic Lucija, Begtašević Esad, Jazvin Ibro, Tipurić Vlado, Janjić Ksenija, Blažević Zdenko i Kata...)

Vec u septembru iste godine počinju aktivne pripreme za Prvu smotru saveza izviđača Jugoslavije koja će se održati na Palama u julu mjesecu 1957. godine, stižu programi, propozicije za razna takmičenja... Donesena je odluka o učešću, sačinjeni programi priprema i zaduženja. Radilo se punom parom i svo slobodno vrijeme posvetili smo Smotri. Do juna smo izvršili sve

programske organizaciono-kadrovske pripreme, obezbijedili uniforme i oznake, dobili unificirane ruksake i samo se čekao završni čin, a to je bila smotra učesnika. Načelnik odreda Vaso Mićević i njegov zamjenik Jozo Milićević vode stroge evidencije i pomažu jedinicama.

Prvog jula u 19 sati na platou kod Repovačke džamije zakazana je smotra odreda u uniformama i pod punom opremom. Vršiti se postrojavanje, slijede komande, raporti po jedinicama, svi smo u stavu "mirno", ispred nas kompletno starješinstvo odreda. Kratko nam se obraćaju Kunić V. i Čohodarević E. objašnjavajući ozbiljnost i težinu zadatka koji je pred nama. Čita se dnevna zapovijest: vrijeme polaska, mjesto polaska, a zatim spisak učesnika. Ostajem bez daha, noge mi se zakovale, oči pune suza a usta ne mogu da otvorim. Mene nema na spisku. Nastaje tajac i svi gledaju u mene. U tom momentu načelnik čita naredbu br. 1 po kojoj ja, umjesto na smotru, upućujem se na izviđačku školu za načelnike porječana u Čortanovcima negdje kod Novog Sada, a Janjić Ljubomir, Halim Sokolović i Jozo Milićević u Podgrab za načelnike odreda.

III

Logorovanje 1963. godine organizirano je na terenu koji upravo danas posjedujemo, samo što je tada nešto drugačije teren izgledao. U vrhu terena, gdje se danas nalazi trpezarija, bijaše poveći neuređen grm obrastao šibljem, nabacan kamen i zemlja. Nekako smo to pročistili, napravili prostor za odmor

i rad. Negdje na prostoru jarbolista prema Šišćici protezao se podugačak neuredjen grm sa šibljem, kamenom i zemljom. Uz dosta napora smo taj prostor oblikovali i upitomili te uz njega napravili trpezariju. Kuhinja je bila uz Šišćicu. Voda za piće i kuhanje donosila se sa izvora iznad ribnjaka. Sanitarni čvor nalazio se uz cestu na terenu do nas, a odmah do njega improzovani tor za stoku. Tad se meso nije moglo nabavljati već je svaki logor nabavljao stoku i držao u toru. (Naravno, Hava im je sudio po kratkom postupku). Vec tada logorom su rukovodili mlađi kadrovi, a članovi starjenšinstva imali svoje šatore negdje na kraju logora i bez neke prijeke potrebe nisu se miješali u život i rad logorske organizacije (bili su tu "zlu ne trebalo")

U logoru nas je bilo oko 120 i ja sam bio starješina. Imali smo sve logorske službe po elaboratu logora i svako je znao svoje obaveze, zaduženja i odgovornosti. Sjećam se, petog dana u ranu zoru tri ovce i jedno tele sruše improvizavanu ogradu i nestanu pod okriljem noći. Straža nije primjetila a dežurni prespavao i tek oko 5 sati digli su uzbunu. Odmah smo formirali potražne grupe i uputili na teren. Negdje oko 16 sati stiže grupa sa ovcama. Nedostajao je jedan član koji se odvojio i samostalno pošao u potragu za teletom. Večernji zbor i čita se naredba o pohvali tragačima i u tom momentu u logor ulazi Faruk (Kadić) sa teletom vezanim izviđačkom maramom oko vrata. Brzo dopunjavamo naredbu i pohvaljujemo i ovog tragača. Zboru prilazi starješina odreda Eso Čohodarević i kaze: „Vi ga pohvaliste, a ja kažnjavam sa tri smjene straže, jer je izviđačku maramu vezao o vrat teletu“. Nastao je gromoglasan smjeh i aplauz.

Dan poslije toga novi peh. Negdje u noći naša kuharica se spakuje i neopaženo napusti logor. Niko čuo, niko vidio. Da bude gore mlađi dežurni prespava, nema vode za čaj ni kuharice. Članovi štaba i ja vidimo u kunji Jozu Steneka, Halima Sokolovića i Janjić Ljubu kako režu hljeb i sir i mažu džemom, a vatre ni čaja nigdje. Zbor za doručak odvija se normalno po jedinicama. Članovi prilaze uzimaju hljeb sa sirom i džemom a Jozo svakom u porciju sipa praznu kutljaču, kao da je u njoj najljapši čaj. Svi to primamo sa smiješkom i poukom kako se može desiti propust u vršenju dužnosti. Od tog jutra pa do kraja logorovanja pomenuta trojka spremala nam je bolje obroke nego odbjegla kuharica.

OTRGNUTO OD ZABORAVA

Šezdeset godina je za ljudski vijek veliko razdoblje. Doda li se tome da smo tada, u vrijeme početaka izviđačke organizacije u našem gradu bili već momci i djevojke sa petnaest i više godina starosti, jasno je da nas je malo ostalo da svjedoči o počecima izviđačke organizacije u našem gradu.

Talog zaborava je proces koji nam guši sjećanja na naše rane godine u izviđačkoj organizaciji. Odred izviđača ne čine samo statistika i brojke o našem odredu nego prvenstveno priča o ljudima, njihovim događajima i interakcijama u vremenu i prožimanju u godinama života u organizaciji izviđača u Konjicu. Sreća je da se starije osobe više sjećaju prošlih, starijih događaja nego onoga što im se desilo juče. Istovremeno su to fragmenti i kao takve ih, bez preciznih detalja, trebamo prihvatiti osobito onda kada su to prilozima za jednu brošuru sjećanja u povodu 60 godina postojanja izviđačke organizacije u Konjicu.

I zato, nekoliko priloga koje dajem kao član izviđača u osmoj deceniji svog života u povodu šeste decenije postojanja izviđača u Konjicu treba prihvatiti kao sjećanje na neke fragmente iz života i rada u izviđačima.

Fruška gora 1966. – osvajanja bez kompasa i karte

U spomen Radi, Seidu, Reši...

Prije deset godina u povodu 50 godina postojanja odreda pisao sam i o tome kako se glas o našim izviđačima širio i putem niza pobjeda u izviđačkim višebojima i takmičenjima u orijentaciji od sreskog, republičkog i saveznog nivoa.

Od 1959. godine na RTUO-u (Republička takmičenja u orijentaciji) i 1960. godine na CTUO-u, pa niz godina potom, uspostavlja se tradicija i pobjednički mentalitet cijelog niza generacija koje su Dom izviđača punile peharima, diplomama, zahvalnicama i dr.

Ali glas o nama nije se samo širio putem kompasa, karte, skica i krokija.

Druženja na taborima, smotrama, marševima i izletima izrodila su hiljade poznanstava među mladima diljem bivše nam zajedničke domovine. Jednu takvu priču napisat ću prvi put valjda i zbog troga jer njeni akteri nisu više među nama.

... Juli je 1966. godine na prostranim terenima Fruške Gore organizuje se 4. Smotra izviđača Jugoslavije, ali i centralno takmičenje u orijentaciji.

Konjički izviđači su bili u naselju Andrevlje, na sjevernim padinama Fruške Gore. Znatan broj učesnika smotre na Fruškoj Gori je došao spomen marševima ratnim putevima partizanskih brigada. Ciljno odredište brigada bilo je naselje Vrdnik odakle su kamionima prevoženi do svojih naselja. U to vrijeme moj zadatak je bio da vodim naše ekipe (u obje konkurencije – planinke i izviđače, jer su bili pobjednici RTUO) na COT-u. Bazni

logor i start za ekipe bio je Iriški Ivenac. Uz posljednje instrukcije ispratio sam naše takmičare na dvodnevni izviđački višeboj.

Kako bih se susreo s našim izviđačima, učesnicima marša spustio sam se do naselja Vrdnik. Međutim, stigao sam kasno – Konjički izviđači su već oputovali u svoje odredište – naselje Andrevlje. U posljednjem trenutku uspio sam se ukrcati u kamion koji je preko Iriškog Venca vozio izviđače i planinke na njihovo odredište. Ubrzo saznadoh da su u kamionu planinke i izviđači iz Banje Luke. Iz kojeg odreda – toga se više ne sjećam. Znam samo da su u mojoj neposrednoj blizini bile nasmijane prelijepje djevojke obučene u bijele pantalone. Zbog gužve i pretrpanosti na dnu karoserije uskoro primijetih niz natpisa na hlačama ovih prelijepih djevojaka. Malo bolje pogledavši pročitah natpise: Rade, Seid, Rešo. Upitah neke od njih da li su se na maršu družile s konjičkim izviđačima? Baciše pogled na farmerke, kratko se nasmijaše i klimnuše glavom u znak potvrde. Usput rekoše: „Da, bili su divni, pravi kavaliri“.

I eto moji dragi prijatelji, Rešo, Rade i Seid u plavim porečanskim uniformama, lijepi i naočiti, kakvim ih je dragi Bog stvorio, osvojili su prelijepje banjalučanke, ostavljali trag o sebi i nama i štitili finu priču i lijep glas o nama. Bez kompasa, karte, skice i krokija...

Marenda (doručak) na Boračkom jezeru u režiji Josipa (Joze) Steneka, kuhara

Ne sjećam se kada, ali bilo je to logorovanje na Boračkom jezeru prvih godina našeg djelovanja. Bilo je to vrijeme kada je u

logor došla struja, pa i razglas na kojem je najčešće radio Halim Sokolović, tada nastavnik muzičkog vaspitanja.

U toku logorovanja desio se problem – tadašnji profesionalni kuhar je iznenada obolio i zamjenio ga je Josip (Jozo) Stenek. Koliko pamtim, nije bio profesionalni kuhar, dapače, bio je nastavnik matematike. Pravila su tada bila da mlađi dežurni (onaj od ponoći do jutra) u određeno vrijeme budi dežurni vod čija je osnovna funkcija bila da bude logistika kuhinje. Naručito u jutarnje sate kada je trebalo sa izvora (cca 200 metara nizvodno od Šišćice) donijeti dovoljno vode za pripremu doručka (danas je to vrelo kaptirano i predstavlja osnovni izvor vode za ribogojilište).

Mlađi dežurni nije na vrijeme probudio članove dežurnog voda – a Jozo Stenek, kuhar nastavio je aktivnosti kao da je sve u redu: izrezan hljeb u kriške, namazana marmelada, a prazan kazan je „čekao“ svoje konzumente. Poslije buđenja, higijenskih aktivnosti, dizanja zastave i pjevanja himne izviđači su se postrojili sa šerpama i posudama za doručak. Jozo ih je dodatno poravnavao i usmjeravao prema kazanu. Zahvatio je kutlačom u „prazno“ i „sasipao“ u šerpe govoreći: ovo vam je od dežurnog voda. Nije mi poznato da li je mlađi dežurni i dežurni vod kažnjen, ali znam da je naš Jozo (Josip) Stenek naknadnim doškolovljavanjem postao profesor matematike gdje je i meni u gimnaziji bio nastavnik, da je kasnije bio direktor tehničke škole u kojoj sam i ja radio i da je bio predsjednik opštine Konjic.

Polaganje vještaštva planinara

Odred izviđača iz Konjica imao je visoke standarde - zahtjeve za polaganje pojedinih vještastava. Između ostalog i vještastvo planinara. Vjerovatno zbog blizine Prenja i logora izviđača na Boračkom jezeru postavljen je standard da je za osvajanje vještastva planinara neophodno bilo da kandidati osvoje Zelenu glavu ili Otiš – vrhove Prenja – preko 2000 metara nadmorske visine. Pošto sam ranije više puta osvojio ove vrhove određen sam da budem vođa grupe kandidata za osvajanje vještastva.

Poveo sam grupu od petnaestak kandidata u praskozorje prema Boračkoj dragi i dalje Crnom polju. Problem je nastao baš u Crnom polju. Jedan od kandidata mi se diskretno požalio da u koloni postoji problem: nepoznati kandidat je stalno i intezivno ispuštao vjetrove (što bi mi rekli: prdio). Za mene je nastao problem – kako ga riješiti na opšte dobro svih kandidata.

Određio sam provjerenog kandidata i stavio na kraj kolone. Upornim „istraživanjem“ metodom indukcije pronašao je „ispuštača vjetrova“ i ja sam ga prebacio na kraj kolone. Problem je bio riješen i kolona je uspješno nastavila ka cilju: osvajanja vrhova Zelena glava i Otiš. Uzgred, u tom pohodu „oboren“ je i jedan rekord – jedan od učesnika (danas ne znam je li to bio Ato ili Hamić) uspenjao se na vrhove sa japankama na nogama. Nije mi poznato da li je taj rekord kasnije izjednačen ili oboren.

Miris bijelog luka

Godinama smo na logorovanju na Boračkom jezeru imali komšije – DIF-ovce (studenti Državnog instituta za fiskulturu

iz Beograda). Bivak na Boračkom jezeru bio je sastavni dio nastavnog procesa: plivali su na jezeru, pohodili vrhove Prenja, vozili kajak na Neretvi i sl. Meni su posebno ostali u lijepom sjećanju po noćnim druženjima i večernjim programima. Ne mogu ni danas zaboraviti ritmičke vježbe uz muzičke sekvence i pjesmu:

*Lijepa li je kukuruzna pura
Kad se u nju kajmaka nagura,
Puro moja nemoj mi zagorit
Ja ću tebe u grlo oborit.*

Mada sam sebi kazao da neću praviti priloge iz izviđačkog višeboja (takmičenja u orijentaciji) jer bi time mogao napraviti cijelu brošuru, ipak ne mogu da se ne sjetim jedne sekvence:

Bio je juli 1960. i naše takmičenje u CTUO Sutjeska 1960. Nas petorica: Šona, Seid, Fadil, Zoran i ja trčali smo putem iznad Gornjih Bara prema katunu Nabojne (Zelengora). U jednom trenutku Seid je uzviknuo: „Na pravom smo putu – ovuda su prošli srbijanci.“ (Ekipa Bele Crkve bila je predstavnik Srbije). „Odakle znaš“ – upitali smo. „Osjetio se miris bijelog luka“ - odgovori Seid. Kasnije smo zaista nali ekipu Srbije u jednoj kolibi gdje smo zajedno i zanoćili, ali miris bijelog luka nije bio od njih. To je bila biljka sremuša (mrazovac) koja je u to vrijeme obilato rasla uz stazu kojom smo se kretali i za koju smo čuli da su je partizani u 5. ofanzivi konzumirali.

A naš Seid, koji je bio poznat po istančanom osjetu mirisa (ili osjetljivom nosu) tek je u petoj deceniji svoga života počeo konzumirati bijeli luk ili saransak.

NAGRADA ILI KAZNA

Ne znam tačno koje godine se ovo sve dešavalo, ali znam da je starješina logora bio pokojni Vaso Kunić i da je to bilo uoči 27. jula, kada roditelji dolaze da obiđu svoju djecu. 27. jula se priprema dobar ručak za roditelje i nas izviđače. Za tu priliku ekonom Ševko zvani Đin kupio je tele od nekog Kujundžića sa Kule kojega smo mi izviđači čuvali. Dan prije 27. jula je tele pobjeglo. Starješina poslije ručka naređuje trubaču Jazvinu da svira zbor. Odred se postrojava, starješina Vaso nam saopštava da umjesto kupanja idemo u potragu za teletom. Pretražena je cijela dolina jezera, ali teleta nema. Kako je Faruk doznao, pokojni Mitar Mićević je rekao: „Idite na Kulu gdje je i kupljeno, kuda je došlo tuda je i pobjeglo.“ Ti dani na logorovanju su bili izuzetno topli, a mi izviđači smo morali stalno nositi izviđačku maramu.

Trubač, rahmetli Ibro Jazvin svira zbor za spuštanje zastave. U momentu sviranja himne u logor ulazi Faruk sa teletom na čijem je vratu bila izviđačka marama. Faruk nam je pričao da je uhvatio tele blizu Kule i ne znajući kako da ga povede svezao mu je izviđačku maramu oko vrata. Očekivao je pohvalu za trud i umor koji je tog poslijepodneva imao. Himna se završava, tele sa izviđačkom maramom, jedno i umorno, stoji pored stroja

izviđača. Starješina, pokojni Vaso, naređuje da Faruk pokupi svoje stvari i ide iz logora.

Mnogi roditelji su dolazili uoči 27. jula i mi smo im ustupali šatore za spavanje, a mi smo spavali na sijenu u štali pokojnog Mitra. Tu noć je sa nama spavao i Faruk Kadić koji je bio strašno povrijeđen i neraspoložen. Zahvaljujući ekonomu, rahmetli Ševki Džinu, rahmetli Ibri Pirkiću, zamjeniku starješine, i Jozi Miličeviću koji su izvršili pritisak na starješinu, Faruk je dobio dozvolu da ostane do kraja logorovanja.

Taj trenutak, pored stotinu drugih iz izviđačkog života ostaje u sjećanju (a vi prosudite zašto).

NEKADA I SADA

Za starješinu odreda izviđača „Maksim Kujundžić“ iz Konjica izabran sam 1962. godine, a za zamjenika starješine izabran je pokojni Rajko Bjelica, profesor. Načelnik odreda bio je Zvonko Pavlović, zvani Šona. Na posljednjoj Skupštini Odreda izviđača „Neretva“ za starješinu odreda izabran je Haris Hadžizukić na zadovoljstvo svih prisutnih učesnika skupštine. Zanimljivo je da su ljudi prisutni na Skupštini iz 1962, učestvovali i u radu ovogodišnje.

Izjavitelj po svim važnijim tačkama dnevnog reda bio je Šona koji je u svojoj trinaestoj godini postao član izviđačke organizacije. Od starijih članova odreda na toj skupštini prisustvovali su Ale Variščić, Emir Hadžizukić, Hondo Jusuf (Bimbo), Muharem Hošafčić Hava, Pirija Salko, Čajo Krezić, Halebić Eso. Posebno ističem prisustvo drugarice Šain Aide bivšeg angažovanog i uspješnog starješine Odreda i njenog muža Šain Mire.

Skupštini je pored ostalih prisustvovao i izviđač koji ima 94 godine, Branko Muftić čija se pjesma uvijek čula u vrijeme prvomajske proslave sa Vrtaljice.

Na prvoj sjednici starješinstva održanoj 1962. godine, konstatovano je da je Dom izviđača napravljen zahvaljujući akcijama članova izviđačkog odreda i pomoći društvene zajednice. Ostao je nedovršen jedan mali dio parketa u sali i terasa na

ulazu u Dom. Zbog svih dosadašnjih uspjeha, zalaganja, izvršenih zadataka i ugleda koji je imao odred u Konjicu, bez problema smo dobili određeni novac za završenje Izviđačkog doma. To je bio prvi uspješan posao tadašnjeg starješinstva.

Izviđačka organizacija je vrlo je uspješno nastavila aktivnosti kao i u prethodnom periodu. Odred izviđača je brojao preko 500 članova i bio dobro organizovan po postojećim principima i zadacima Statuta i drugim dokumentima. Na svim takmičenjima, Saveznim, Republičkim, regionalnim, postizani su odlični rezultati. Na logorovanjima je uobičajeno boravilo preko 100 članova izviđača. Istaći bilo koga kao posebno uspješnog, iako je bilo takvih članova, ne bi bilo primjereno jer svi su zajedno kroz drugarstvo i prijateljstvo učestvovali u tim uspjesima. Zato možemo reći da su svi članovi odreda bili najbolji.

Najznačajniji događaj te godine bio je proglašenje odreda izviđača „Maksim Kujundžić“ iz Konjica, sada odred izviđača „Neretva“, za Partizanski odred. Naime, na osnovu do tada postignutih uspjeha a koji su prezentirani na Skupštini izviđača BiH, skupština je odlučila da se naš odred proglasi za Partizanski odred. Kroz to priznanje zvanično su potvrđeni svi uspjesi na afirmaciji izviđačke organizacije.

Godine 1962. Skoplje je zadesio strašan zemljotres u kojem je bilo mnogo žrtava i velike materijalne štete. Članovi odreda su se maksimalno organizovali na prikupljanju i distribuiranju „ciglića“ za obnovu Skoplja i prikupili vrlo značajna sredstva.

Na smotri izviđača BiH održanoj u Martin Brodu i Kulen Vakufu na kojoj je učestvovao i naš odred, i pored prethodno

istaknutih i vrijednih i priznatih uspjeha desio se jedan incident kojeg je jedna mala grupa neodgovornih članova napravila.

Šona i ja smo primjetili da niz rijeku Unu ide desetak naših uniformisanih izviđača. Pitao sam Šonu je li on dao neki zadatak toj grupi? Odgovor je bio negativan. Poznavajući onog na čelu kolone, visokog, posumnjao sam na nešto loše. Naš gost iz susjednog Odreda izviđača rekao je: „Vidi kako su ovi vaši disciplinovani i aktivni“. Šona i ja smo to pokušali odgonetnuti. Poslije manje od jednog sata kolona se vraćala uz Unu, opet uredno postrojena po veličini. Primjetili smo da zadnji nosi na leđima šatorsku futrolu iz koje kaplje voda. Nemoguće je da ulove toliko ribe za tako kratko vrijeme!? Jedan od učesnika kojeg smo pozvali rekao nam je da su ukrali dvije guske. Šona i ja smo odmah otišli kod vlasnika da mu se izvinemo za tu sramotu i nadoknadimo štetu koju su napravili naši članovi odreda.

Prihvatio je izvinjenje, ali novac nije odmah uzeo rekavši da smo mi to previše ozbiljno shvatili jer su mladići to uradili iz želje za dokazivanjem i objesti. Šona mu je rekao da mi imamo naša pravila ponašanja i da ćemo po njima i postupati. Poslije ove sramote odred je nastavio svoje obaveze u vaspitno-obrazovnim i drugim zadacima i ostao jedna od temeljnih društvenih organizacija koje okupljaju mlade na području opštine, te je sa velikim ugledom i velikim brojem članova postao poznat po tome da su njegovi članovi izrasli u odgovorne i uzorne članove društvene zajednice...

Po isteku mandata Rajkovog i mog, a Šona je ostao glavni sve do danas, za starješinu Odreda izabran je rahmetli Muhammed Đikić, a za načelnika Ale Variščić.

ŠVABO

Šezdeset godina postojanja izviđača Konjica nije malo. Ta organizacija uspjela je da ostane i opstane zahvaljujući entuzijastima koji su bukvalno, ono baš bukvalno, ugradili sebe u temelje Odreda izviđača „Neretva“ ili Odred „Maksim Kujundžić“, kako se prije rata zvao.

Od 1956. kada je počela izgradnja Doma izviđača nije bilo godine a da nešto nije pomagao, u bilo čemu, izviđačima. Kada se počeo graditi dom kradom je išao da pomaže radnicima. Bježio je čak i iz škole i krijući (jer mu je kuća bila na Plehi) šuljao se pored kuće da ga roditelji ne vide. Poslije izgradnje Doma počele su i razne aktivnosti: takmičenja, smotre, učlanjivanje novih članova, omasovljenje odreda, od najmlađih do najstarijih, od poletaraca do brđana. Povremeno, za vrijeme školskog raspusta učestvovao bi i on u nekim jačim aktivnostima -takmičenjima, konačarima, a nekad bi bio načelnik ili zamjenik načelnika. Povremeno je i bio starješina na logorovanjima.

Sjećam se jedne anegdote iz 1977. godine - bio je starješina logorovanja na Broačkom jezeru. Jedan mali poletarac prilikom obraćanja prišao mu je i rekao: „Druže Starudijo, moj šator je pun vode“. Bilo je nevrijeme uz veliki pljusak pa je više šatora poplavilo. Srećom niko se nije razbolio. Ponekad bi ga i zvali Starudija.

Bilo je još mnogo uspomena sa logorovanja koje je često prepričavao, a pogotovo kad su bili konačari. Momci u snazi išli su da postave šatore. Jedan put su se opkladili – glupa opklada koja je mogla koštati života jednog od njih – da nije bilo doktora u obližnjem DIF-ovom logoru.

Ili još jedan događaj koji je često pričao. Velika je odgovornost povesti toliko djece na logorovanje i znam da je uvijek govorio na kraju: „Hvala Bogu vratili su se svi živi i zdravi“. U logoru je svaki stariji član imao po neki zadatak. To izviđači znaju da ne nabrajam. Između ostalih zapovijedi bila je i ta ko će nadgledati djecu na kupanju. Zadatak je dobila Sabina Potur. Kad je bilo vrijeme odvela ih je. Švabo je otišao da ih provjeri i da se i on okupa. Kad je došao na plažu djeca su se kupala, svi su bili na broju, ali bez Sabine. Ona se vozala u čamcu od svojih štićenika. Pričekao je da dođe jer je pozvao prodornim glasom. Znala je da je pogriješila i da će bit' belaja. Izlazeći iz čamca ošamario je da je pala u vodu. Danas smo dobri prijatelji, a to mu nikad nije zamjerila.

Prilikom logorskih vatri učestvovao bi i u skečevima, šalama, zidanju logorske vatre, pa čak i krađi janjeta koje je bilo zavezano ispod jarbola u susjednom logoru. To su bile uobičajene dogodovštine između onih koji su bili na logorovanju na Boračkom jezeru iz Mostara, Zenice ili iz drugih gradova BiH.

Pričao je o novopečenim ljubavima, svađama, utakmicama, tučama, takmičenjima, smotrama...

Ženidba, djeca, stari roditelji, posao, udaljavaju ga od aktivnog učešća. I pored toga radeći u Igmanu sa drugim nastoji

da pomogne izviđačima koliko je mogao. Naša djeca se uključuju, idu na logorovanje. Korčula, Tivat, Boračko jezero, Plav. Djeca kao djeca, neće drug neću ni ja. Dolazi neko drugo vrijeme, ali do rata uvijek je bio tu za izviđače. Djeca su ga voljela. Nekako je znao sa njima. Nekad sam se i ljutila na njega što i svojim sinovima ne prilazi kao i ostaloj djeci. Tek su u ratu čini mi se osjetili njegovu dobrotu i privrženost. Strepio je gdje su god pošli. Stariji na liniju, a mlađi da se nađe negdje u podrumu sa društvom. Najsretniji je bio kad smo bili svi skupa.

Rat je poremetio sve iz temelja. Granatiranje oštećuje sve, od Doma do logora na Boračkom jezeru. 10.12.1995. godine održana je II ratna skupština izviđača. Trebalo je dokazati vlasništvo nad Domom izviđača. Uspjeli su i prva izborna skupština održana je 25.2.1996. godine i od tada nastaje novo razdoblje izviđača Konjica pod imenom Odred izviđača (skauta) „Neretva“. Intenzivno se radi na obnavljanju objekata, animiranju starih članova i upisivanju novih. Bilo je vrlo teško jer je rat uništio i entuzijazam ponekih članova, neki su izbjegli, neki poginuli, a prikupiti finansijska sredstva bilo je vrlo, vrlo teško. Članstvo se obnovilo ali brojno smanjeno, iz godine u godinu. Veliku ulogu odigrale su tadašnje starješine, jer su organizovali posjete školama u kojima su mladi članovi izviđača pričali o tome šta se radi u toj organizaciji, zakletvi, ciljevima, zakonima i pravilima kojih se mora pridržavati svaki izviđač. I tu je pomagao koliko mu je posao i godine dozvoljavale.

Zadnjih osam godina prihvatio se starješinstva. To mu je nekako bilo kao hobi. Prvi problemi nastali su oko finansija.

Radeći do penzije u Igmanu i prije rata, nije bilo nikakav problem obratiti se njima za novčanu pomoć, ako je trebalo ići na takmičenje, kupiti šatore ili neku drugu opremu, pa čak i za opravku objekata ili pravljenje novih. Tad si morao tražiti donatore na sve strane.

Logor je donekle bio obnovljen: kuhinja, ekonomat, mokri čvor, trpezarija su funkcionisali. Članstvo se povećavalo, ali uspostavljena su i nova prijateljstva. Uspostavljeno je prijateljstvo sa organizacijom „Obrazovanje gradi BiH“ sa generalom Jovom Divjakom i grupom Belgijanaca. Dogovorili su se da i njihovi štićenici i grupe od po pedesetak Belgijanaca logoruju tokom ljeta u logoru. Od sredstava koja su sakupljena od donatora i od izdavanja logora obnovljen je mokri čvor, kuhinja, ekonomat, napravljen mokri čvor za starije rukovodeće osoblje i kuhare i saniran krov trpezarije. Uz to su u krugu logora napravljena četiri bungalova u kome bi spavali ti stariji članovi u logoru i gosti. Logor je očišćen, zasađeno je nešto novih stabala. Svesrdno mu je pomagao Hamić, Eso, Hava koji je napravio čak i nekoliko cvijetnjaka u logoru. Na putu prema mokrom čvoru Švabo je zasađio jelku. Osjećao je da mu je zdravlje narušeno pa je Hamiću rekao nek se zna da je ovo Švabina jelka.

Odlazi u bolnicu 2010. godine. Zdravlje mu se popravlja jer ništa ozbiljno nije bilo u nalazima osim artritisa pa su ga povremeno boljele ruke ili naizmjenično neki zglob. Nastavio je sa aktivnostima u zviđačima i slijedećih godina misleći da će predati mandat 2013. godine.

I pored vidno narušenog zdravlja 2014. godine organizuje nova takmičenja pa i logorovanje. Često bi ih obilazio vozeći sam iako je već imao jake bolove koje je prikrivao. To su bili njegovi uobičajeni obilasci koje je obavljao i prošlih godina kad ne bi bili na jezeru a pogotovo, ako bi upriličili kakvo druženje, programe ili takmičenja.

Uobičajeno je da se poslije logorovanja održi i susret generacija prve subote u avgustu mjesecu. Tu bi se sastali stari izviđači, članovi našeg odreda pa i drugih. I te godine upriličen je susret. Postrojavanje kod jarbola, himna i dizanje zastave. Bilo je jako vruće pa ih je Švabo poslije pozdravnog govora pozvao da idu u trpezariju da nastave evociranje uspomena uz ručak, a predveče bi se upriličio roštilj za one što ostanu.

Nije mogao biti do kraja, odmorio se u bungalovu, a onda se vraća kući. Kad je došao stropoštao se na kauč uz riječi: „Eto i to sam završio, Bog zna, zadnji put.“

Taj avgust i septembar provodimo vadeći nalaze, radeći razne pretrage i 17. septembra završava u Mostaru u bolnici. Nakon deset dana šok. Ono najgore. Počinju terapije. Prva uspješna. Dolazi kući 3. oktobra da bi drugu terapiju dobio tek 19. oktobra. Međutim četvrtog na peti oktobar kritičan. Napušta nas 5. oktobra.

Polovinu svog života posvetio je izviđačima. Nadam se da će biti zapamćen prije svega kao dobar čovjek, koga su djeca neizmjerljivo voljela, pa onda drugarčina, izviđač, otac, muž. Širio je oko sebe neku neizmjernu pozitivnu energiju koja mu je bila jedna od najvećih vrlina.

Njegova sahrana i prisustvo prestavnika izviđača Sarajeva, Mostara, Jablanice, Širokog Brijega, Zenice i lično predstavnika organizacije „Obrazovanje gradi BiH“, tadašnjeg premijera, inače druga Nermina Nikšića sa predstavnicima SDP-a čiji je član bio od samog početka, kao i mnogobrojni telegrami sa izrazima saučešća, uvjerali su me u to da život izjednačava ljude a smrt otkriva istaknute, voljene i posebne.

Nadam se da Švabo neće biti zaboravljen.

MOJE IZVIĐAČKO U „MAKSIMU...“

Pošto su mi devedeset i četiri godine, teško mi je sjetiti se kad mi je nešto u životu bilo, a jest da sam bio starješina Odreda izviđača „Maksim Kujundžić“ u Konjicu, u dva mandata, bio sam starješina logorovanja na logorovanju, ali kojih to godina baš i ne znam. Dobro se sjećam izleta na Pale u mjesecu aprilu, kad nas je po izlasku iz voza pratila kiša, k'o iz neba i sa zemlje, pa onda prelijepo logorovanje na Fruskoj Gori u mjestu Andrevlje 1966. godine, pa još ljepše logorovanje u Ohridu 1971. godine, zanemarujući torturu koju nam je priredio kondukter Milorad u vožnji željeznicom od Beograda do Skoplja.

Zašto zanemariti vrijeme kad sam bio starješina logora na našem Boračkom jezeru i druženje sa nama najbližim izviđačima Zenice i njihovim starješinom Poparom. Kako zaboraviti Sutomore u Crnoj Gori. Jest da nas je vjetar sa Haj-Nehaja skoro svako veče ugonio u zatvorene prostorije, ali dani su bili prekrasni za izviđački život. Šatore smo jedva održavali uzgor, jer teren gdje smo logorovali bio je tako tvrd da kočići nisu gotovo nikako mogli u zemlju da se zabiju. U Sutomoru smo doživjeli i na televiziji posmatrali Armstronga prilikom njegovog spuštanja na mjesec.

Kako se može zanemariti bivakovanje na ušću Šišnice u Neretvu, nas sedam-osam. Bili smo četiri-pet dana, kada sam ja izmislio da nas je po noći posjećivao medvjed i da nam ništa nije uradio nego svakog od nas samo počeo po tabanima koji su virili iz šatora i mirno otišao jer su nam u svakog smrdile noge. Pješke smo išli od Konjica i tako se vraćali. A kad smo se vraćali, na Borcima nas je svratila pred svoju kuću dobra žena prezime-nom Sarić, ali koju je svak zvao Gačanka i samo Gačanka. Vjerovali ili ne ona je pred nas iznijela oveliku šerpu gustog kiselog mlijeka i kašike, rekavši, sa onom njezinom veselom psovkom: „Kusajte moja djeco.“ Tu dobrotu joj nikad nećemo zaboraviti.

Zašto ne bih spomenuo da je za vrijeme moga starješino-vanja potpuno izrađena oprema za logorovanje (stolice, stolovi, klupe), nabavljeni novi šatori, pa izgrađeni svi ovi zidovi oko i ispod Doma, betoniran kompletan krug sa fontanama pred Domom i napravljena željezna ograda. Sve je to urađeno nekom štednjom novca iz ranije dvije-tri godine kao i nekih donacija. Nikada nije bilo para u izobilju, ali ako se i ono malo što se imalo usmjeri u pravo mjesto onda je postignut cilj kao što je upravo bilo ovo. Sve što je bilo napravljeno od željeza uradio je majstor Andrić Anđelko, a ove građevinske radove Anto Blažević, građevinski poduzetnik sa svojim radnicima. Potrošeno je puno para, ali ipak smo i te iste godine išli na logorovanje.

Kako ne spomenuti Smotru izviđača Jugoslavije na Tjentištu 1983. i moje zajedničko “življenje” u šatoru sa Sejom, pokraj rječice Hrčavke, koja u noći tiho hrče kao da hrče umoran čovjek na spavanju ili kao da šumi Sutjeska u Petoj ofanzivi. Premda

nas je ona krupna kiša pratila u danu i po dva-tri puta, izviđački život se odvijao po programu. Zadnje moje logorovanje bilo je u Tivtu, a time i moje aktivno učešće i rad u "Maksimu". Naravno, tu su i moje životne godine.

Gledajući mojim očima, čini mi se da je za mojih pedesetak godina učešća i rada u "Maksimu" prošlo kroz Odred pola konjičke djece i omladine, a druga polovina u svim drugim sportskim, kulturnim i ostalim društvenim organizacijama. Svaki od izviđača mogao se svuda prepoznati po svom dobrom odgoju kojeg je pola stekao kod svojih roditelja a drugu polovinu u izviđačkoj organizaciji.

Primjećujem da je tako i dan-danas. Moram spomenuti i velikane ovog Odreda, utemeljitelje i aktiviste, neke i danas aktivne, kao Kunića, Alu, Bimbu, Šonu, Vesnu, Sabinu, Harisa, Kinu, Čaju, Miju, Salku, Koktu mlađeg i starijeg, Velikog Švabu, Nuhića, Emira, Aidu, tri Šaina, Duelta-Ćeću, Dušku, Tonću, Ljubicu, Francija, Pelu, Seida, Esu jednog i drugog, Memića, Krivića...

I na kraju, a i na početku, dugo nam je na čelu i na začelju izviđačke kolone naš nezamjenjivi Hamić, a bez Hamića Dom izviđača bio bi prazan. Dugi niz godina proveo sam uz i sa izviđačima, želeći da ova organizacija živi i djeluje kao i nekad u ona i ova vremena, a svima onima koje sam spomenuo (a i koje to nisam) želim dug i sretan život i aktivan rad u ovom Odredu izviđača.

MOJE SJEĆANJE NA KONJIČKE IZVIĐAČE

Na početku moga dječastva bili su veliki DTV „Partizan“, NK ili FK „Metalac“, glumački, tamburaški i duhački orkestar i folklorni ansambl AP „Neretva“, ali masovnost je bila odlika i dan-danas postojećeg velikog i slavnog ODREDA KONJIČKIH IZVIĐAČA.

Na stolu ispred mene poredane slike - originalne fotografije, jedna je iz 1956. godine - slikano u velikom parku u Jablanici, a na slici sa lijeva na desno čuče po mome sjećanju prvi konjički izviđači: Čutura Mijo Mišo, Jazvin Ibro, ima na sebi izviđačku košulju i maramu, trećega, koji čuči, ne znam. Na istoj fotografiji, sa lijeva na desno, stojim ja, iznad mene stoji Musa Zoran Mate, do njega Begtašević Esad Eso koji na sebi ima izviđačku košulju i maramu, do njega stoji sa svojim širokim osmijehom Žuža Ratko koji na sebi ima izviđačku košulju i maramu, do njega Abdulah Junuz, a do njega Jusufović Amir. Vođa tadašnje grupe konjičkih izviđača je bio Eso Esad Begtašević, jedan od pionira-osnivača odreda konjičkih izviđača, a organizovani izlet u Jablanicu imao je promotivni karakter. Željeli smo da se pojavimo u Jablanici i da Jablaničani krenu u osnivanje izviđačke organizacije. Zašto napominjem ko je na sebi imao izviđačku košulju i kravatu (maslinaste ili zelene boje, a maramu obrubljene žutom trakom)? Zato što je to još uvijek bilo poratno doba

neimaštine, jedino smo bili bogati drugarstvom i velikom izviđačkom idejom, a izviđačke košulje i trouglaste marame bile su prvi odjevni predmeti dostupni za kupovinu onome ko je imao novac da kupi. Zato na ovoj historijskoj fotografiji od nas deset samo trojica imaju izviđačku košulju i maramu oko vrata lijepo vezanu u čvor. E, to je za taj vakat bilo golemo. Zamislite mene i moje ushićenje kada mi je naš Eso, naš Tarzan iz Polja (sa kojim sam na pola dijelio kuću i avliju), darovao izviđačku maramu i prvu izviđačku TOKU na kaišu na kojoj je pisalo: Savez izviđačkih organizacija Jugoslavije - skraćeno SIOJ, a u sredini toke ističe se JAVOROV list. To se nikada ne zaboravlja!

Jugoslaviju kao zajednicu slavenskih naroda oni koji su se u njoj rodili i odrastali, zanate i škole završili, zaposlili se, te stekli svoje porodice, nikada neće zaboraviti. Gledajući slike dopiru do mene predivni izviđački stihovi:

*Mi izviđači srca vesela
Idemo veselo kroz kišu i snijeg
I ako cipela nema đonova
Život, vjeruj mi, može biti lijep
I ako, ako, ako TO NE MOŽE SVAKO !!*

Zar ovo nisu izviđačke duhovne istine?! Uz njih je bilo lijepo odrastati, težiti humanosti i drugarstvu.

U mojoj mahali u Polju, u kojoj je bilo prilično konzervativnih nazora, o pojavi „nekakve izviđačke organizacije“ nije se baš pričalo vele pozitivno kao o DTV “Partizanu“ u koji smo rado išli. O izviđačima se pričalo kao o jednoj „zabavljачkoj“

organizaciji u kojoj "ima previše slobodnog i nemoralnog ponašanja", kao „mogao je biti u izviđačima ko god je izrazio želju bez obzira kakav je ko imao status u školi, na ulici ili u preduzeću gdje je radio“. Zbog toga su roditelji bili vrlo oprezni i sporo dozvoljavali, bar u našoj mahali, posebno djevojkama da se uključe u izviđače. Međutim, idući dani i vrijeme brzo su sve to demantovali. Članovi izviđača su svojim izviđačkim moralom, učenjem i izviđačkom kulturom brzo postajali primjerom čestite omladine u društveno odgovornoj oraganizaciji. Mada se prisjećam stalno prisutne i javno iskazivane neke blage konkurencije, nekog blagog suparništva između članova DTV "Partizan" i članova Odreda izviđača, koja je nekada išla dotle da se nije nje govala sklonost da se može biti članom u oba društva. Ali ja sam bio u oba društva pa sam čak sa DTV "Partizanom" bio u ekipi koja je dogurala do Saveznog sleta PARTIZANA u Beogradu 1959. godine, odakle smo donijeli srebrene medalje u takmičarskom djelu programa. Ovo kazivanje me inspiriše da napišem svoje sjećanje i na veliki DTV "Partizan" u Konjicu.

Odred konjičkih izviđača postaje za relativno kratko vrijeme poznat u tadašnjoj Jugoslaviji, donosi mnoge pehare sa izviđačkih takmičenja i dobija najveći organizacioni status: Partizanski odred. Sjećam se, vodnici svojih vodova morali su znati kako im se članovi ponašaju na ulici ili kako uče u školi, išli su provjeravati ponašenje članova kao i ocjene u školi, a ako je neko imao loše ocjene oslobođan je obaveza u odredu dok ne popravi ocjene!!! Za izgrednike, nedisciplinovane i neodgovorne, izricane su disciplinske mjere sve do isključivanja iz Odreda.

Moji izviđački počeci, moje prve godine u izviđačima, jako su vezani za Esada Esu Begtaševića. Sa velikom zahvalnošću, zbog neizmjernem plemenitosti i drugarstvu bez obzira na nečije godine, često ga se sjetim i molim dragoga Boga da mu podari Džennet i svaku milost, jer je to zaslužio. Svi smo našega Esu voljeli, onako stasitog i hrabrog, atletu koji je mogao nas mlađe učiti raznim izviđačkim vještinama, posebno je volio poznavati sve izviđačke čvorove i kao zanatlija bravar pravio ih od raznih materijala i nama darivao. Zaista čini mi se da je u tim danima sve pravio sa izviđačkim amblemom i znakovima pa i lijepe izviđačke noževe, toke, kaiševe i ruksake. Mislim da je Eso sa svojim vrlinama mnogo doprinijeo omasovljenu izviđača, a u našoj mahali, u Donjem polju, kod mnogih roditelja promijenio mišljenje o izviđačima u pozitivnom smislu. Kako je Eso iz nekih, meni nejasnih razloga, počeo zanemarivati izviđačke aktivnosti u tom ranom periodu, tako sam i ja za njim postupio. Eso nikada nije pušio, nije bio sklon alkoholu i karakterno je bio vrlo pravičan, jako je bio osjetljiv na nepravdu što je lahko moglo uticati na njegove stavove i u samome odredu?! Sjećam se da je moja majka imala u Esu povjerenja i nije imala bojazni za mene ako sam ja sa njim.

Sudbina je htjela da je Esad, naš Eso, bio sin jedinac velikog humaniste i hrabrog paloga borca u NOR-u, Omera Begtaševića, nosioca Partizanske spomenice, čiji se mezar nalazi u partizanskom spomen-groblju odmah ispod sela Džanići. Sudbina je isto tako odredila da Omerov sin Esad, naš Eso, hrabro pogine kao

borac Armije BiH u zadnjem odbrambenom ratu. Duhovnost, milostivo srce i junaštvo se nasljeđuju, a Bog ih daruje.

Ostaje mi u sjećanju strogost starješina, načelnika odreda, članova štaba, kao i načelnika četa i vodnika. To je bila jedna disciplinovana, vrlo odgovorna i moralna organizacija. Svaki izviđač koji je imao volju da bude ovakav, imao je šansu da uči i napreduje u izviđačkim vještinama. Ja sam tako doživio prve godine svoga staža u izviđačima!

Treba istaknuti da su Konjički izviđači bili prvi u BiH, a možda i u Jugoslaviji, koji su dobrovoljnim akcijama izgradili veoma lijep i sadržajan dom, izgradili su sebi kuću koju i danas posjeduju. Radom na Izviđačkom domu zarađivao se odlazak na logorovanje! Dom se gradio par godina, ne znam tačno koliko, ali je useljenje u njega bilo veličanstveno.

Sa polaskom u konjičku Gimnaziju moj komšija iz mahale i moj godinu dana mlađi jaran iz škole, već izrasli priznati izviđač i jedan od najmlađih načelnika izviđača u Odredu, Emir Hadžizukić, vrati mi volju da se aktivno vratim u izviđače. Mnogo sam mu zahvalan za to, jer to je doba kada se dešavaju nezaboravna logorovanja na Boračkom jezeru. Puna dva i po mjeseca, u ljeto, Boračko jezero je izviđački logor, hodočašće izviđača. Čini mi se da nigdje u Bosni i Hercegovini u ljetno doba na jednom mjestu nije bilo ljepše, sa toliko mladosti i iskrenog drugarstva, sa toliko ljubavi i toliko zaljubljenih. Mnogi su tu ljubav pretočili u sretne brakove. Takvi su: Vajzović Ibrahim Braco i Selma Kapić koja je bila član konjičkog DTV "Partizan",

Jelešković Ekrem Kemo i Dževahira Đevka Hadžović, Stenek Zoran Švabo i Kapić Senka i ostali kojih se ne mogu sada sjetiti.

Druga Ibrahima Vajzovića pamtim kao strogog starješinu Odreda. Mislim da je bio treći starješina po redu, prije njega bili su Kunić Vasilije i Eso Čohodarević. Na jednom od logorovanja kaznio me je zabranom da idem na logorsku vatru nekih izviđača, bilo mi je jako krivo jer ni danas ne znam šta sam bio griješan. Ostao sam i danas zbog toga tužan. Šalim se!

Pored mene su bilješke koje koristim dok ovo pišem. Dok sam prikupljao imena izviđača koje sam poznao, a nekima davno zaboravio ime ili prezime ili sam se sjećao samo izviđačkog imena, sretnem druga izviđača iz moje generacije i na moj upit za neka imena, on mi uz sjetan osmijeh reče: "Čini mi se Đemo sve do moje pedeste godine u Konjicu je svak bio neki period u izviđačima!" Zaista kada se vratim u neke godine tako je to i izgledalo.

Oko stotinjak imena zapisao sam zapamćenih i vrlo zaslužnih izviđača konjičkog Odreda. Nemam neki poseban kriterij kod izbora imena koje ovdje pominjem, nemojte mi zamjeriti, ne mogu ih sve spomenuti, ali neke hoću spomenuti, po čemu ih ja pamtim, mislim da ih tako i drugi pamte, svaki je po nečemu prepoznatljiv i upisan u sjećanje: Zeba Fadil, Muhamed Badžak, Pavlović Zdenko, Pavlović Zvonko Šona, Branko Muftić, Tanja Muftić, Alikadić Seid, Varišćić Miralem Ale, Rade Vorkapić, Azinović Zoran, Musa Zoran Mate, Alagić Smajo, Ivo Knežević, Pirija Salko, Hondo Jusuf Bimbo, Trkovnik Ante, Đuro Golubović, Ahmet Avdić, Begtašević Hakija Hako, Rajko Bjelica, Lukić

Pero, Stenek Jozo, Sokolović Halim, Pirkić Ibro, Milićević Jozo, Janjić Ljubo, Šimunović Vlado, Šimunović Vera, Vlatka Božić, Vajzović Šahza, Jurić Ivanka Ika, njena sestra Elza, Kosovac Dženita, Jerković Zrinka, Kulak Omer Kula, Kosovac Avdo Adi, Miroslav Čordašić Čorda, Rešad Rešo Litrić, Gašić Ladislav Licov, Gašić Branka, Zrinko Galić Gale, Golijanin Slavica, Džumhur Hasena, Begeta Ibrahim Ibro, njegova sestra Jasna, Nožić Pašana Šina, njezin brat Nožić Edin, Vučijak Slobodan, Vučijak Branka, Mitranić Branislav, Đikić Rusmir, Blažević Miroslav Mišo zvani Gazda, i naš dugogodišnji domar Nuhić Began.

Konačari su bili uvijek prepozatljiviji - četa mala, ali odabrana. Išli su najčešće pješke, a samo neki na kamionu sa opremom za podizanje logora, sada bi to zvali logistika. Obično se na logorovanje išlo pješke, nakon postrojavanja i prozivke ispred Doma izviđača, u koloni jedan po jedan. Iz Konjica, preko Vrapča i Boračkog polja, pa do olakšanja kada se spuštamo strminom prema Boračkom jezeru. Pravi odmor i oduševljenje nastupaju kada se dođe u poziciju da se vidi ljepota u kojoj ćemo uživati petnaest dana - naše lijepo Boračko jezero.

Vrlo su često organizovane logorske vatre. Svi logori su se nezvanično takmičili čija će logorska vatra biti veća. Konjičani su uvijek imale veliku logorsku vatru jer smo imali nekoliko vrlo vrijednih izviđača, atleta, koji su dovlačili uz divljenje nas mlađih, velika stabla iz prilično udaljene šume prema selu Kula. Izviđački logori su se u tome izmjenjivali i uvijek unaprijed najavljivali svoju veličanstvenu priredbu uz uz logorsku vatru. Svi prisutni odredi tog dana bi dolazili uvečer, iza večere, i

nakon spuštanja logorske zastave, išlo se na logorsku vatru. Logorske vatre, i priredbe uz njih, redovno su organizovali odredi iz Konjica, Sarajeva, Mostara, Zenice, Beograda, Zagreba, Bihaća, Banja Luke, Lukavca, Tuzle, Visokog i mnogih drugih.

Majstore za organizaciju logorske vatre imao je svaki odred. Mi, Konjičani, smo imali Steneka Zorana-Švabu, radio je izvanrednu konferansu i najbolje na Boračkom jezeru pjevao čuvenu pjesmu „Kad svi sveci marširaju“. Uz njega ili sa njim su na organizaciji radili Pavlović Zvonko Šona, Seid Alikadić, Variščić Alija Ale, Musa Zoran Mate, Đikić Muhamed Hamić, Emir Hadžizukić, Avdo Kosovac Adi, Rade Vorkapić, Ahmet Avdić i ostali. Ja sam bio redovan učesnik u programu, već sam bio zapožen kao dobar recitator i skoro redovno sam recitovao poemu I. G. Kovačića „Jama“ koja je uvijek lijepo prihvaćena, u tišini logorske vatre pažljivo saslušana i nagrađivana aplauzom što me činilo vrlo sretnim. Ponekad sam recitovao „Stojanku majku Knežopoljku“ S. Kulenovića, a na nekim vatrama obje pjesme su stavljane u program. Sjećam se da su me Sarajlije i Mostarci zvali da recitujem na njihovim vatrama, a jednom i Beograđani.

Pamtim dobro, Sarajlije priređuju ogromnu logorsku vatru, mislim da je mogla biti 1963. godina, logor im je bio u vrhu polja do suhoga potoka, odmah blizu kratice puta idući od hotela „Prenj“ na veliku plažu. Konferansije najavljuje našu novu, mladu muzičku zvijezdu Kemala Montena. Sjećam ga se dobro, mlad i lijep, onizak, sjeda u prvi red ispred vatre, namješta gitaru i pažljivo, u tišini ljetne noći uz povremeni zrik zrikavaca koji se mješao sa očaravajućim zvucima gitare, očusmo prelijpi

glas i prelijepu melodiju, nisam više siguran, ali nešto kao „Zelena polja“!?

Svaka logorska vatra, osim scenskih skečeva, humorističkih priča, muzičkih tačaka, zavaršavala se pjesmom, i igrankom do pola noći, ali su mlađi morali ići na spavanje odmah poslije završene logorske priredbe u pratnji svojih vodnika ili dežurnih izviđača. Trebalo je ujutro ustajati rano, postrojiti se oko jarbola, a nagrađeni izviđač, pred postrojenim logorom javno i glasno prozvan od starijeg dežurnog logora, da to jutro lagano podiže zastavu uz poznate riječi izviđačke himne:

*ZAKUNIMO SE IMENOM MAJKE DA ĆEMO BRATSTVU
KRČITI PUT*

*BRATSVO-JEDINSTVO NISU TO BAJKE VEĆ ČELIK SKOVAN
U BORBI LJUT*

*NEK' ISKRA VRCA A NAŠE VATRE NEK' PALE SRCA DA
BUKNE PLAM*

*KLIKNIMO KLETVU NAROD NEK' SATRE SVAKOGA KOJI
NAM NANOSI SRAM!*

Danas se često pitam zašto mladost voli “zemlju UTOPIJU”, kad ona bude i nestane ratom zgažena i to baš od onih koji nemaju srama! Ali naš program učenja izviđačkih vještina i znanja nije bio utopija, bila je to realnost u kojoj se borilo za znanja i vještine koje su nagrađivane dobijanjem činova u zvjezdicama i napredovanja u komandnom kadru, sve do načelnika četa i starješine odreda.

Izviđačke vitrine našega odreda su pune pehara, medalja i diploma sa raznih izviđačkih takmičenja diljem bivše

Jugoslavije. Ponosan sam na te generacije koje su kroz takmičenja na Kozari i Mavrovu i širom bivše Juge osvajali prva mjesta, a moj jaran i drug, a sada gospodin, ugledni privrednik i brižni dedo u penziji, Emir Hadžizukić, pričao bi mi satima divne događaje sa tih velikih takmičenja. I ja sam bar dva puta bio u ekipi izviđačkog kros takmičenja, sjećam se da je to bilo na Boračkom jezeru i da je bilo vrlo interesantno, uzbudljivo i naporno, ali mi je šef ekipe bio moj jaran Emir. Takvo jedno takmičenje obično bi trajalo od ranoga jutra do kasnih popodnevni sati, trebalo je proći po nekoliko skrivenih izviđačkih stanica i na svakoj uraditi određene zadatke. Na kraju takmičenja sve ekipe učesnice se postroje, a takmičarska komisija proglašava pobjednika uz radost i srdačna čestitanja.

Sjećam se, najteži ispit izviđački je bio za treću zvjezdicu i polaganje za partizanskog kurira. Neka polaganja su trajala i po sedam dana, bilo je da jedan dan ne smiješ ništa progovoriti, ili da moraš noć provesti daleko od logora, sâm uz vrlo skromnu opremu, ili da neki dan ne smiješ ništa jesti niti piti, ili da moraš sakriti pisanu cedulju, a da ti je ispitivači ne pronađu kod tebe i u tvojoj opremi itd.

Djeco, vi koji ovo čitate, zapamtite da se u izviđačima jača znanje, uče se vještine potrebne u svakodnevnom životu, a posebno da se voli priroda i njeno bogatstvo koje ako se znanjem čuva biće sačuvano i za buduće generacije. Znati jako voljeti prirodu, znati opstati u njoj čuvajući njeno zdravlje, svoje zdravlje, jačaš još više!

Danas hoće izviđači da su skauti. Ne znam zašto? Šta to fali našem lijepom imenu IZVIĐAČ kada je za to ime svima nama jasno njegovo značenje: stjecanje izviđačkih znanja i vještina i zaštita prirodnog blaga!!!

Svi marševi, svi izleti i boravci u prirodi praćeni su adekvatnom sanitetskom zaštitom, najčešće uz medicinskog tehničara koga zovemo bolničarom sa skromnim osnovnim priborom za pružanje prve pomoći. Izviđači su svi, u pravilu, imali obuku iz prve pomoći. Sjećam se, kada sam postao ljekar aktivno sam učestvovao u obučavanju naših izviđača u pružanju prve pomoći nekoliko dana, u prizemlju, u sali desno kada se ulazi u Dom izviđača. U toku logorovanja, bilo na Boračkom jezeru, bilo negdje na moru, sa izviđačima je išao ljekar i medicinski tehničar iz našega Doma zdravlja sa malo jačom sanitetskom opremom. Bili su to: Šerif Džajić, Jozić Vinko, Tonka Marković, Livaja Ante, Magazin Mihajlo, Lenjinac Smail... Eto, prisjetim se izviđačke trouglaste marame koja je imala višestruku upotrebu pa se koristila i kao obavezno sredstvo kod pružanja nekih vidova prve pomoći, npr. lomova, iščašenja, uganuća ruke ili noge ili kao stezača kod posjekotina kada treba jako stegnuti zavoј da se zaustavi krvarenje i da se povrijeđena ruka ili noga stavi u pravilan položaj kod transporta povrijeđenog. Tako se jednog logorovanja desi da neko padne i polomi ruku ili nogu, da se zasječe dok radi sa sjekirirom ili dobro oštrim nožem u kuhinji dok guli krompir, dok cijepa drva...

Ali, bilo je i vrlo rizičnih vragolija tokom logorovanja, razne dobi i razne vrste. Tako sjećam se jednom dvojica dobro

starijih izviđača, mislim da su bili studenti, naprave budalaštinu za sebe i cjeli logor. Takmičili su se da ako jedan od njih pojede ostatak makarona iza ručka u ogromnoj šerpi, drugi će popiti litar rakije. Održali su riječ. Ali onoga, kada je izgubio opkladu i popio litar rakije, spašavao je doktor komšija iz logora Beogradskih DIF-ovaca i spretnim ispiranjem želuca spasio našeg „junaka“ velikog belaja. Sutradan je nagrada „junaku“ bila pročitana pred postrojenim logrom, odstranjen je iz daljeg logorovanja!! Nikada nisam saznao odakle im litar rakije, znam da nisu imali novaca na bacanje, a pogotovu da njime ugroze svoj mladi život.

Kraj svakog druženja završavao je poznatim izviđačkim pozdravom: Z-D-R-A-V-O, ZDRAVO - ZDRAVO - ZDRAVO! Ne baš veselo, posebno su bili tužni i dirljivi završeci svake smjene logorovanja, a uvijek sam više volio biti druga smjena jer tada vrlo malo izviđača ostaje na jezeru još koji dan, uglavnom su to konačari, a glavnina sa kojima sam se družio odlazila je kada je odlazila i moja druga smjena uvijek uz pjesmu:
*MI IZVIĐAČI SRCA VESELA IDEMO VESELO KROZ KIŠU
I SNIJEG...!*

I radosno čekamo naše buduće aktivnosti, druženja i stjecanje znanja i vještina. Izviđači zaslužuju svaku pažnju, trajanje i podršku građana u našoj društvenoj zajednici.

KAKO SAM POSTAO IZVIĐAČ

Godina 1957, nakon mog povratka sa odsluženja vojnog roka u JNA, bila je godina kada je došlo do snažnijeg zamaha u razvoju tada zvanog „malog rukometa“ u našoj zemlji. Do tada se uglavnom igrao „veliki rukomet“ koji je bio popularniji i igrao se na terenima fudbalskih stadiona. Upravo u to vrijeme iz Sarajeva u Konjic dolazi Konjičanin Mile Sarić, koji je bio jedan od najboljih igrača malog rukometa u timu sarajevskog rukometnog kluba „Sloga“. Odmah po dolasku, on je u okviru tadašnjeg DTV „Partizan“ bio nagažovan da okupi grupu zainteresovanih mladića za rukomet kako bi se oformio tim u okviru DTV „Partizan“. Zadatak mu je bio utoliko lakši što je veći dio nas, koji smo se zainteresovali za rukomet, bio aktivan u odbojkaškom klubu DTV „Partizan“ tako da nam se nije teško bilo prilagoditi novoj igri s loptom.

Na ovaj način je stvorena vrlo respektabilna rukometna ekipa DTV „Partizan“ Konjic koja je uz rukometni klub DTV „Partizan“ Mostar bila najbolja ekipa u Hercegovini. Upravo ovu ekipu smo u finalnoj utakmici za prvenstvo Hercegovine u Konjicu pobijedili sa rezultatom 16:9 i kvalifikovali se na finalni turnir za prvaka BiH u Travniku. Na tom finalnom turniru osvojili smo treće mjesto iza klubova DTV „Partizan“ Sarajevo

i rukometnog kluba iz Zenice, iako smo svi imali isti broj bodova, ali smo mi imali slabiju gol razliku. U isto vrijeme dok smo mi igrali rukomet u okviru DTV „Partizan“ u Konjicu je djelovao Odred izviđača „Maksim Kujundžić“ koji je važio za jedan od najboljih odreda izviđača u bivšoj Jugoslaviji. Članovi ovog odreda su učestvovali na svim takmičenjima u izviđačkim vještinama u zemlji i postizali izvanredne rezultate.

Ne sjećam se na čiju inicijativu, ali jednog dana, nakon što je naš najbolji igrač i trener Mile Sarić prešao da igra za rukometni klub iz Mostara došlo je do prelaska čitave ekipe rukometnog kluba u Odred izviđača „Maksim Kujundžić“ i na taj način smo postali članovi ovog Odreda za koji smo nastavili nastupati. Igranje rukometa u okviru izviđača se odvijalo uglavnom na logorovanjima na Boračkom jezeru gdje su svake godine dolazili mnogi odredi iz drugih gradova naše zemlje. Ipak, najčešći i najvatreniji susreti su bili sa izviđačima iz Mostara sa kojima je rivalstvo bilo jako izraženo. Upravo pred jedan takav susret, kada je atmosfera među nama bila maksimalno naelektrisana, zbog neizvjesnosti susreta desio se jedan detalj kojeg se uvijek sjetim. Naime, u to vrijeme naš prvi golman Miro Stenek zvani „Džin“ napravio je neki logorski prekršaj te mu je starješinstvo Odreda zabranilo nastup na toj utakmici. Naravno da smo svi to teško primili, ali mu je na naše veliko insistiranje dozvoljeno da nastupi i učestvuje u našoj „velikoj“ pobjedi nad Mostarcima. U tadašnjoj ekipi su bili: Ilija Božić – golman, Branko Draganić, Ivo Knežević, Manojlo Ekmečić Mane, Ibrahim Begić,

Dževad Hadžihusjenović, Rade Mutić, Dušan Kuljanin Dule,
Mišo Čutura – rezervni golman i Ante Ćurić.

Eto tako sam ja postao član Odreda izviđača „Maksim Kujundžić“ koji je kasnije preimenovan u Odred izviđača „Neretva“ Konjic, gdje sam i u poznijim godinama svoga života dugo godina bio aktivan kao član Savjeta odreda.

SJEĆANJE NA TAKMIČENJA U ORIJENTACIJI 1962. GODINE

Iz dugog izviđačkog staža nije lako izdvojiti jedan segment ili događaj pa ga okarakterisati kao najzanimljiviji, ili bar najpogodniji za monografiju konjičkog odreda izviđača, koja treba da bude izdata uz proslavu, odnosno obilježavanje 60. godišnjice postojanja i rada odreda.

Ipak, opredjeljujem se da iz dubine sjećanja izvučem i ukratko opišem dva takmičenja u orijentaciji (tako se to tada zvalo) održana krajem juna 1962. na Kozari (ROT – Republičko orijetnaciono takmičenje) i početkom jula, nekoliko dana poslije ROT-a, na Mavrovskom jezeru u Makedoniji, gdje je te godine održan i COT – Centralno orijetnaciono takmičenje, na kome su učestvovali pobjednici ROT- a iz svih republika tadašnje Jugoslavije.

Da bi se učestvovalo na ROT-u prethodno je trebalo pobjediti i na Sreskom takmičenju, jer je u to vrijeme bila organizovana organizacija izviđača i po srezovima, saglasno tadašnjoj administrativnoj organizaciji države.

Ekipu našeg odreda sačinjavali su: Zoran Azinović – vođa ekipe, Petar Blažević Gazda, Slobodan Vučijak, Miroslav Čordašić i ja kao najmlađi član. Tog ljeta su moji drugovi iz ekipe završili treći razred gimnazije, a ja sam završio prvi razred,

pošto sam od njih bio mlađi dvije godine. Sa nama je putovao na Kozaru i Ćamil Boloban kao rezerva, ako se kojim slučajem neki član ekipe razboli i ne može da učestvuje u takmičenju. Ekipu je vodio na put Seid Alikadić, kao jedan od starijih izviđača.

Takmičenje je trajalo dva dana, a u okviru takmičenja trebalo je prenoćiti jednu noć u prirodi, ili nekom napuštenom objektu ukoliko takav postoji na mjestu određenom za noćenje. Ono što je ostalo kao najupečatljivije sa tog takmičenja bio je pravi prolom oblaka prvog dana takmičenja, koji je sve učesnike takmičenja (bilo je deset ekipa) skvasio do gole kože i to je trajalo cijelu noć. Bilo je nemoguće organizovati spavanje na otvorenom i sve su se ekipe sklonile u jedan napušteni mlin, koji je samo uspio da nas spasi od daljnjeg kvašenja. Sjećam se da je jedan od članova naše ekipe (Slobodan Vučijak ili Miro Čordašić, ne sjećam se tačno ko) sjeo u naćve za brašno i prenoćio skupljenih nogu, pa je ujutro jedva uspio da se ispravi i „prohoda“. Sutra je osvanuo prelijep vedar dan i takmičenje je nastavljeno uz mnogo više raspoloženja nego što je to bilo prethodnog dana.

Na kraju takmičenja naša ekipa bila je ubjedljivo najbolja u muškoj konkurenciji i plasirala se na COT na Mavrovskom jezeru. Od ekipa planinki prvo mjesto i učešće na COT-u obezbijedila je ekipa planinki iz Sarajeva. Sjećam se samo imena četiri od pet Sarajki iz ekipe: Olga, Vahida, Jadranka, Emira. Nažalost, pete učesnice se ne sjećam.

Zajedno smo sa planinkama iz Sarajeva putovali u Makedoniju na takmičenje. Sjećam se beskrajno dugog putovanja

vozom: prvo iz Sarajeva u Beograd, pa onda iz Beograda do Skoplja, pa odatle autobusom do Mavrovskog jezera.

Vrijeme po dolasku bilo je lijepo i nadali smo se da ćemo bar imati takmičenje bez onih kišnih iskustava sa Kozare.

Organizatori takmičenja su nam dali nekoliko uputa kako da postupimo u određenim slučajevima. Zbog relativno male udaljenosti od granice sa Albanijom moguće je bilo da nas sretne neka granična patrola, a oni su svi bili upoznati s tim da će oko Mavrovskog jezera biti takmičenje izviđača. Naročito su nam skrenuli pažnju da ako u toku takmičenja naiđemo na pse šarplanince koji su čuvari stada ovaca na okolnim pašnjacima, u tom slučaju čučnemo dok ne dođe čobanin stada koje taj pas čuva. Inače, psi su veoma opasni i ratoborni prema nepoznatim osobama. To nas nije mnogo zabrinulo i o tome nismo mnogo razmišljali.

U toku noći promijenilo se vrijeme i prvi takmičarski dan pratila nas je jaka i dosta hladna kiša, ali najgore je što se spustila i magla pa je orijentacija bila izuzetno teška. Krećući se prema jednoj od kontrolnih stanica jednog trenutka našli smo se u situaciji da se opredjeljujemo za vrh jednog od dva brda na vidiku, pošto je magla spriječila da sigurno odredimo koji je od njih kontrolna stanica. Dogovorili smo se da Slobodan i Petar pođu prema jednom vrhu, pa ako tu ne bude kontrolna stanica onda znamo da je na drugom brdu. Ostatak ekipe će ih sačekati da se vrate i onda zajedno poći ka kontrolnoj stanici na drugom brdu. Oni su pošli prema jednom brdu a mi smo čekali na njihov povratak. Međutim, prošlo je oko pola sata, a njih nije bilo. Po našoj procjeni trebalo je da su stigli i vratili se za to vrijeme.

Dogovorili smo se da krenemo prema njima. I šta smo ugledali: Slobodan i Petar su čučali i rancem se branili od jednog „ogromnog“ psa, koji se zaskakao na Petra, a Slobodan je čučao i pomalo se šalio na Petrov račun. Pas je napadao samo Petra i on je ljutito psovao Slobodana zbog njegovog podbadanja i prijetio mu da će ga „srediti“ čim se ovo sa psom završi. U tom trenutku došao je i čobanin i rekao nam da pas nije medvjed i da su ga trebali jednostavno otjerati. Ali, sve se dobro završilo i mi smo nastavili dalje. Došli smo u selo Nićiforovo i prespavali u školi, pošto kiša nije prestajala i noćenje na otvorenom nije imalo smisla.

Sutradan je, kao i na Kozari, osvanuo sunčan dan i takmičenje se završilo po planu.

Naša ekipa osvojila je drugo mjesto, Takmičarski odbor nam je saopštio da smo izviđačke zadatke uradili daleko bolje od svih drugih ekipa, ali nam je prvo mjesto izmaklo zbog nepoznavanja događaja iz rata u tom kraju. Mi to nismo mogli ni znati jer nismo dobili nikakve knjige ili brošure u vezi s tim.

Sada, 54 godine nakon toga, meni je kao glavna karakteristika tih takmičenja u sjećanju ostala kišna prva polovina oba takmičenja.

Sa tugom se sjećam Zorana Azinovića i Petra Blaževića, kojih više nema, ali to je život.

MOJE SJECANJE

U odred izviđača „Maksim Kujundžić“ učlanio sam se 28. X 1959. godine, II četa – Prenj. Načelnik II čete bio je Salko Pirija, starješina je bio Eso Čohordarević, a članovi Štaba odreda bili su Vasilije Kunić, Vajzović Ibrahim, Muftić Branko, Stenek Tončo, Miličević Jozo, Variščić Miralem, Pavlović Zvonimir, Zoran Musa, Stenek Zoran, Jusuf Hondo, Đikić Muhamed i dr.

Moj prvi vodnik bio je Luka Masulović. Imali smo sastanke svake nedjelje, gdje nam je vodnik govorio o opstanku izviđača – skauta. Govorilo se da će ubrzo početi gradnja doma izviđača. To se obistinilo i mi mladi poletarci išli smo na obale Neretve skupljali veće okruglo kamenje, kopali bijelu pržinu i to veoma često. Dom je napravljen i predat izviđačima 1961. godine, a prvi domar bio je Hako Begtašević. Od tada je počeo normalan rad Odreda.

Na prvo logorovanje sam išao 1962. godine na Boračko jezero. Bilo je 120 izviđača učesnika logora i to je bilo nezaboravno druženje.

Mi mlađi smo išli donositi drva i pomagali u lakšim poslovima. Bavili smo se različitim izviđačkim aktivnostima. Poslije tog logorovanja predložen sam za vodnika u II četi – Prenj. Osnovao sam vod „Priroda“. Članovi mog voda bili su: Junuz

Benjamin, Krezić Zoran, Kovačić Emir, Mitrović Miodrag, Širbegović Paša, Muftić Zoran, Velagić Refik, Skočajić Miro, Pelić Mirzo, Špago Refik, Agić Đemo, Nožić Jasmin. Vod „Priroda“ je bio najbolji vod Odreda 1963/64. godine. Logorovanje 1963. godine na Boračkom jezeru bit će najveća kruna odreda Maksim Kujundžić iz Konjica. Dobili smo zapovijed da budemo domaćin logora Bratstvo i Jedinstvo iz cijele SFRJ. Bilo je 12 odreda iz svih krajeva Jugoslavije. Taj logor imao je 350 učesnika, starješina tog skupa bio je Ibrahim Vajzović, a zamjenik Rajko Bjelica. Tih 14 dana skupa izviđača ostat će u trajnoj uspomeni. Period od 15. 7 do 29. 7. 1963. godine upisano je zlatnim slovima u historiji izviđača iz Konjica.

Išao sam na logorovanja još niz godina i bio aktivan. Posao i životni uslovi malo su me udaljili od aktivnosti u izviđačima. Vjerujte to je bila najbolja organizacija u čitavoj SFRJ.

NAŠ JOZO STENEK

Želio bih da ispričam ovu priču u znak sjećanja na one koji nisu više među nama i isto tako da se sjetimo onih koji su davno otisli u "svijet". Boračko jezero, negdje oko 1960. godine. Angažovana kuharica se razboljela pa je kuhinju preuzeo pokojni, legendarni profesor Jozo Stenek. Praksa je bila da su planinke po rasporedu dežurale u kuhinji, što je podrazumijevalo pranje suđa, čišćenje kuhinje i pomaganje pri pripremi obroka. Taj dan dežurne su bile: Seka Pavlović, Hadžović Sabina, Dževahira Hadžović i Džena Kosovac. Planinke mlade, željne sunca, kupanja, udvaranja, otišle su na plažu, a suđe nisu oprale. Kada su izviđači došli na ručak, postrojili se pred kuhinjom, Jozo u svom stilu podiže poklopac... šok za gladne izviđače - šerpe prazne i prljave i kaže: „Zahvaljujući dežurnim u kuhinji danas nema ručka“. Nakon šoka, iznenađenja i negodovanja ponovo smo se postrojili, jer je u ekonomatu pripremljena suha hrana. Nije bilo govora da izviđači ostanu bez ručka. Eto, to je jedno od mojih sjećanja na logorovanja kojim bih želio da se sjetimo tog divnog čovjeka, mog dragog profesora Joze Steneka.

KLUB BRĐANA „ČE GEVARA“

Nisam siguran kada je počeo sa radom, a rekao bih da to je to bilo krajem 1968. godine; ne sjećam se imena onih koji su inicirali njegovo osnivanje, kao ni toga ko je dao ime ovom klubu - Klub brđana „Če Gevara“. Uostalom, faktografija nije i najvažnija u ovom mom sjećanju.

Klub brđana „Če Gevara“, kao organizaciona jedinica Odreda izviđača „Maksim Kujundžić“, nastao je u jednom specifičnom društvenom kontekstu. To je vrijeme ekspanzije hipi pokreta, buma pop i rok muzike, vrijeme studentskih protesta i revolucionarnih pokreta, vrijeme u kome je Ernesto Gevara de la Serna, poznatiji kao Če Gevara ili samo Če, posle njegove smrti 1967. godine, postao jedan od glavnih simbola i ikona društvene i političke revolucije širom svijeta.

Mladi Konjičani, okupljeni u našem odredu, na talasu tih društvenih kretanja, osnivaju Klub brđana „Če Gevara“. Aktivnosti ovog kluba bile su usmjerene, pored redovnih izviđačkih akcija, ka novim sadržajima koji su podrazumjevali otvorenost naše organizacije, afirmisanje novih vrijednosti, okupljanje konjičke mladosti i stvaranje uslova za jedan drugačiji način života te generacije.

U Domu izviđača postojao je bife, koji smo koristili za prve sastanke Kluba, a nedugo zatim preuzeli smo gazdovanje bifeom. Kувала se kafa i čaj, služili sokovi (ponekad, tajno i žestoka pića), a novac koji smo zaradjivali čuvali za uplate koje su bile neophodne za logorovanja. Svakog dana dežurni „konobari“ su bili dva člana kluba. Nabrojaću neke „konobare/ice“: Pelić Mirzo Pela, Džena Pašić, Dino Begtašević, Bato Radović, Bora Živak, Mladen Jurišić Kokta, Gordana Ješić...

Nakon aktiviranja bifea, na red je došlo krećenje Doma. Naravno, kolorit je odgovarao namjeri da se u Domu aktivira disko klub. Dominirale su plava, žuta i boja čokolade. Za novoosnovani disko klub nabavljen je, za to doba, najmoderniji gramofon. Imao je dva zvučnika i moglo se odjednom staviti nekoliko gramofonskih ploča koje su se automatski mijenjale, tako da je tadašnjim di-džejevima, donekle, bio olakšan posao. Uvijek se vodila „diskusija“ koje će se pjesme slušati. I zaista izbor je bio veliki. Od stranih izvođača najviše su se slušali: Beatlesi, Animalsi, Rolling Stonesi, The Who, The Mamas & the Papas, Bob Dylan, Tom Jones, Salvatore Adamo, Procol Harum, The Beach Boys., a od domaćih: Indexi, Arsen Dedić, Mišo Kovač, Kićo Slabinac, Kemal Monteno, Boba Stefanović...

Iz nedjelje u nedjelju, broj posjetilaca disko kluba se rapidno povećavao. Sala u kojoj se slušala muzika, ali i holovi i bife su bili prepuni. Uz muziku se učilo plesati, jer je malo ko znao da pleše. Spontano su se učili: tango, tvist, valcer, „šiz“, polka... Naša omiljena igra je bila Ples sa metlom.

Povremeno, gramofon je mijenjala živa svirka. Zaboravio sam nazive grupa, ali se sjećam ljudi koji su nam pružali zadovoljstvo: Beno, Tamba, Meca, Mladen i Žarko Pehar...

Ponekad su se organizovale i recitatorske večeri. Stihove su govorili Dino Begtašević, Mirzo Pelić, Nedim Ribić...

U Domu izviđača organizovali su se dočeci novih godina, obilježavali: 29. novembar - Dan Republike, 3. mart - Dan oslobođenja Konjica, 22. decembar - Dan JNA, 1. maj - Međunarodni praznik rada, 8. mart - Dan žena... Sve su to radili članovi Kluba brđana „Če Gevara“.

Ogromno razumjevanje i podršku imali smo od naših starijih drugova: Branka Muftića, Ale Variščića, Šone Pavlovića, Muhameda Đikića...

Nesporna činjenica je da su konjički izviđači bili u samom vrhu Saveza izviđača Jugoslavije. Svojom organizovanošću, znanjima i vještinama, bili su uzor mnogim drugim izviđačkim jedinicama. Mladi ljudi su, u našem odredu, naučili prve životne lekcije, stekli mnoga prijateljstva, socijalizovali se, izrasli u odgovorne i zrele pojedince. Učestvovali smo na mnogobrojnim akcijama: smotrama, marševima, takmičenjima, bivacima...

Zašto sam se odlučio da pišem o aktivnostima Kluba brđana?

U vrijeme kada je formiran Klub brđana „Če Gevara“ mladi konjičani, naročito srednjoškolci, imali su relativno skučen prostor za „popunjavanje“ slobodnog vremena, jer su ograničenja bila mnogobrojna: zabrana da srednjoškolci ulaze u kafe i posjećuju filmske predstave poslije 20 sati; ne daj bože da učenik zapali cigaretu na javnom mjestu; učenice se nisu smjele

šminkati, momci nositi dugačku kosu... Jedan broj srednjoškola se okupljao u sportska društva, Amatersko društvo „Neretva“, u horu „Djevojke sa Neretve“, ali to je podrazumijevalo posjedovanje talenta. A šta ćemo sa netaalentovanim za sport ili umjetnost? Gdje da oni provode slobodno vrijeme? Zato je Dom izviđača i njegov Klub brđana bio „slobodna teritorija“ za mnoge mlade konjičane, bez obzira da li su bili članovi naše organizacije ili ne. Tu nisu važila pravila „spoljnog svijeta“, tu se stvarala neka druga atmosfera, jačalo samopouzdanje i samopoštovanje, izlazili na vidjelo skriveni potencijali, jednom riječju tu se formirala jedna nova generacija mladih. U tome vidim neprocjenljivi značaj konjičkih izviđača, Doma izviđača i tadašnjeg Kluba „Če Gevara“.

GUMENIM ČAMCEM OD SUTOMORA DO PLOČA

Prvi put sam postao izviđač daleke 1959. godine. Uživao sam u igranju, izletima, pjevanju... I sada se sjećam riječi nekih pjesmica... "gremo veselo kroz kišu i snijeg..., vedra čela idemo mi...

Počeo sam se baviti sportom pa sam postao član DTV „Partizan“. U trećem razredu gimnazije ponovo postajem član izviđačkog saveza. Mi, stariji izviđači, dolazili smo u Dom izviđača iz još jednog razloga. Održavale su se igranke, bilo je svirke, plesanja i zabave.

Svi izviđači, pa tako i ja, jedva su čekali ljeto da bismo išli na logorovanje. Moje prvo logorovanje je bilo 1969. godine u Sutomoru.

I danas se sjećam logora u poslijepodnevnim satima, kad bi se vratili s kupanja. Svako jutro bi svi šatori bili „zategnuti“, sve je u logoru uredno i čisto, a poslijepodne šatori bi bili „otpuhani“ na drugo mjesto, jedini šator koji bi ostajao na istom mjestu bio je moj. Šatori su se postavljali na tvrdoj podlozi tako da se ni uz pomoć klinova nisu mogli dobro zategnuti i učvrstiti. Kako to da je moj šator ostao na istom mjestu? Pri polasku iz Konjica konačari su ponijeli i moje utege bez koji nisam nigdje išao.

Umjesto klinova, moj šator su „čuvali“ ti utezi. Te godine smo gledali u Sutomoru „spuštanje“ ljudi na Mjesec.

U logoru smo imali desantni gumeni čamac u koji je moglo stati 10 osoba, međutim, uvijek je bila vožnja u pretrpanom čamcu.

Po završetku logorovanja Šona (Zvonimir Pavlović) je predložio jednoj grupi starijih izviđača da tim čamcem odemo na putovanje od Sutomora do Ploča. Putovanje se pretvorilo u pravu pustolovinu. Brodolomci su bili: Šona, Pela, Peš, Duško, Koso, ja i još jedan član kojeg se ne sjećam po imenu.

Spremili smo vodu, hranu, rance i prvo otišli do Bara gdje smo nasuli gorivo za motor „TOMOS 5“. Vozili smo blizu obale, negdje na 50-100 metara udaljeni, zbog prilično velikih valova, misleći da smo tu sigurni. Šona nas je bodrio kao stari „žabar“, a mi smo zadivljeno gledali u pučinu. Putovanje smo započeli u popodnevnim satima, pa nas je noć uhvatila na putu prema prvoj odrednici – Herceg Novi.

Dok smo tako plovili, bez ikakvih svjetala, primijetili smo da se na obali pale svjetla na određenoj udaljenosti, jedno za drugim. Čuli smo i pucnjeve, pa smo mislili da nas je obalna straža primjetila i da puca na nas. Šona, kao najstariji i najiskusniji izviđač je predložio da skočimo u more i da se držimo za čamac, ako bi zapucali na nas. Mi smo i dalje plovili pokušavajući se udaljiti od obale, ali bi nas valovi vraćali ka obali. Nakon sat-dva pucnjava je prestala i svjetla su se pogasila. Kasnije smo saznali da je to bila vojna vježba.

Iza pola noći ušli smo u Bokokotorski zaljev i uputili se prema Herceg Novom. Valovi su nas ljuljali, a mi već umorni

smo zaspali osim kormilara i Šone. Neko je viknuo: „Budite se, evo obale!“ Nakon brzog buđenja uzeli smo vesla i uputili se ka obali ugašenog motora, veslajući, ne znajući šta nas čeka. Jedan val nas je bacio na obalu, koja je bila veoma strma, a drugi nas je poklopio tako da smo se svi smočili kao da smo u more skočili. Nakon sušenja i malo spavanja, ujutro smo trebali krenuti dalje. Naš čamac je bio pun vode, a sve stvari mokre. Najžalosnije je bilo to što je Kosin fotoaparatus bio u lokvi vode i slike su propale.

Pri izlasku iz Boke uočila nas je vojska (stražari) na Mamuli te smo im mahnuli. Nije bilo nikakvih problema, možda i zbog toga što smo na malom jarbolu imali i državnu zastavu i zastavu izviđača.

Oko jedan sat u noći smo došli do Cavtata, u čamcu prespavali i u rano jutro napustili luku. Šona se odnekud vratio i rekao da moramo brzo napustiti luku. On nam je rekao da svi koji se voze u čamcima moraju imati položen ispit za vožnju čamcem, to je pročitao u kapetaniji.

Prošli smo prema Dubrovniku i ugledali plažu. Uzeli smo vesla i počeli veslati. Međutim, mi se nikako nismo približavali plaži, a kad smo zapeli jače uspjeli smo doći do obale. Tek kasnije smo shvatili da u taj dio mora ulazi voda iz HE „Dubrovnik“. Nastavljamo putovanje prolazeći pored nudističke plaže i kormilar umalo da nije udario u obalu.

U Ploče smo stigli treći dan. Čamac ukrcali u voz i došli u Kojic. To putovanje je ostalo u mom sjećanju i danas nakon 47 godina.

Nezaboravno je bilo i 1970. godine. Smotra izviđača Jugoslavije na Bledu i upoznavanje sa izviđačima iz Makedonije, Srbije, Hrvatske...

Bilo je lijepo biti IZVIĐAČ. I danas se rado sjetim Bate, Raleta, Pele, Peša, Duška, Kose, Šone, Ede, Kine, kuhara Dine i mnogih drugih, a o djevojkama neću ovaj put.

SENADIN DINO BEGTAŠEVIĆ, IZVIĐAČ, PORJEČANIN, IMAO PLAVU UNIFORMU, A KAIŠ SA GRBOM NIKAD NIJE IMAO

U Konjicu su u to doba, a riječ je o vremenu pedesetih, šezdesetih, sedamdesetih godina prošlog strašnog i blistavog vijeka, svi bubuljičavi i hormonima napunjeni mladi ljudi bili u Izviđačima. Ili u Partizanu.

Ja sam bio u Partizanu, a bio sam i u Izviđačima.

Zapravo, bio sam, ali kao da skroz nisam bio.

Volio sam gimnastiku, razboj posebno. Nisam bio lud za parterom, kozličem i konjem, vratilo - onako, onako, karike - nekako, greda - nikako, pa se zato ne bi ni moglo kazati da sam u Partizanu bio - skroz.

Volio sam Andru Rozića i Ratka Zeca koji me je naučio kako da uradim prednji upor na razboju. - Kad se izravnaš sa ručkama razboja, zamisli da ti je iznad onog mjesta ispod trbuha ono do čega ti je najviše stalo, pa to svoje mjesto trzni i uzdigni da dofatiš ono do čega ti je najviše stalo. Izletićeš k'o čep. Tako mi je Zec govorio.

Pedagog!

Bila mi je draga jedna koja je dobro vježbala, a divio sam se licu jedne koja je isto dobro vježbala, a čijem su se licu divili

svi. Bože, kako se lijepo smiješila. Samo mi se jedna poslije nje tako lijepo smiješila.

Bio sam i u Izviđačima, ali nikada nisam bio ni u jednoj takmičarskoj ekipi.

Ništa nisam znao o itinererima, azimutima, čvorovima i podizanju šatora, ali sam znao otići na logorovanje. I pisati recitale. I recitovati, dakako. Zbog toga su me i primali. Zbog logorske vatre, 27. jula, za Dan ustanka.

Zato, kad bih se s proljeća, u vrijeme kad bi se trebalo prijaviti za logorovanje, popinjao uz onu strminu prema Izviđačkom domu, znao sam da Šona, ugledavši me s prozora, govori onim kod sebe: - Eno, opet onog Dine, dolazi u Izviđače samo kad se primakne logorovanje! To je govorio s prijekorom. Moje ponašanje nije bilo društveno opravdano i zasluživalo je ne samo kritiku već i prezir i svaku osudu. Od sebi naklonih drugara sam čuo da Šona tako govori i da tako govore i još neki. Ali, meni nikada niko nije rekao da moje ponašanje nije društveno opravdano. Nije mi bilo mrsko što mi to nije niko rekao.

U Izviđačima mi je bilo stalo do uokvirenih crno-bijelih fotografija Ive Lole Ribara i Save Kovačevića na zidovima Doma. Bilo mi je stalo do Noćiju u bijelom satenu, u tom istom Domu. Do poznanstva i ne samo poznanstva sa vršnjacima iz Prigrvice (zvaše li se tako jedan gradić iz Vojvodine) sa čijim smo se izviđačima družili, da li u Sutomoru ili na Ohridu? Ili je to bilo na Bledu? Ne, na Ohridu smo se družili sa Makedoncima (Pela se najviše družio sa Trajankom). A jedan se u Sutomoru najviše družio sa Slobodankom Nastasovom iz Kumanova. Opet, jedan

treći se najviše družio sa nekom Mojcom, to je bilo na Bledu, na jednoj livadi kod gradića po nazivu Lesce, gdje su slijetali lakokrili avioni, a nebo bilo osuto najkrupnijim zvijezdama koje je jedan četvrti ikada u životu vidio.

Bili smo rahat i smijali smo se. Nije nam bilo tijesno.

Tako nam je bilo u Izviđačima.

UMOR KONAČARA

Bila su to neka lijepa vremena sa puno isto tako lijepih događaja, sjećanja, slika, zгода i nezgoda. Problem je zapravo njihov broj tako da nije lako izdvojiti neke, a da se nepravedno ne zapostave drugi. Ipak, iz ovih sadašnjih vremena i prostora gdje su individualizam i trka za novcem skoro jedini putokazi u životu, nameće mi se jedna izviđačka epizoda koja možda najbolje oslikava ondašnji izviđački duh.

Išlo se na petu saveznu smotru na Bledu 1970. Da, stari moj, bilo je to poprilično davno. Nas četvorica: Bato, Mirzo, Rale i ja, bili smo određeni za konačare. Kamion sa opremom dovezao nas je na odredište par dana prije smotre, davaljno rano da se zadatak uradi kako treba. Problem se, međutima, odmah ukazao - niko nam od organizatora nije znao tačno reći gdje treba postavljati logor. Budući da je šofer sa kamionom imao prečeg posla nego da čeka natovaren - istovarili smo opremu nasumce na jednu od ledina u Lescama, selu pored Bleda gdje se zapravo odvijala smotra. I tako smo čekali, više dana, spavajući ispod jednog malog Triglava sačinjenog od gomile šatora, deka, kuhinje, konzervi, paketa hrane i svega ostalog sto čini mogućim jedno desetodnevno logorovanje od stotinjak izviđača. Tek jedno poslijepodne, na dan uoči samog dolaska Konjičkog odreda

saznali smo gdje je lokacija logora. Bila je na jednoj drugoj ledini, više stotina metara dalje i uviše. To uviše dobro sam upamtio zbog onog malog Triglava koga je trebalo gore prenijeti.

Udarnički dogovor je brzo pao. Nakon nekoliko dana turizma i ljenčarenja, postav ćemo sav logor do sutra ujutro. Mirzo i ja ćemo prenositi opremu, a Bato i Rale će je montirati. Nas dvojica smo napravili neku vrstu nosila, na njih tovarili opremu i tegarili gore do njih dvojice koji su za to vrijeme montirali šatore, pa onda krevete, pa montirali kuhinju, pa onda raspoređivali deke, pa ovo, pa ono... Trajalo je to i trajalo... Mi nosili, a oni montirali. Bio je 1. juli i dan je bio dug, ali ne dovoljno da se sve završi po danu. Nedje u noći posao je okončan i sav logor postavljen. Bili smo pregladnjeli i premoreni. Od dvojice nosača jedan je naročito bio lipsao, a to sam bio ja.

Njih trojica će ići u noći potražiti hranu, a ja ću ostati u logoru i "čuvati" ga. Izvukao sam krevet iz jednog šatora, postavio ga na sred logora, legao i istom zaspao pod vedrim nebom. Ne znam nakon koliko vremena, oni su me probudili - bio sam skroz mokr od kiše koja je u međuvremenu napadala. Pružili su mi hranu, ali nisam stavio zalogaj u usta - toliko sam bio umoran. Nikada se kasnije u životu nisam toliko umorio. Ni kada sam vlastitu kuću pravio. Važno je bilo da je logor bio postavljen - da mala i velika raja iz odreda sa Neretve imaju svoj šator kada stignu.

Avion bez pilota

Ne sjećam se kako se zvao šofer koji nas je vozio na Bled, ali dobro pamtim nadimak onoga koji nas je, opet ekipu konačara, vozio jedno drugo ljeto za Sutomore, na jedno drugo logorovanje. Zvali su ga „Krmača“. I pored slikovitosti nadimka možda mi ne bi ostao u sjećanju da zahvaljujući njemu nismo dosta godina prije izlaska jednog poznatog filma, doživjeli uživo nešto što bi se moglo zvati Avion bez pilota.

Dugo smo ga čekali taj avion, hoću reći kamion. Došao je pred Izviđački dom tek negdje oko 2-3 sata iza ponoći. Dok smo utovarali stvari kamiondžija je u kabini spavao. Rekao nam je da mu je to druga ili treća noć da vozi. Pošto smo složili opremu, probudili smo šofera i krenuli pred zoru.

Dan se digao i sa njim ljetna žega, naročito na jadranskoj magistrali. U to se vrijeme nije znalo za drugu vrstu klima uređaja osim „Tošiba“ - otvoriš sve prozore na vozilu i puštiš da vjetar šiba. Dok su se ostali razvjetrali gore, na kamionu, na stvarima i sa kerom Žučkom koga je neko usput pokupio, jedan je u kabini imao strogi zadatak (izdat od šofera) da ne gleda plavetnilo mora sa desne strane ceste nego njegove oči. Čim mu se kapci počnu sklapati treba ga munuti (drmnuti) da se probudi. Nešto mi govori da je šofer imao plave oči.

A Sutomore nije blizu i stari kamion TAM nije bio brz. Došao je red i na mene da budem kopilot. Vrućina je u kabini bila kao u pretisu. Od nje ti se, htio ne htio, spavalo. Mene je održavao budnim jedino strah da Krmača ne zaspe. A to je on ne prestano činio. Da je bar magistrala bila prava, nego krivina iza

krivine. Svaki put kada bi se Krmači kapci počeli spuštati, a prije nego što bi ga munuo (drmnuo), bilo mi ga je malo žao buditi - toliko je slatko tonuo u san sa glavom koja se lagano spuštala prema volanu. Ali, eto, stiglo se na odredište i ostalo živo. Dokaz je i ovo pisanje.

ODRED IZVIĐAČA KROZ VRIJEME I SMJENE GENERACIJA

Ovom prilikom želim da dam svoj doprinos ovoj monografiji kroz osvrt na fenomen uspješnih smjena generacija u izviđačima koje su po meni bile ključ tako dugog trajanja ove organizacije.

Kao i svaki drugi organizam i organizacije se rađaju, žive i umiru. Za razliku od drugih organizama, organizacije ne moraju nužno da umiru, ukoliko se u određenim kritičnim, stanjima i fazama poduzmu odgovarajući koraci koji će krivu njihovog pada ponovo preusmjeriti ka gore. Takve organizacije mogu da žive godinama na različitom nivou svoje uspješnosti. Rekao bih da je jedna od takvih organizacija Odred izviđača iz Konjica.

Najbolji dokaz toga je da ovaj odred evo obilježava 60 godina svoga postojanja. Niti jedna organizacija ne može trajati tako dugo ukoliko u njoj nema unutrašnje snage i vrijednosti, koja joj omogućava tako dug život. Lično mislim da je upravo način na koji se dešavaju smjene generacija i entuzijizam sa kojim nove generacije nasljeđuju odlazeće ključ uspješnog života ovog Odreda.

Naravno, vremena se mjenjaju. Ja bih rekao da je današnjim generacijama mnogo teže organizirati funkcionisanje odreda nego je to bilo npr. mojoj i drugim prethodnim generacijama.

Nije dovoljno imati jednog ili dvojicu entuzijasta da bi sve funkcionisalo kako treba. Ja ću govoriti iz perspektive moje i meni bliskih generacija.

Moram da istaknem da je u uvijek postojala jedna kritična i generacijski dobro izbalansirana struktura onih koji su vodili odred, a u kojoj se uvijek moglo osloniti na najmanje 10-tak ključnih entuzijasta koji su mogli da otvore mnoga vrata u Opštini i drugim institucijama i preduzećima, a pogotovo u Igmanu. Odred je, zahvaljujući svojim uspjesima na mnogim republičkim i državnim takmičenjima, bio i neka vrsta brenda po kojem je grad bio poznat u cijeloj bivšoj Jugoslaviji.

Uvijek mi ostaje u sjećanju dolazak naše ekipe u Titov Veles u Makedoniji (takmičarski dio ekipe: Ranko Avramović, Janjac, Sija, Inga i Marina Mendeš, te vođe puta Čajo i Hamić) na veliko takmičenje gdje su učestvovali najbolji iz svih bivših republika, kada smo mi nešto kasnili u dolasku i mnogi su se već nadali vlastitoj šansi i uspjehu. I onda kada smo se mi pojavili na startu, čuo sam nekog tipa, mislim da je bio iz Hrvatske, kako kaže: evo opet onih iz onog (tamo nekog) Konjica, za kojeg vjerujem da mnogi nisu tačno ni znali gdje se nalazi. Naravno, i tu smo bili prvi.

Entuzijazma naravno nikada nije nedostajalo. Ali volio bih da istaknem značaj koji se posvećivao smjeni generacija, a koje su se dešavale uglavnom prilikom odlaska jedne generacije na fakultet. Zahvaljući različitim internim školama i obukama, posebno u toku zimskih raspusta, zatim postepenim uvlačenjem jednog broja mlađih u strukturu odreda u kojima su dominirali

stariji, te dugogodišnjem prisustvu i angažmanu nekih istinskih zaljubljenika ovog pokreta uvijek su se rađali neki novi klinici koji su sa uspjehom nastavljali i gajili tradiciju koja je go-dinama prije nas stvarana i utkana u organizam Odreda.

Ako je riječ o sjećanjima, ja bih pomenuo jedno koje je izvan mog aktivnog rada u izviđačima. Naime, ostala mi je u lijepom sjećanju inicijativa da se odmah poslije rata, kada na Boračkom jezeru još nije bio uspostvaljen vodovod, organizira logorovanja. Kao neko ko je bio načelnik logorovanja, pitao sam ljude kako misle riješiti problem sa higijenom bez vode. Skoro istovremeno mi se u glavi rodila ideja da bih ja tu možda mogao pomoći. U opkoljenom Sarajevu voda se u Kliički centar (KC) dovozila u gumenim cisternama koje su montirane na teretnim kamionima, koje su punjene na izvorištu Pivare. Kada je stao rat, u Sarajevu je brzo ospobljen vodovod, a gumene cisterne su završile u skladištu KC-a. Otišao sam do tehničkog direktora KC Rasima Jelina, inače dugogodišnjeg izviđača iz Mostara, i zamolio ga da mi na revers izda te cisterne, što je on rado uradio. Mitko i ekipa su u gornjem dijelu terena povezali te cisterne u jedan veliki sistem/rezervoar i voda je slobodnim padom dovedena do mokrog čvora koji je organiziran na dnu terena. Svi smo bili ponosni što smo uspjeli, a izviđači su da se zahvale Tehničkom direktoru KC u obližnjoj napuštenoj kući organizirali sijelo uz pečeno jagnje i svirku mog sina do kasno uvečer. Kasnije mi je Rasim rekao da mu je to bilo jedno od naljepših izviđačkih večeri na Boračkom jezeru, gdje je inače i upoznao svoju suprugu sa kojom je kasnije formirao porodicu.

Vrlo je nezahvalno spominjati bilo koga, jer je mnogo onih koji su dali, svako na svoj način i u svoje vrijeme, doprinos razvoju Odreda. Jasno je da je nemoguće sve pomenuti a da se neko ne preskoči i ne uvijedi. Ipak, ja moram da pomenem neke od porodica koje su obilježile meni blisko vrijeme, koje su dale po više istaknutih članova koji su svojim angažmanom i uspjehom u različitim aktivnostima odreda, gdje se sa koljena na koljeno prenosilo znanje i tradicija. Bez davanja prednosti bilo kome kroz redosljed navođenja, ja mogu da pomenem porodicu Stenek (Švabo, Džin, Tončo, Ljubica, Franci, Inga), porodicu Hadžialić (Emir, Mirzo, Mito, Miro), porodicu Muftić (Branko, kao zaštitni znak i svi članovi njegove uže porodice, uključujući naravno i Šonu kao zeta i drugog zaštitnog znaka odreda), porodicu Šain (uključujući i Aidu kao pridruženog člana – nevjestu), porodicu Pirkić (Ibrahim, Salih i poslije ja kao njihov sestrić, Haso, Mitko, Velida, Milada), te porodice Đumhura, Pelića, Hadžizukića, Matica, Variščića, Krezića, Ribića, Begtaševića, Magazinovića, Erzumlića, Krtalića i mnoge druge koje mi neće zamjeriti ako sam ih preskočio.

Izviđači su bili i mjesta prvih ljubavi i zabavljanja, od kojih su neke završile u sretnim brakovima (Dino i Vesna Begrašević, Miro i Aida Šain, Zoran i Armica Lazarević, Mirzo i Branka Pelić, Rešo i Nadira Buturović...)

Svaka generacija je imala svoje lidere. Njih niko nije imenovao, oni su se sami isticali svojim angažmanom i entuzijazmom i zbog toga su birani u strukture odreda i načelnike odreda i logorovanja. Ti su ljudi bili i ostali poštovani u svim dolazećim

generacijama, mada mnogi aktuelni članovi nisu imali priliku da ih bolje upoznaju. Ali imena poput Šone, Bimbe, Ibre, Ale, Seida, Branka, Tonče i Ljubice, Emira, Mirze, Čaje, Kine, Tane-ta, Sabine, Snježe, Marine, Hamića, Ese, Aide, Džaje, Hareta i mnogih drugih koji su obilježili svoje vrijeme ne trebaju i vjerujem da neće biti zaboravljena.

Posebno želim da istaknem sa su izviđači oduvijek bili urbana organizacija, u kojoj se ljudi nisu dijelili po tome da li dolaze iz manje ili više imućne porodice, iz porodice intelektualaca ili manje obrazovanih roditelja, a da ne spominjem danas najvažniju kategoriju nacionalnu pripadnost. Ja npr. dugo nisam znao da je Čaji ime Zoran, isto kao što mnogi nisu znali ko stoji iza imena Sija. To bogatstvo različitosti po mnogim osnovama činilo je posebnu draž. Sa jedne strane to je davalo dodatni motiv i polet onima koji su mogli da bolje uspiju u društvu obrazovanih, ali i onima iz viđenijih gradskih porodica da bolje razumiju uslove i probleme sa kojima se nose njihovi drugovi iz manje imućnih i obrazovanih sredina. Ja bih rekao da su svi tu „hajrovali“. Većina članova, bez obzira odakle su poticali, u svojim kasnijim životnim fazama završili su fakultete, postali su inženjeri, doktori, ekonomisti, pravnici ili jednom riječju uspješni ljudi u raznim sferama života. Iskreno mislim da koliko su god članovi dali svoga truda u razvoj Odreda, toliko su i dobili nazad, jer su im iskustva stečena kroz angažman i druženja u ovoj organizaciji bili dobra uvertira i podloga za kasnije uspjehe u životu.

Na kraju, osjećam teško breme da sam nekoga u brzini pisanja ovog teksta nezasluženo zaboravio spomenuti. Nema sumnje da jesam, pa se zato iskreno izvinjavam takvima. Nadam se da niko neće zamjeriti. Želja je bila da se istakne način funkcionisanja i smjene generacija kroz Odred i vrijeme u kojem nikada nismo potpuno svjesni i informirani o velikim naporima i zaslugama mnogih koji nisu spomenuti, a posebno kada se radi o prethodnim i budućim generacijama nakon što i sami napustimo Odred.

Ja vjerujem da smo svi mi toliko vezani za Odred da u dubini duše mi u stvari njega nikada nismo ni napustili, bez obzira da li živimo u Konjicu, Sarajevu, Sloveniji, Švedskoj...

NEKOLIKO MOJIH IZVIĐAČKIH SLIČICA

Uvijek je teško početi jer sjećanja su sjećanja, uvijek pomalo nesigurna, a osim toga ja sam pomalo sjetan i uzbuđen kad se govori o uspomenama iz vremena vezanog za konjičke izviđače.

Normalno je da za odgoj i vaspitanje djece najveći utjecaj i odgovornost imaju roditelji. U mom slučaju, i siguran sam u slučaju većine koji su prošli kroz odred izviđača, veliki udio, a kod nekih i najveći utjecaj su imali konjički izviđači. Na sreću za sve nas. Ja sam izuzetno sretan i ponosan što je osim mojih roditelja na mene ostavila trag i masa fantastičnih ljudi koja je prošla kroz odred izviđača. Imena se uvijek problematično sjećati jer uvijek se desi da zaboravim nekoga od onih važnih: Zvonko Pavlović Šona, Branko Muftić, Tončo Stenek, Jozo Stenek, Miralem Varišćić, Švabo Stenek, Ljubo Jurić (ostavio trajni trag sa fantastičnim slikama), legendarni kuhar Avgust, Hadžialići (Emir, Mirzo), Rale, Pela, Bato, Dino, Meca, Sija, Hamić, Snježa, Vesna, Čajo, Inga (Mazana), Marina, Tane, Kina, Franci, Dule, Ranko, Pana, Franco, Šain, Kuhar, Vildana, Krta, Mito, Azo, Haso, Toli, Huso, Kiko... su samo jedan mali dio sa liste iz mojih 70-tih.

Moj otac je bio član odreda izviđača i vjerovatno je to doprinijelo da sam ja počeo rad već sa 6 godina, kao poletarac.

Osim toga i prvi nas komšija, koga sam ja izuzetno volio, bio je Čohodarević Eso koji je jedno vrijeme bio starješina odreda izvršaca u Konjicu.

Prvi moj oficijelni kontakt sa izviđačima bio je vodnik Zoran Begtasević a prvi "važni" događaji kojih se sjećam su bili posjeta obližnjoj pećini... Mistično, i normalno prva moja važna priča za raju iz „montažne kolonije“. Sljedeći put nas je bilo još dvoje iz iste ulice... I tako su prolazile moje prve izviđačke godine, najčešće sastanci na Vrtaljici koja je dopunjavala dio mog svakodnevnog odrastanja na drugoj strani grada, uz Pomol (do Kapele, na bunker, do Prohića bašte, do Zabrđa...). Kad smo iz „montažne kolonije“ preselili na raskršće, preselila su se kompletno i moja šumska hodanja i lutanja na drugu stranu grada prema Vrtaljici. U tom periodu i veza sa izviđačima postaje čvršća. Najvažniji događaji godine su bila logorovanja na Boračkom jezeru i fantastična druženja uz logorsku vatru. Glavna logorska vatra na Boračkom jezeru (jedna u toku logorske smjene) je bila i jedan od važnih kulturnih događaja konjičkog kulturnog ljeta. Po gradu se pitalo: "Kad je logorska?... i poslije se prepričavalo i komentarisalo. Obično bi tada broj gostujućih posjetilaca i po nekoliko puta premašio broj prisutnih na logorovanju.

Masa izviđačkih sjećanja je u grupi mojih najljepših životnih sjećanja. Ja ću pokušati sa nekoliko možda malo neobičnih.

1970. godina - Jugoslovenska smotra izviđača Lesce na Bledu - 7500 ucesnika.

Prvih dana pomalo hladno, na okolnim planinama snijeg. Kod nas u logoru kiša. Poslije dva tri dana se vrijeme, i normalno, raspoloženje popravlja. Logor se dotjeruje... i naš fantastični kuhar August čak traži da se kuhinja specijalno sredi - razlog „može mi neko doći (!)“ A bilo ih je koji su pozvani, a neki bogami i nepozvani došli u posjetu u naš logor.

Iz te godine ostale su i fantastične uspomene poslije posjeta Bohinjskom jezeru, izvoru Savice, Postoinskoj jami...

1971. godina, logorovanje na Ohridu.

Sve je bilo neobično. Nezaboravno i neobično dugo putovanje preko „cijele drzave“, u specijalnom vagonu koji smo mi sa vanjske strane „ukrasili“ grafitima, i imali sreću da odgovorni iz JŽ ipak nisu tražili naplatu troška za pranje vagona. Možda je tome doprinijelo i to da je naš vagon na svakoj stanici pjesmom i bukom budio pozornost i simpatije kao zasebna cirkuska jedinica.

Kao gost logorovanja, novinar i jedan od „odraslih“ sa nama je putovao i Šerif Korić. On i Branko Muftić, starješina logora, su cijelim putem podizali raspoloženje i izazivali smijeh svojim specijalnim komentarima i upadicama. Ohridsko logorovanje je definitivno bila jedna od mojih najljepših uspomena sa logorovanja. Logor je bio smješten na obali jezera, sa velikom zajedničkom kuhinjom, lokacijski nekoliko kilometara od grada Ohrida, na putu prema Strugi. I kako to obično biva sa izviđačima, iskorištena je prilika da se običu turističke

znamenitosti oko Ohrida. Na Sveti Naum koji leži na samoj granici sa Albanijom brodom smo putovali više od jednog sata. Kompletno područje koje je i istovremeno i mjesto gdje izvire Drim, jedna je od najljepših slika kojih se ja sjećam. Manastir je sagrađen na jednoj hridi i tada je jedan dio bio preuređen u hotelsko-ugostiteljski objekat. U hotelskom području je bilo nekoliko paunova koji su s vremena na vrijeme širili rep sto je davalo kompletnoj slici poseban šarm... I ja sam odlučio da za uspomenu uzmem jedno paunovo pero. Strategijski sam usmjerio pauna unutar objekta prema WC-u i preplašeni paun je u panici skocio na otvoreni prozor. Ja sam uspio da ga uhvatim za rep i tada je nastala panika. Paun se trzao i tako kreštao da se za kratko vrijeme na licu mjesta skupila grupa posmatrača. Ja sam ga pustio a u ruci mi je ostalo samo jedno pero koje je sticajem sretnih okolnosti, kao jedna važna uspomena, došlo sa nama u Švedsku (u našem albumu za slike). Paun je odletio a ja sam morao objasniti prisutnom konobaru kako se paun baš nasao u WC-u. On je primijetio pero koje sam ja skrivao iza leđa ali je sa smiješkom na licu pomogao objašnjenjem ostalima „da pauni ponekad uđu tu da piju vodu“.

I danas, poslije 45 godina, pokušavam naći kombinaciju da preko ljeta otputujem tamo i supruzi pokažem ljepote Ohrida i Struge koja leži sa druge, suprotne strane, jezera gdje Drim ističe iz jezera. Oaza ljepote koja je normalno doprinijela da su se u Strugi održavale jugoslovenske i međunarodne smotre poezije.

1972. godina. Jugoslovenska smotra izvđjača Dretelj kod Čapljine.

Uvijek je jedan od glavnih događaja svakog logorovanja bilo svečano otvaranje poljskog WC-a. Napravila se ceremonija otvaranja sa svečanim presijecanjem vrpce, (u ovom slučaju malo deblje žice). Pripremljena je i muzička pratnja koja se sastojala od dvije harmonike i jedne gitare... i normalno svečanom otvaranju je prisustvovao cijeli logor. Poslije svečanog muzičkog uvoda, izabrani za presijecanje vrpce (u ovom slučaju neću navoditi ime) je kliještima koja su donesena na jastučiću, uz izuzetan napor, poslije pet minuta grčevite borbe i bodrenja sa strane, presjekao žicu i na veliko iznenađenje svih prisutnih skinuo se i izvršio "svečanu nuždu" ... I valjda pokazao kako su "pravi izviđači" nepredvidivi.

Iste godine poslije jedne obilne noćne kiše u cijelom logoru je bila poplava. Negdje u ranim jutarnjim satima Hamić se panično probudio i drmao svog cimera u satoru: "Ustaj Kiko!! VODA, PLIVAMO!!"

Tu godinu sam ja upamtio po izuzetno dobroj kuhinji – čak smo jednom imali i hurmašice poslije ručka, a svi mi ostali smo je zapamtili i po tome da je u toku smotre zavladao panika pošto se u okolini pojavila jedna naoruzana grupa...

1976. godina. Logorovanje na Korčuli.

Mi konačari smo jedan dio opreme vozili našim malim kamionom (Fiatov dvotonac) i, normalno, prema Korčuli smo se prebacili trajektom. Krta je bio odgovorni vozač i prilikom

ukrcavanja brodski radnici su dirigovali kako se što bolje “upakovati” na trajekt. Mašu rukama i galame „Livo!.. Desno!, Jos malo Livo!“. Krta pod pritiskom, zbunjen... I u jednom momentu stop. Krta diže ruke sa volana a odgovorni radnik se uhvatio za glavu i viče: „Ajme meni on ne zna ni šta je livo ni šta je desno!!“. Ipak sve se završilo kako treba i trajekt je krenuo samo sa deset minuta zakašnjenja.

Iste godine, mislim da je Ale Varišćić bio stajeshina logora, poziva on nas starije i odgovornije izviđače na ozbiljan razgovor. Naime, iz jednog šatora je nestala lubenica od 10 kg i mora se naći krivac. Vlasnik lubenice (iz grupe gostujućih na logorovanju) je nekoliko dana pokazivao lubenicu koju su mu roditelji donijeli tokom posjete logoru i zadirkirivao ostale izjavama da je ne misli s drugima dijeliti. Koincidencija ili ne, ali lubenica je nestala poslije jedne neuobičajene podnevne trening-ture (na 35° C u hladu) baš tih pozvanih, odgovornih, starijih članova odreda. A kore, kao dokazi, su pronađene „tamo negdje na jednom neobičnom mjestu“. Na kraju je sve završeno sa puno smijeha čak i od vlasnika lubenice koji je na neki način tada postao „član izviđača“ - i naučio da se u izviđačima sve treba dijeliti.

1973 (ili 1974) Drzavno orijentaciono takmicenje u Titovom Velesu.

Nasa mješovita ekipa: Inga, Marina, Ranko, Sija i ja osvojili smo pehar kao najbolja Jugoslovenska mješovita ekipa. Pošto je tada većina nas bila na fakultetu, moj glavni zadatak kao vođe ekipe je bio da sakupim one najbolje... Ranka smo pokupili u Beogradu.

Iako se Hamić i Čajo direktno nisu takmičili bili su izuzetno važan dio ekipe. Pokazali smo da smo stvarno bili najbolja ekipa. Sjećam se da su naša skica terena i profil terena pokazivani kao primjer i nešto do tada neviđeno na takmicenjima.

I kao što to uvijek kod izviđača biva, sve se završilo feštom sa puno smjeha i pjesme, kako to samo Makedonci znaju organizovati.

Negdje 70-tih, disko u izviđačkom je bio glavna konjička zabava za mlade. Počelo je u gornjoj velikoj sali i subotom je bilo toliko posjetilaca da se nekoliko puta desilo da svi zainteresovani nisu fizički mogli ući. Tada se primijetilo da gornja velika sala i nije možda pravo mjesto iz sigurnosnih razloga i tada se, pošto je obdanište preselilo iz donje velike sale u svoju zgradu, disko seli u donju veliku salu. Mi smo iskoristili priliku i aranžirali plesni dio u obliku stopala a od "stopala" prema zidovima je bio podium za sjedenje i prostor za disko kabinu. Normalno, pri toj komplikovanoj i relativno skupoj gradnji imali smo veliku pomoć odraslih kao strucnjaka i onih koji su nalazili finansijska sredstva za projekt.

Neki od roditelja su se brinuli i pitali „šta se to dešava gore u sali sa crvenim svjetlima“. A dešavalo se – nije ono što su zlonamjernici i mističari "prepričavali". Izviđački je bio mjesto gdje su se rađale one prve ljubavi i vjerovatno neki od sadasnjih izviđača trebaju za svoje postojanje zahvaliti tim subotnjim disko-večerima gdje su se njihovi roditelji prvi put sreli.

Nekako u to vrijeme smo mi, "šumske litalice", primijetili da se poslije nevremena u šumi pojavila masa polomljenih borova. Došli smo na ideju da spojimo praktično sa korisnim.

Uz dozvolu šumskih vlasti smo očistili šumu od polomljenih borova i ispred Doma od grđe napravili osmatračnicu. Ona je bila zgodno mjesto za disko-opremu za ljetni "disko u izviđačkom". Okolo, na ogradi, su gorjele baklje. Sjedilo se na zidiću, a plesalo između fontana. Gosti su osim pića mogli čak naručiti i palačinke.

Ja sam uspio sačuvati i nekoliko slika iz vremena gradnje osmatračnice. Na jednoj od slika je i "projektana ekipa": Janjac (ja), Rale i Kina, a Čajo je na krovu.

Moje izviđačko ime Janjac sam dobio po janjećem prsluku koji sam stalno nosio i poslije jedne šahovske partije su Mitu zadirkivali da ga je pobijedio "janjac".

MOJE IZVIĐAČKO DRUGOVANJE

Moj početak izviđačkog života i rada bio je nekih ranih 60-tih godina, zajedno sa mojim drugarima - klincima iz mahale, ne pamtim tačno koje godine. Dobro se sjećam da mi je prvi vodnik bio Zoran Begtašević Zoka. Moja lutanja i stasavanje kroz izviđačku organizaciju tih 60-tih godina mislim da je urodilo plodom. Za svu moju ljubav i uspjehe u izviđačkoj organizaciji glavni „krivac“ je Zvonimir Pavlović Šona, od koga sam imao izuzetnu podršku i razumijevanje i od koga sam najviše naučio o izviđačima. Moja generacija 60-tih i početkom 70-tih bili su: Mito, Ranko, Janjac Branko, Sija Dragan, Čajo, Kina, Dule, Tane i mnogi drugi, nek me izvinu oni koje nisam spomenuo. Početkom sedamdesetih naš odred izviđača „Maksim Kujundžić“ brojao je tri čete: „Neretva“, „Prenj“ i „Veseli orlovi“. Dvadeset i sedmog januara 1971. godine osnovao sam vod pri osnovnoj školi „Treći mart“, danas „Prva osnovna škola“, a u sklopu treće čete „Neretva“ čiji je načelnik tada bio Čećez Dušan Dule. Na prvom osnivačkom sastanku bili su prisutni: Alagić Bernadin Beja, Osmančević Naim, Špuren Hamo (Ahmo), Radoš Dragan, Sarić Dragan, Milošević Slobodan Kićo, Todorović Ranko Toska, Kovačević Franco, Buturović Behdžet Buto, Hadžijalić Zenaid

Zeno, Džumhur Nerfid Neno, Ihtijarević Kasim Taca, Karalić Džani, Karalić Nedžad, Klimenta Željko Keljo, Lepara Meho ...

Vod je dobio naziv „Mladi orlovi“, na prijedlog Radoš Dragana, sa obrazloženjem da su naši ciljevi usmjereni prema vrhu, a relativno smo mladi. Sve naše aktivnosti bile su vezane za „Prvu osnovnu školu“. Da ne duljim mnogo, u školi smo bili veoma aktivni: organizovali smo kulturno zabavni program sa igrankama, prihvatli smo se aktivnosti oko uređenja lista „Omladinac“ koji je izlazio pri ovoj školi uz svesrdnu podršku direktora, rahmetli Čamila Nožića i tadašnjeg sekretara škole Zvonimira Pavlovića Šone. Sve ove aktivnosti imale su efekta tako da su nam se u radu priključile i djevojčice – planinke, njih sedam: Lidija, Tonka, Sena, Vesna, Branka... Organizovali smo se na prikupljanju sestava za izlet. U školi smo očistili kotlaru i prikupili solidna sredstva kojim smo organizovali izlet na Falanovo brdo - Jablaničko jezero, juna 1972. godine. Nikada nisam mogao zaboraviti taj trodnevni izlet – bivak. Bilo je to nešto predivno. Opremu i šatore prebacili smo odredskim čamcem (veliki crni čamac), a mi smo krenuli vozom do Ostrošca odakle smo se čamcem prebacili na Falanovo brdo. Bila su to nezaboravna tri dana, sa svim onim što nalaže jedan bivak: smještaj pod šatorima i organizaciju kuhinje u vlastitom aranžmanu. Kasnije, ovaj vod je izrastao u 6. četu „Mladi orlovi“ uz „Denise“ 4. četa i 5. četa „Bezimeni“, te je odred u 1972. godini brojao šest četa. Te godine bila je i četvrta smotra Saveza izviđača BiH u Dretelju kod Čapljine gdje je iz našeg odreda učestvovalo 56 članova, a starješina logora bila je Stenek Ljubica. Sa te smotre ostao mi je

jedan događaj duboko urezan u sjećanju. Naime u šatoru smo bili smješteni Variščić Aziz, Pelić Šefik, koji su spavali na krevetima, a ja sam bio smješten na spužvi između kreveta. Jedne večeri, pred sam kraj smotre počelo je veliko nevrijeme. Kad sam se probudio pipnuo sam rukom s jedne i druge strane ležaja pa sam đipio iz šatora vičući „Kiko, Azo... plovimo“, oni su se probudili i kad su me ugledali počeli su se grohotom smijati. Malo potom počeli su dizati svoje stvari na krevete da bi ih spasili od vode. U narednom trenutku počeli su kukati, u ruci su držali diplome koje su dobili dan prije na smotri. Govorili su: „Prvi put u životu dobijemo neko priznanje, a ona nam se skvasi i ništa od toga“. Na kraju smo se svi smijali.

Mnogo je priča i lijepih uspomena za mjih četrdesetak i više godina izviđačkog iskustva i rada, ali trebalo bi mnogo vremena i prostora da se sve te uspomne opišu.

Svako logorovanje i susret sa drugim izviđačima iz drugih mjesta, upoznavanje sa radom i razmjena iskustava to su najljepše uspomene iz dobrih dana kojih ću se uvijek rado sjećati. Uživavanje je bilo sjediti uz logorsku vatru, uz šaljivi program, pjesme, skečeve, vesela i iskrena druženja. Razmijenjeno je nebrojeno mnogo adresa, iskrenih pozdrava, slika... Išli smo tragom Četvrtе ofanzive na Neretvi, bili smo na planini Prenj. Imali smo monogo sportskih, izviđačkih, kulturnih takmičenja. Bili smo prava raja, drugovi, komšije i braća. Svemu smo se radovali i radili sa ljubavlju. To se ne smije nikada zaboraviti ni prekinuti.

Naši poletarci i pčelice

Sedamdesetih godina naš Odred je imao najorganizovaniji rad sa poletarcima i pčelicama. U to vrijeme mnogo se pažnje posvećivalo školovanju predvodnika, te nam je Savez izviđača BiH ukazao čast da budemo domaćini. Prva sjednica komisije za rad sa poletarcima i pčelicama održana je 15. maja 1973. godine. U to vrijeme u našem odredu bilo je oko dvadeset školovanih predvodnika. Istog dana kada je u Konjicu održavana sjednica Komisije za rad sa poletarcima i pčelicama, priređeno je i nekoliko zanimljivih poletarskih priredbi. Na platou pred Domom izviđača održan je ogledni sastanak jednog jata, u prisustvu predvodnika drugih jata i rojeva kao i roditelja. U centru pažnje bila je loptica stonog tenisa, a oko nje se vrtilo mnogo igara. Bilo je smijeha i šale. Kasnije su sva jata, svako za sebe, održali svoja igranja. Šarenilo poletaraca i pčelica, vesela poigravanja, vriska i smijeh ispunili su divno dvorište Doma. Roditelji su dolazili i odlazili. Onda su se poletarci razišli, a predvodnici su se okupili u klub Doma izviđača, razgovarali o radu, praktičnim problemima, tražili su odgovore za nejasna pitanja u radu sa poletarcima. Nije ni čudo. Poslije škole predvodnika, mnogi su sve „istrošili“ što su znali, neki su unijeli nešto novo, nekima nije bilo jasno kako dalje, šta i gdje postaviti. Zato su pitali i tražili osvježenje – nove sadržaje. To je bio nastavak Škole. A uveče: drugarsko veče predvodnika, starijih izviđača, poletaraca i pčelica, kao i roditelja i prijatelja Odreda. Veče će ostati u nezaboravnoj uspomeni svih prisutnih.

Skladan program, pripremljen, nenametljiv, izviđački uvježban. Svi su bili saglasni da dobar rad izviđača počinje od poletaraca i pčelica, oni unose svežinu, radost i povjerenje. Izviđačka legenda, pokojni Slavko Butina je rekao: „To mogu samo izviđači Konjica“.

Sa poletarcima i pčelicama tada su radili: Bogunović Olja, Zovko Tanja, Čerškov Nadica, Erzumlić Ahmed Hamić, Stenek Mažana Inga, Junuz Dženadin Džundo, Šimunović Jelena, Mendeš Marina, Sarić Dragan i Mangić Aida, Križnik Fric, Kovačević Goran, Bertalan Gordan, Krtalić Dario, Šiniković Dragan i Jurišić Zoran Kokta.

IZVIĐAČI KONJICA – KONJICU

Disko u Domu izviđača

„Sanjam“, „Plima“, „Jedne noći u decembru“, „Plavuša“, „Delilah“, „Venus“, „Monia“... Miki, Kićo, Mišo, Kemal, Boba, Arsen, Indexi, Pro arte, Korn i YU grupa, Bijelo dugme, bile su grupe, pjevači, i pjesme koje su se najčešće slušale u prvom disko-klubu u Konjicu, u Domu izviđača.

Bilo je to vrijeme prvih farmerki (super rifle) i električnih gitara. Pjesme, popularni šlageri, su stizale sa festivala zabavne muzike: Vaš šlager sezone, Beogradske proleće, Splitski festival, Zagrebčki festival... Singl ploče, uglavnom su se nabavljale u Non-stopu (prodavnica na raskršću u Konjicu) i privatnim vezama kupovane su u Zagrebu, Sarajevu, pa i inostranstvu.

Ploče čuvenih svjetskih sastava: The Rolling Stones, The Beatles, Procol harum, Deep Purple, Led Zeppelin, The Doors, uglavnom LP, bile su rijetke. U početku je bilo vrlo teško doći do njih, ali su se i one „okretale“ u Konjičkom disku u Domu izviđača, najviše zahvaljujući pojedincima koji su ih nabavljali lično za sebe.

„Gornja“, a kasnije „donja“ sala mjesta su u Izviđačkom domu gdje je proradio disko - prvi i jedini u Konjicu. Na početku rada diska, muzika se puštala sa radio aparata «Tesla» 5W, koji je imao ugrađen gramofon u gornjem dijelu i uz tu muziku se plesao: valcer, tango (stiskavac), tvist, malo dinamičniji ples uz brži ritam – zvani šiz (šizilo se), polka, pa i kazačok.

Izviđači su 1970. godine kupili gramofon tipa «Trubadur» 10 W, koji je na nosaču mogao da primi deset singl ploča (čudo od tehnike), i disko se preselio u veliku gornju salu. Dozvoljeno je da se u Sali pola sijalica izgasi i to na onom dijelu gdje se pleše. „Daj nešto brže da se šizi“ - čuli bi se povici upućeni disko džokeju.

Na vratima je ulaz naplaćivao Azo, ulaz jedan dinar.

Disko je radio petkom, subotom i nedjeljom, a u vrijeme školskih raspusta svakodnevno.

1971. godine disko se modernizovao. Nabavljeno je pojačalo «Hohner» 30 W.

Čedo Tutorić je napravio miks pult - dva gramofona, mikrofona i sve je bilo spojeno sa pojačalom. Disko džokeji (Kina, Čajo, Tane, Sudo, Janjac, Sija, Lav, Rame, Aco, Zeba...) su brinuli da, kako znaju i umiju, nabave najnovije muzičke hitove, strane i domaće. Biralu su i puštali muziku, najavljivali pjesme, prenosili poruke i saopštavali muzičke vijesti.

Godine 1972. konjički diskofili napravili su lajt-shou, kabinu za D.J. i preuredili prostor za ples u donjoj sali. To je bio jako veliki posao koji je dao potpuno novu dimenziju disko-sali i ugođaju. Ovaj posao od ideje do realizacije su vodili Janjac, Sija, Rame, Aco, Zeba..., žao mi je što ne mogu da imenujem i

ostale koji su to uradili, jer bojim se da nekoga ne izostavim ili pogrešno upišem.

Lijepo se družilo, plesalo i šizilo uz disko muziku u sali, a kasnije i na terasi Doma izviđača...“sviraj da plačem, jer volio sam samo nju...“, mladalačke ljubavi, razočarenja... plesalo se „metle“ (svi parovi plešu, jednom je par metla sa drvenom drškom, i kad taj metlom lupi od pod to je bio znak da se mijenja partner, ko ostane sam nastavlja plesati sa metlom do sljedeće izmjene..).

Tih godina dolazi muzička grupa „Travelin bend“ - Meca, Tamba, Mladen, Žara, Kina, oni su svirali u disko-sali izviđača. Gramofonske ploče su se „preselile“ u disko za mlađu raju.

Grupa NLO – Žara, Mladen, Tamba, Kina, Amir, Aso, Beno... svirajući puno, dugo i dobro u Domu izviđača i kasnije u Pivnici, stvaraju novi konjički imidž u muzici, plesu, mjestu okupljanja, zabave i... diska u Izviđačima je bilo sve manje...

Tavla - više od igre

Tavla je drevna igra, vrijeme njenog nastanka nije utvrđeno, a uobičajili smo da kažemo da dolazi iz Perzije, iako neki enciklopedijski podaci govore da se ona igrala u davna vremena i na tlu Indije.

Bilo kako bilo, tavla se danas igra na svim kontinetima i njen internacionalni naziv je backgammon. VBF – Worldwide backgammon federecaija, je svjetska asocijacija tavlša sa sjedištem u Švajcarskoj.

Tavla se u svijetu igra kao društvena i takmičarska igra.

Nije sa sigurnošću utvrđeno od kada se tavlja igra na ovim našim prostorima, ali će se zapamtiti da je u Konjicu, 29. 05. 1996. godine odigrano Prvo organizovano takmičenje (turnir) u tavlji.

Ideju da se organizuje ovaj prvi turnir dali su izviđači Konjica koji su te godine slavili 40 godina od formiranja svoje organizacije. U nizu izviđačkih manifestacija u sklopu proslave izdvajao se turnir u tavlji.

Ovo prvo takmičenje tavljaša sa pisanim pravilima igre, pozicijama turnira, sudijama, nagradama, odabirom igrača... organizovali su: Zoran Krezić Čajo, Esad Halebić Eso, Hasan Pirkić Haso, Miroslav Šain Miro, Sead Dizdarević Sejo, Dženadin Junuz Džundo, Nenad Golo Nešo, Midhat Cerovac Cera, uz nemjerljivo veliku pomoć: glavnog sudije turnira Dragana Andrića i kompjutersko logističku podršku Mustafe Alikadića Roke.

Izviđači i planinke su danonoćno pripremali salu i ostalo što je trebalo za turnir. Donju salu, gdje se odigravao turnir, trebalo je isprazniti od tu uskladištenog inventara, očistiti je, donijeti potrebne stolove i stolice iz Restorana pivnice i još puno, puno drugog posla kojeg je zahtijevala Proslava 40. godina postojanja Odreda izviđača u Konjicu. Ovaj vrlo važan i odgovoran posao na zadovoljstvo svijetu odradili su: Mema, Klara, Zahe, Feja, Sančo, Nane, Alma, Dida... i još puno njih“ starijih i mlađih“ koji će mi oprostiti što ih ne spominjem, jer je nemoguće sa ove vremenske distance sjetiti se svih aktera, zato upućujem jedno veliko hvala svima koji su dali doprinos ovoj aktivnosti.

Poslije velikog početnog uspjeha kojeg je prvi turnir donio, začetnici ideje igranja takmičarske tavlje postavili su sebi za cilj da se igra tavlje populariše, a sa snjom i Konjic, konjičko drvo-rezbarstvo i konjički duh, kao i način življenja; da se do kraja 1996. godine organizuju još tri turnira; da se u Konjicu formira i registruje prvi u BiH tavlja klub; da se počnu igrati međugradski i međuklupski turniri; da se formira tavlja savez BiH... Dom izviđača u Konjicu je mjesto gdje se održavaju sastanci, planiranje i odigravanje turnira i ostale aktivnosti za tavlju.

Neka ostane zabilježeno: za prvi turnir bilo je potrebno 12 tavlji (i jedva su prikupljene - obezbijedene).

Tavlja je danas prepoznatljiv znak Konjica. Snimljen je TV film „Tavlja – made in Konjic“, (Dinno Kassalo i Senadin Begtašević) kojeg su vidjeli gledaoci širom svijeta.

U Konjicu je januara 1997. godine formiran prvi Tavlja Klub – „Ta-Ko“ Konjic. Počeli su se igrati međugradski susreti, prvi Bihać – Konjic 1998. godine. Formiran je Tavlja savez BiH 27.06. 1999. god sa sjedištem u Konjicu. Prvo ekipno Državno takmičenje uz učešće osam ekipa iz osam gradova: Bihać, Konjic, Jablanica, Mostar, Gornji Vakuf, Orašje, Sanski most i Fojnica, održano je u Bihaću 1999. god. Prvo pojedinačno takmičenje BiH u tavlji održano je jula 2000. god u Konjicu... itd.

Konjic je grad rukometaša, košarkaša, fudbalera, odbojkaša, šahista, karatista, planinara, dizača tegova, a izviđači Konjica su pomogli da se učini i gradom tavlje.

SJEĆANJE NA JULI 1969. GODINE

Prije mjesec dana, bez ikakvog dogovora, kad smo čuli jedan za drugog, kasnije i trećeg, sazvani telefonima a rasuti po bijelom svjetu, sjedila su tri dobra druga iz izviđača, iz Konjica, Ćeća, Kina i Mišo, u malom restoranu, u Pećincima pored Rume, do nekih doba i... priči nije bilo kraja. Kao da smo htjeli da se u jedno kratko proljetno večer podsjetimo svih uspomena iz proteklih trideset i kusur godina, a sve je počelo u IZVIĐAČIMA...

U izviđačima sam bio, kako se to tada govorilo, a mislilo na naš Odred izviđača „Maksim Kujundžić“, od marta 1969. godine, pa nekako do 1987. godine, više aktivan već pasivan. Prvi vodnik Ćećez Dušan zvan Ćeća, prvi vod „Kormilo“, prva četa „Galeb“, prvo logorovanje u Sutomoru, u julu 1969. godine. Putovanje koje je trajalo noć i dan, dan i noć, kako bi rekao, kako mu ono bi ime ... Vozom, „normalnim“, od Konjica do Čapljinine, ćirom od Čapljinine do Sutomora, a onda pješke do logora na šljunkovitom terenu, negdje pored mora a nedaleko ispod kula grada Haj-Nehaj, i stigli tek poslije ručka.

Zašto pominjem prvo logorovanje. Ono što sam tad doživio je nešto što je krasilo naš Odred sve vrijeme dok sam u njemu bio aktivan član, a kako čujem, i danas je to tako. To je staranje o mladim izviđačima, kažem izviđačima a mislim i na poletarce i

pčelice, izviđače i planinke. Staranje o njihovoj bezbjednosti, da se, sa sasatanaka jata i vodova, izleta a posebno logorovanja, svi vrata svojim roditeljima živi i zdravi.

Valjada je to ono što je ulijevalo povjerenje našim i njihovim roditeljima da bez imalo straha, a posebno poslije prvog logorovanja, povjere svoju djecu Odredu, da ih vodi na logorovanja širom Jugoslavije. Mnogi su se tada, prvi put, odvojili od roditelja, od kuće. Nikada nisam čuo da je neko tada bio povrijeđen, a kamoli da se nekom nešto desilo što bi ugrozilo njegov život ili da se neko teže razbolio za vrijeme logorovanja.

Tako je bilo i na prvom logorovanju. U šatoru, normalno bez dna i bez pola konopčića, sa drvenom konstrukcijom, spavali smo, valjda zbog oskudijevanja opremom, Kina, Čajo, ja i moj brat Duško. Kina na jednom krevetu, Čajo na probušenom dušekcu za plažu između kreveta, a ja i Duško zajedno u istom krevetu na sklapanje. Čajo i Kina, kao stari izviđači, su brinuli o nama, mladim izviđačima, da smo pokriveni, da nam je odjeća složena, čista, da...

Posljednje logorske noći na tom logorovanju, da bi mi mogli još malo da spavamo, oni su ustali ranije, sklopili šator, složili sve naše stvari u ranac i tek onda nas probudili. Možete misliti kakvo je bilo naše iznenađenje kad su nas probudili, spavamo na terenu za logorovanje, bez šatora, na mjestu gdje je još noćas bio izviđački logor. Zbunjeni i još nerazbuđeni, nismo znali jesmo li došli ili pošli. Takvu pažnju nismo samo mi uživali, bili su tu i Branka Muftić, Vildana Pirkić i njen brat Haso, Krešo Azinović, Gordan Tomić, Miro Šain, Dragan i Zoran Draganić,

Anđelko Lasić Bili, Mladen Zovko Kuhar i njegova sestra Tanja, Cole i njegova sestra Buba, Dragica Popović Pana i drugi koje nisam pomenuo ali to je nenamjerno...

Bilo je to 1969. godine, a o tom buđenju iz sna, prvoj školi za vodnike, prvoj vožnji starim gumenim čamcem po moru kojim je „kormilario“ Toma Vranić, prvom spuštanju čovjeka na Mjesec koje smo „gladali uživo“ u toku noći, a televizor postavljen napolju, slika tako dobra da smo vidjeli samo svijetli ekran pod snijegom, ali je uzbuđenje bilo veliko, školi za vodnike, iako smo i sami bili za „vođenje“, koju su vodili Mirzo Hadžijalić i Dušanka Čećez, izletu do starog grada Haj-Nehaj, šetnjama poslije večere na koje nas je često vodio Branko Muftić... i još mnogim uspomenama sa tog i narednih logorovanja, mnogim članovima Odreda koji su poslije mature odlazili iz našeg grada na studije i nikada se više nisu vraćali u Odred ili neki jesu samo na logorovanje, prije mjesec dana, u Pećincima, pored Ruma, pričali smo ...

Mnogi su tada prvi put “pravili” svoj krevet, uređivali šator i takmičili se za jutarnju nagradu za najuređeniji šator. Kasnijih godina, prilikom prvih posjeta roditelja Odredu na logorovanju, na Boračkom jezeru i drugdje, oni nisu mogli da vjeruju da su to ona njihova neuredna, razmažena, neposlušna djeca i da to oni sve sami rade.

Kao što su se Ćajo i Kina i mnogi drugi o nama brinuli na našem prvom logorovanju, tako su se stariji izviđači uvijek brinuli o mlađima... da ih nauče da to sami rade, kao svi dobri

izviđači, jer to je tako i drugačije nije moglo i ne može biti kod nas IZVIĐAČA.

Čestitam današnjim izviđačima godišnjicu rada i njihovog i našeg Odreda izviđača!

UZ JUBILEJ

25. maja 1956. godine osnovan je Odred izviđača „Maksim Kujundžić“ u Konjicu. Rođen sam jednu godinu ranije. Danas, poslije 60 godina, moja jedna godina više, ne znači ništa, tako da mogu slobodno reći da smo vršnjaci.

O izviđačima nisam ništa znao, nisam imao nikakvog kontakta, sve do 1968. godine. Te godine vodnik Zoran Begtašević je osnivao svoj vod. I kako se u to vrijeme radilo, sakupi on djecu iz komšiluka, među kojima sam bio i ja, te tako počеше moji izviđački dani ispunjeni sedmičnim sastancima sa igrom, pjesmom i izviđačkim vještinama. Dani i mjeseci su prolazili, a mi smo uveliko “zagrizli” u izviđački život.

Dođe i ljeto 1969. godine i moje prvo logorovanje u Sutomoru. Mnogo godina od tada prođe, sjećanja su izbljedadila. Ali crni, vojni gumeni čamac, koji je poslije logorovanja napravio plovidbu od Sutomora do Ploča, sa 5 ili 6 članova posade, neću zaboraviti. Takođe, neću zaboraviti šator, tamno-plavi tipa “Planinka” koji nam je tih petnaestak dana bio dom. Na jednom krevetu Zlatko Đikić i ja, a na drugom krevetu Nedim Ribić. Aktivnosti su bile tipično “morske”, vezane za more, kupanje i sunčanje.

Mjeseci i godine su prolazile. Mi smo odrastali, sazrijevali, a naš život je bio sve više i više vezan za izviđače i aktivnosti

vezane za njih. Davali smo Odredu naše vrijeme i znanje, koliko smo mogli, željeli ili htjeli, ne tražeći ništa zauzvat. Bili smo sretni i zadovoljni jer smo se družili, voljeli, zajedno veselili ili tugovali. Postajali smo vodnici, načelnici, osvajali vještine i vještaraštva, diplome i priznanja. Mi smo ispunjavali Odred, a Odred je ispunjavao nas. Stvarala su se prijateljstva, rađale su se ljubavi. Odred je živio, rastao, a i mi sa njim. Takmičenja i osvajanje najboljih mjesta na njima, marševi, logorovanja širom Jugoslavije učiniše da Odred konjičkih izviđača bude poznat i priznat širom države, kao cjelina, ali i kao pojedinci. Stekli smo poznanstva i prijateljstva od Slovenije do Makedonije, od Triglava do Đevđelije.

Kao član Odreda, kao izviđač, dobro sam upoznao mnogo mojih sugrađana koje bih, da nije bilo izviđača vjerovatno samo površno poznao. I ne samo moje vršnjake. Kroz dugogodišnje članstvo i razne aktivnosti, upoznao sam i mnogo mlađe od sebe, tada poletarce i pčelice, a danas odrasle osobe. Imati poznanike i prijatelje, sugrađane, koji su mlađi dvije-tri decenije, za mene je nesto lijepo i neprocjenjivo.

Kroz izviđačke akcije upoznao sam mnogo izviđača i planinki iz drugih gradova. Sa mnogima sam se sprijateljio i još uvijek održavam kontakt koliko nam naše prilike dozvoljavaju.

Nažalost, mnogi izviđači, nasi sugrađani ili naši prijatelji izviđači iz drugih gradova su nas zauvijek napustili. Ovom prilikom podsjećam na njih i izražavam tugu zbog njihovog odlaska.

Život i dešavanja koja su zadesila Jugoslaviju i Bosnu i Hercegovinu su za posljedicu donijeli i napuštanje i odlazak u neke

treće države, više ili manje daleke. Ne možemo se viđati, susretati i drugovati kako bi činili da smo bliže. Razdvojeni smo fizički, ali mislim da je izviđačko prijateljstvo jače i da nismo zaboravili jedni druge.

Teško je napisati tekst za ovaj jubilej Odreda koji bi bio kratak, a detaljan, jer je članstvo u Odredu, u izviđačkoj organizaciji prebogato doživljajima, osobama, dešavanjima, lijepim i veselim, ali nekada i tužnim.

Zbog toga želim samo da kažem: "Sretan sam i ponosan sto sam bio član Odreda izviđača "Maksim Kujundžić" iz Konjica, koji mi je ispunio život lijepim, u kome sam bio sretan i koji mi je podario mnogo dragih ljudi i prijatelja".

Sretan ti jubilarni rođendan Odrede i da još mnogo, mnogo godina budeš "svijetlo" naseg grada Konjica.

Dnevnik sa logorovanja

Logorovanje na Boračkom jezeru 1974. Prvi i jedini put da sam pisao Dnevnik. Pisan je na brzinu, u pauzi između raznih aktivnosti i obaveza i zbog toga sa dosta grešaka i nejasnih rečenica za nekoga ko nije bio tu ili nije upoznao logorski život, ali za mene lijepa uspomena na detalje jednog lijepog logorovanja i na njegove ucesnike.

Izdvajam zapis za dva dana sa tog logorovanja, a cijeli Dnevnik je dostupan preko mog fb profila:

24. 07. 1974. srijeda – 7. dan

Logor se budi. Tu i tamo čuju se glasovi. U moj šator ulazi stariji dežurni Čajo, otvara ga i tjera me da ustajem. To je bilo tek kada je pjesma "Zoki zorule" počela i time dala na znanje učesnicima logora da se postroje pored jarbola sa zastavom. Poslije zбора, Šerif Korić je dao kratke informacije o događajima u zemlji i svijetu. Doručkovali smo (čaj i hljeb sa mermeladom) i onda svako svojim poslom. Grupa starijih, među njima sam bio i ja, otišli su sa ekonomom u prodavnicu i donijeli nekoliko sanduka namirnica.

Danas je sunčan i veoma topao dan. U šator se ne može ući zbog vrućine. Iskoristio sam priliku i otišao na jezero da se okupam i operem farmerke koje su bile prljave (Milica mi je samo jednu porciju graha skrenula na njih). Zamutio sam "polu jezera" dok sam ih oprao.

Dobili smo obavijest da će nam u logor doći sanitarni inspektor. Svi smo se vratili u logor. Doktor i sanitarna inspektorica su došli, pogledali i pregledali i zadovoljni otišli.

Uzeir Macanović, naš kuhar, podijelio je ručak (grašak sa kobasicom i kompot od kajisija). Obilan i kvalitetan ručak je učinio da nas desetak legnemo u hladovinu i odmaramo sahatak. Poslije odmora, Kina i ja smo počeli pripremati jedan mini izlet. Namjeravali smo otići iznad Titove pećine, na izvor Boračkog potoka i ispeći nesrećnu kokoš (uhvaćena dan ranije i ubačena u frižider). Sakupili smo još pet izviđača i planinki, uzeli potrebno i krenuli. Krenulo nas je osam (sa kokoškom): Vesna Bogunović, Mirsada Softic, Inga Stenek, Dragan Ajanovic Sija, Mitrić Slobodan Bobo, Kina i ja. Već na početku počele su razne

provale i dešavanja praćene smijehom. Naprimjer, kada smo u polju prelazili jednu livadu na kojoj su pasle krave. Mirsada i Inga su išle zadnje. Jedna krava je potrčala prema njima, a one su počele bježati. Inga prva, a Mirsada iza nje, vičući: „Inga draga, stani, ako će nas bosti, neka nas zajedno probode“. Ili kada smo vec naložili vatru, Kina je stavio kokoš na ražanj i pošao prema vatri. Samo što je stavio ražanj i jedanput ga okrenuo, Inga je rekla: „Kina, skidaj je, pečena je“. Izlet kao cjelina je bio kratak, ali fantastičan. To mi je jedna od lijepih uspomena, a ujedno to mi je bio prvi put da posjetim Titovu pećinu.

Dok smo se vraćali očekivali smo kaznu jer smo zakasnili na zbor. Već smo skombinovali kako ćemo ući u logor, pozdraviti starješinu i načelnika, sve u cilju umirivanja istih i izbjegavanja kazne. Kada smo došli u logor, zastava je bila spuštena, večera podijeljena. Mi smo se najeli polusirovog kokošijeg mesa pa za večerom nismo ni žalili. Pitali smo raj u jesmo li kažnjeni i oni su nam rekli da nismo. Sve je prošlo dobro.

U logoru me čekalo malo iznenađenje. Nikica i Franci su se vratili. Znači da neću više sam pisati Dnevne zapovijesti i ostalo, niti sam spavati u šatoru (Franci je bio odsutan par dana zbog istegnute tetive).

Jolanda mi je danas na plaži rekla da je Dina (Kršlak) bolesna. Rekao sam joj da ću doći da je posjetim, a obećao sam i Branki Marković da ću joj donijeti našu večeru (pohovani mesni doručak). Obukao sam se i sa Francijem otišao u Republičku (Republička škola za načelnike odreda). Dali smo Branki i Dini nasu

večeru, sjeli u Dinin šator i poslije sat i po otišli u "Prenj". Došli smo na večerje i poslije tiho zahrkali u našoj rezidenciji (šatoru).

29.07.1974. ponedjeljak – 12. dan

Tri su sata izjutra. Mlađi dežurni budi Francija i mene da idemo na izlet, na Jezerce. Ja nisam htio da ustanem, nije mi se išlo. Poslije pet minuta, šator se otvori, ćebad sa mene sletiše. Pela, Sija, Čajo i Franci su bili ispred šatora i natjeraše me da idem. Onako bunovan uzeo sam ruksak i u njega trpao i što mi treba i što ne treba, ubacio još dobivenu hranu i krenuo za ostalima. Bilo je oko 40 učesnika izleta.

Prva kratica uz Boračku dragu nas je prilično izmorila, kao uostalom i sve ostale i kratice, putevi i stazice. Često smo pravili odmore da bi tek poslije osam sati pješaćenja (oko 12,00 sati) ugledali planinarsku kućicu na Jezercetu (nadmorska visina 1650 m). Malo smo odahnuli, a zatim počeli jesti pripremljenu hranu. Umorni i siti, Branka Marković, Inga, Sija, Boro Marković i ja smo legli pored kućice, odmaranje i sunčanje. Predvečer smo večerali, a vodu smo pili sa izvora. U životu nisam pio hladniju vodu. Trnu zubi. Kada je pao mrak nebo se osulo zvijezdama, a Mjesec, kao kakav vikinški brod "drakar" plovio je nepreglednim prostranstvom vasiona. Mi smo uz malu vatricu pjevali pjesme nesvjesno remeteći čarobnu tišinu planine.

DA MI JE NEKO PRIČAO

Da mi je neko pričao kako je teško zabilježiti sjećanja na moje izviđačke dane, ne bih mu vjerovala, jer je to najbogatiji i najljepši period moga života.

Ali, kada sam krenula u taj zadatak, shvatila sam da mi je baš zbog te ljepote toliko teško. Kako izdvojiti bilo šta, kada su svi moji dani u izviđačima bili ispunjeni svojevrsnom ljepotom i novim izazovima?

Zato će i ovaj moj prilog biti fragmentarna „plovidba“ u prošlost.

Moja prva vodnica u izviđačima bila je Spomenka Džumhur i, iz tog perioda, ne sjećam se ničega izuzev šetnji i igara na Vrtaljici. Mislim da sam tada išla u 3. ili 4. razred osnovne škole, pa je, uz moju učiteljicu Nataliju Sarić, Spomenka postala izuzetno važna osoba u mom malom svijetu.

Voljela sam redovne izviđačke aktivnosti, a u moje srednjoškolsko doba, Izviđački dom je bio i jedino mjesto naših izlaza. U njemu smo se družili po danu, kad god bismo uhvatili vremena, bez obzira na redovne sastanke; u Domu smo organizirali igranke, a u tom prostoru sam prvi put doživjela doček nove godine izvan svoje porodice.

Nikada neću zaboraviti tu noć i uzbuđenje koje ju je pratilo! Ništa nije moglo pomutiti moju radost, čak ni činjenica da je tata po mene došao već u 1 sat!

Poseban događaj u našim životima bila je gradnja drvene kule (osmatračnice), koja je čim je nikla postala prava noćna mora za našeg Šonu (Zvonimir Pavlović, starješina). Ne mogu se sjetiti zbog čega je ona sagrađena i da li joj je svrha bila puno ozbiljnija od načina na koji smo je mi koristili. Bilo je to mjesto za prve popušene cigarete, ali i prve poljupce zaljubljenih.

Ipak, ono najuzbudljivije u izviđačkom životu bila su takmičenja u orijentaciji, a prvo sam doživjela u Mostaru. Ženska ekipa je formirana nabrzinu, samo da muška ekipa (Janjac, Ranko, Bato, Huso i Mladen), koja je bila „jaka“ i ozbiljno se pripremala za pehar, ne izgubi bodove zbog toga što Odred nema i žensku ekipu. Okupile smo se: Snježana Kapić, Sabina Potur, Amra Džumhur, Inga Stenek, Majda Fišić, Lidija Bošnjak i ja. Vježbale smo kratko, iz ove grupe je formirana petočlana ekipa i bile smo, čini mi se, četvrte, na iznenađenje svih, pa i nas samih. Ali, bilo je to dovoljno da naše rukovodstvo u Odredu shvati da tu ima „štofa“ za rad.

Sljedeće godine, počele su ozbiljne pripreme za Republičko takmičenje u Vogošći i naša ženska ekipa je čak dobila mogućnost vježbanja na samom terenu. Bile smo smještene u nekom internatu, a naš instruktor, Miralem Ale Variščić nas je trenirao i tretirao kao vojsku. Bilo je naporno, a mi mlade i tvrdoglave, pa se sjećam i nekih suza, nakon neriješenih i, do besvjesti, ponavljanih zadataka u izradi profila i konstrukcije staze na karti.

Gotovo da mi je nezamislivo danas raditi toliko naporno, imati kondicione pripreme i ponovo se vraćati kartama i izračunavanjima, a opet – u svemu tome uživati, neizmjereno se radovati i, pun adrenalina, krenuti u osvajanje pehara. I – osvojile smo ga! Mi, planininke iz Konjica, koje je na povratku dočekalo pola Odreda izviđača „Maksim Kujundžić“ i – nama se tada činilo da je na stanicu izašlo - pola grada!

Može li iko onda zamisliti kako je izgledala naša pobjeda na jugoslovenskom takmičenju, koje je te godine održano na Sutjesci?

Centralno orijentaciono takmičenje na Sutjesci 1973. godine bilo je u znaku potpunog trijumfa Bosne i Hercegovine: ženska ekipa iz Konjica i muška ekipa iz Lištice, osvojile su prva mjesta.

Na Tjentištu je bio podignut izviđački tabor i većina ekipa je krenula ranije, kako bi na tom terenu obavila i pripreme. Neću kazati ništa novo, ako spomenem da ni tada izviđači nisu bili finansijski bogata organizacija. Krenule smo vozom, a vođa puta nam je bio naš vršnjak, Mladen Krtalić. On je, kao odgovorna osoba, koju je zadužio Štab Odreda, trebao brinuti o finansijskoj strani našeg putovanja. Uvijek štedljivi Šona, spremio nas je na put s novcem „na knap“, isprativši nas savjetima i velikim očekivanjima. Takva očekivanja bila su, u našem Odredu, potpuno prirodna, jer su, od najmlađeg do najstarijeg člana, svi izviđači bili svjesni reputacije koju imaju Konjičani: prva mjesta na COT-u 1960. – muška ekipa, pa 1968.godine – i ženska i muška ekipa, svrstavali su naš Odred u jugoslovenski vrh poznavalaca topografije i orijentaciji!

Bože moj, da samo danas neko može vidjeti našu tadašnju ekipu i opremu koju smo imale? Ne mogu ni opisati naše zaprepaštenje kada smo, onako u farmerkama i tenama, te starim ruksacima na leđima došle u tabor i ugledale Slovenke!!! Bile su opremljene kao elitne planinarke i, po priči onih koji su pristigli prije nas, „pucale“ su na prvo mjesto.

Sada je to već davna prošlost i u sjećanju su mi ostali: neke tačke na karti (da li bijahu Donje i Gornje Bare?, Katun, Ljubin Grob, Milinklade...), prolom oblaka negdje kroz Perućicu, noćenje uz tu neviđenu kišu i pad šatora koji smo nekako sklepile, povratak na Tjentište i kratice koje smo koristile ne bismo li nadoknatile izgubljeno vrijeme zbog jednih tena kojima se odlijepio đon... nakon svih muka, izvanredno odrađeni topografski zadaci (Ale nas je dobro naučio) i – prvo mjesto. Da, sa tog takmičenja ponijele smo i sjećanja na druženje sa Lištičani-
ma, koji su nam bili pri ruci u svakom momentu našeg boravka na Tjentištu.

Uvjerena sam da će se većina mojih drugarica i drugova, planinki i izviđača iz onog vremena, složiti sa mnom ako kažem da smo, zahvaljujući životu u okrilju našeg Odreda, postali bolji ljudi. Naučili smo, u ranoj mladosti, šta je odgovornost, šta je zajedništvo, timski rad, dobra organizacija, šta je drugarska solidarnost, naučili smo šta nam znači prirodni okoliš i kako ga očuvati, naučili smo cijeniti svaki izvor, stablo koje pruža hlad u vreloj danu i tišinu koja se spušta na usnuli logor.

A, prije svega, naučili smo voljeti i poštovati čovjeka.

MOJA SJEĆANJA NA IZVIĐAČE

period mog najaktivnijeg izviđačkog života datira, otprilike od 1974 - 1977. godine, u vrijeme pohađanja Gimnazije. Upisom na fakultet i odlaskom u Sarajevo, teško sam mogao naći vremena za intenzivni rad u Odredu izviđača „Maksim Kujundžić“, ali sam u našem Izviđačkom domu bio svakog vikenda, kada sam se vraćao u Konjic. Sa stanice trkom kući, gdje su mirisale „majčinske“ đakonije, pite, grah, kolači jedinstveni, onakvi kakve samo mame znaju spremiti, a nakon toga, naravno, pravac Pleha i Izviđački dom.

Vrijeme prošlo, vrijeme mladosti, najljepših uspomena na prijateljstva, prve simpatije, ljubavi, druženja, često me i sada natjeraju na nostalgična sjećanja od kojih zna zaiskriti suza u oku i usta razvući u blagi osmijeh.

To je žal za lijepim vremenima, naše, predratne generacije, koja se, čini mi se, ne mogu više nikome ponoviti u onoj ljepoti, osjećaju slobode i ispunjenosti duše, osjećaju jednakosti, raširenih ruku za prijatelje, nevine ljubavi i želje za što većim znanjem i učenjem.

Zasluga, što sam se uključio u Izviđače, pripada mom školskom drugu Slobodanu Mitriću Bobi. On se još u nižim razredima osnovne škole uključio u rad Izviđača i već je imao dosta

iskustva i znanja, tako da je lako prenio na mene svoj elan i ljubav za ovu organizaciju. I kada sam se našao kao punopravan član Odreda izviđača, žalio sam što nisam i mnogo prije to postao.

Tu je počelo, mogu slobodno reći, moje učenje o pravom životu, pravim vrijednostima društvenog življenja, gdje sam naučio mnogo više stvari koje su me spremile za pravi život, nego u školi i na fakultetu. To je istinsko duhovno bogatstvo. Stvaranje novih prijateljstava, zajednička taborovanja, prve simpatije, ljubavi, takmičenja... Jednostavno, tu se živio život. Tu je bio naš centar svijeta. Nestrpljivo smo čekali subotu i nedjelju da idemo na sastanke voda, da učimo topografiju, snalaženje u prirodi, orijentaciju i dr. Moja generacija je imala uzore u starijim, iskusnijim izviđačima, koje smo mi mlađi, neizmjerljivo poštovali i nastojali od njih što više naučiti. Moram spomenuti neke od njih. To su prije svih Ahmed Erzumlić Hamić, Potur Sabina, Džumhur Amra i njen brat Mirzo, Krezić Zoran Čajo, Muftić Zoran Kina, Alagić Bernadin Beja, Kovačević Franco, Kuljanin Ranko Tane, Magazinović Branko Janjac, Jurišić Bruno Brejac, Čećez Dule Čeća, Ajanović Dragan Sija, Vesna i Olja Bogunović...

Moj vod se zvao „Sivi sokolovi“, a vodnik nam je bio iskusni izviđač Esad Halebić. Članovi našeg voda: Šunj Šefik, Šurković Damir Caco, Mitrić Slobodan Bobo, Gačanin Naser, Križanović Zoran, Ijačić Goran i dr. Vrijedno smo učili i radili, postajali i sami vodnici, pa komandiri četa i tako su se smjenjivale generacije izviđača. I svaku generaciju su na neki način obojile ličnosti

koje su izrasle u dobre drugove, prijatelje, izviđače, dobre starješine, samopouzdanu ljude i društvene autoritete.

Mnogo sam lijepih trenutaka doživio u svom izviđačkom djelovanju, ali nekako su mi tri doživljaja ostala najupečatljivija. Možda zato, što su usko povezana s mojim iskustvima koja su mi pomogla da od dječaka odrastam u mladića, ili da po prvi put samostalno usvojim neka nova znanja, dobijem pohvale i priznanja.

U zimu 1975. godine pohađao sam Vodnu školu na Boračkom jezeru. Zima hladna, prehladna, Boračko jezero se zaledilo. Mi smo smješteni u hotel Borašnica. Neobičan, zimski ambijent, prelijep, odabrana raja, moja prva simpatija među polaznicama škole. Šta mi je više trebalo, lebdio sam na krilima sreće. Sve je bilo toliko divno, gotovo nestvarno. Preko dana smo mnogo učili, savladavali jedan po jedan problem, svaki dan bili obogaćeni novim znanjima i ništa nam nije bilo teško, jer navečer nas je čekala nagrada. Druženje u velikoj, lijepo zagrijanoj sali i igranka. Plesati još uvijek nismo znali, a toj vještini nas je učila prelijepa Armina, nježna, pametna, zagonetnog osmijeha. Učili smo plesne korake ponavljajući ih iza nje i saplitali se od navale osjećanja. Bili smo svi, onako kolektivno zaljubljeni u nju. A, ona ozbiljna, nije davala nikome od nas ohrabrenje da joj ljubav i pokaže. Plesali smo, zaneseni, noću je sanjali, buncali o njoj i uživali u tom neobičnom osjećanju. Doživjesmo svi prvu ljubav i prve ljubavne patnje. Pored naše muške ekipe bila je tu i grupa djevojaka sve odabranih, najpametnijih, a slobodno mogu reći i najljepših iz našeg Odreda. Marina Mendeš, Olja Bogunović, Biljana Zurovac,

Vesna Milivojević, Marković Branka, Inga Stenek, Pirkić Milada, Avramović Duška, Marina Ljubičić, Nadica Čerškov...

Tokom dana smo izlazili na teren, učili orijentaciju, igrali izviđačke igre, učili pjesme. Obilazili spomenike iz II svjetskog rata, između ostalog, išli u obilazak Titove pećine gdje je boravio Vrhovni komandant nakon ofanzive na Neretvi, krećući se prema Sutjesci. U goste su nam dolazili predstavnici politike i davali podršku u svakom pogledu, zbog čega smo se osjećali i važni i priznati. Zahvaljujući našem načelniku Odreda Ahmedu Erzumliću Hamiću, koji je sve organizirao, o svemu se brinuo, bio najaktivniji član u svakom pogledu i našem legendarnom Zvonimiru Pavloviću Šoni, ikoni izviđačke organizacije u Konjicu, dragom čovjeku, uvijek spremnom na izvršenje zadataka, stručnu pomoć, ali i na šalu i zezanciju, uspješno smo položili sve ispite i naš Odred „Maksim Kujundžić“ je imao novu generaciju svršenih vodnika. A, mi smo zauvijek imali pohranjena sjećanja na jedan nezaboravni zimski raspust i našu Vodnu školu na Boračkom jezeru.

Završetkom Vodne škole imali smo zadatak organizirati vodove i raditi na njihovom osposobljavanju i posvetiti se izviđačkom radu. Većina nas je uspjela u tome i nova generacija mladih izviđača je stasala, mi iskusniji prenosili stečena znanja novim i tako su se izviđačke vještine prenosile sa koljena na koljeno.

Sjećam se sa posebnom radošću odlaska na takmičenje u Izviđačkom višeboju, koje se održavalo u Sarajevu 6. aprila 1976. godine, povodom Dana oslobođenja Sarajeva u II svjetskom ratu. Takmičenje je imalo naziv Ilegalac. To je moje prvo i

najdraže takmičarsko iskustvo. Krenuo sam u Sarajevo sa puno ushićenja, volje i želje za što boljim rezultatom. Naime, na to su nas obavezivali uspjesi naših pređašnjih generacija konjičkih izviđača, koji su uvijek bili najbolji i uvijek osvajali prva, a nešto rijeđe II i III mjesta. To takmičenje je nekako bilo prijelom generacija i mi smo kao mlađa ekipa, neiskusna, došli da smijenimo čuvenu i vrlo poznatu ekipu Konjičana, poznatu po uspjehu u svim republikama Jugoslavije. To je bila ekipa u kojoj su bila sve slavna izviđačka imena: Sabina Potur, Bernadin Alagić Bea, Stenek Franci i Inga, Buturović Behdžed Buto, Krezić Zoran Ćajo, Bogunović Vesna, Ajanović Dragan Sija, Kuljanin Ranko Tane, Ćećez Dušan Ćeća i dr. Sva ta zvučna imena su nas obavezivala da nastavimo njihovim stopama uspjeha.

Dolaskom na Mejtaš, gdje je bio Dom izviđača i odakle je trebalo da krene takmičenje, toplo smo dočekani od domaćina. Upoznali smo se i sa članovima drugih ekipa, posebno su mi ostali u sjećanju Mostarci i njihova ekipa Krcko, Ćoza, Ćivija, Mirso... Nama su kao podrška došli naši izviđači, tada već studenti u Sarajevu Sabina Potur i Sija, koji su nas upoznali sa ekipama Novosađana, Beograđana, Zeničana i drugih sa kojima su oni već surađivali dugi niz godina, a mi smo se osjećali važni, zahvaljujući autoritetima naših istaknutih starijih članova.

U našoj ekipi su bili pored mene, Mitrić Slobodan, Marina Mendeš, Saradžić Armica, Bogunović Olja, Milivojević Vesna i Draganić Zoran. Ja sam radio, sjećam se, profil terena, mjesni ugao i nadmorsku visinu. Na tom zadatku organizator je veoma mudro postavio zadatak nadmorske visine. Naime

štamparskom greškom kota od 600 m nad. visine označena sa 350 m nad. visine. Znači trebalo je brojati izohipse i doći do nadm. visine od 600 m, a ne uzeti kotu zdravo za gotovo. Mnogo mi je značio savjet Sabine Potur da nikada ne uzimamo zdravo za gotovo postojeće oznake, nego da sami izračunavamo izohipse zbog mogućih grešaka na kartama. I upravo se to dogodilo, otkrio sam postojeću grešku na karti i pravilno odradio svoj zadatak. Mislim da sam osvojio svih 120 mogućih bodova. Naravno, i ostali moji drugovi su odradili odlično svoje zadaće i naša ekipa je osvojila odlično, treće mjesto. Bio je to fantastičan uspjeh na našem prvom državnom takmičenju, gdje su bile zastupljene ekipe iz cijele Jugoslavije. To nam je dalo krila i ushićenje što smo uspješno naslijedili našu slavnu stariju generaciju.

Sljedeće čega se rado sjećam je odlazak na Pale, gdje smo prenoćili u hotelu „Koran“.

Predivna, pozitivna atmosfera, potpomognuta harmonikom koju je majstorski razvlačio moj drug Bobo Mitrić, pjesma i veselje do ranih jutarnjih sati. Moju sreću je povećala činjenica da su najdraže oči cijelu noć u mene gledale. Drhtao sam pod tim pogledom moje simpatije Marine Mendeš, znojio se u mladalačkoj neodlučnosti kako da joj priđem i kojim riječima kažem ono što mi je stajalo u srcu, što je činilo da to isto zaljubljeno srce jače kuca kad god skrene pogled svojih smeđih očiju na mene. I onda se zaplesalo, igrali smo neku veselu polku u kojoj su partneri u plesu zajedno brzo sjedali na stolicu kada muzika stane, a uvijek je bila manjka jedna stolica. Kada je muzika stala, sjeo sam brzo na jednu stolicu, a umjesto moje

partnerice u krilu mi je bila moja simpatija. Mislio sam da letim tog trena zajedno sa stolicom i Marinom na mom krilu i zajedno sa hotelom Koran direktno u svemir gdje vlada samo ljubav i veselje zauvijek. Indeksi su svirali i glas Davorina Popovića dok pjeva „Ti si mi bila u svemu naj, naj, naj“, ona naslonjena na mom ramenu, plešemo, lebdimo i upijamo taj divni trenutak u svoje sjećanje u svaku ćeliju svog bića, zauvijek.

Čovjek svaki lijepi trenutak veže za neku lijepu pjesmu, poželi da zaledi neko sretno, prošlo vrijeme i da vječno živi u tom vremenu. Može se živjeti i od lijepih sjećanja i uspomena. To jednostavno oplemeni čovjeka, smekša mu dušu i čini ga sretnim što je živio život vrijedan čovjeka i što je bio dio jednog velikog mozaika ljubavi, druženja, ljubovanja, dijeljenja dobra i zla, bratstva i jedinstva i svega ostalog što je krasilo to naše neizbrisivo vrijeme mladosti.

Sada, kada sam već na zalasku nekog srednjeg životnog doba, ponosan sam što se moja djeca druže sa djecom istih onih izviđača sa kojima sam se ja družio i dijelio izviđačke vještine, zabavljali se, putovali, odlazili na taborovanja.

Znači prenijeli smo neki svoj COD, neku matricu ponašanja i ljudovanja...

KONAČAR, NAPOKON!

U vezi sa izviđačkim životom, u meni je mnogo lijepih i samo lijepih uspomena. Moje prvo logorovanje bilo je u Sutomoru, 1968. godine. Iako sam bio dječak od deset godina i iako je sve bilo davno, kao da sada gledam naš logor nekako “odozgo”. Konačari ispraćeni ispred doma, po prvi put prisustvujem tom činu, kao da su oslobodili zemlju tako se prema njima odnose, svi ih poštuju - ma to i ja želim biti. Koliko se sjećam, vozom smo putovali od Konjica do Čapljine, pa do Titograda, sada Podgorice, starješina Božo Azinović, moj prvi učitelj i komšija, posebno je nas najmlađe čuvao. Logor postavljen, šator dodjeljen - star sa drvenom konstrukcijom i kolcima - takvi su valjda svi. Koliko se sjećam, u šatoru ja, Bili (Lasić Anđelko), Gordan Tomić, Dragan Draganić – Gagi. Prva škola iznad kampa bila je neka stara tvrđava, učilo se, nije da nije, ali tu se rodilo prijateljstvo sa našim Kuharem (Mladen Zovko). Takmičili smo se: pobijedi on, pa pobijedim ja, a do moje pojave uvijek je on pobjeđivao u disciplini lizanja pekmeza ili marmelade iz sahana.

Osim toga, sjećam se igara na plaži koje su nam stariji organizovali. A stariji su bili: Pela, Omica, Tane, Kiko, Rale i ostali. Šteta bi bila ne spomenuti Bled i opet mog Kuhara, i kako smo dva dana kupili potpise i pečate od svih učesnika Savezne

smotre izviđača samo da se zna koliko nas je bilo (i sada imam tu teku sa pečatima i potpisima). Moram reći i da sam stalno dobivao nagradu za najjureniji šator, a od Šone i nadimak "opet Haso".

Logorovanje na Ohridu donijelo je upoznavanje sa pijavica - stariji su nas savjetovali da stavljamo pijavice po tijelu jer one čiste organizam, a pijavica bilo puno u šašama oko Ohridskog jezera. Bilo je tamo i mazanja kaladontom. Iako smo Bili, Kokta (Jurišić Zoran) i ja svaku noć dežurali, opet bi nas namazali stručnjaci od mazača - Kina, Krta, Franci i drugi. Tu sam prvi put polagao vještartva, pa nije za pohvalu da nisam sve ispolagao. Ali u Banovićima sam sve ispolagao i to smatram da su bili najteži i najorginalniji uslovi za polaganje. Šumetina, nigdje ništa, nepoznat teren, a Krgo (Elmedin Krgo) nam je dočarao tigrove i lavove. Usput smo od medvjeda spašavali Bodu (Zelenović Slobodana) koji je samo spavao. Starješina Bimbo - Dedić Juso i načelnik Žolta su nam dali zadatak da napravimo konjički kameni most kao ulaz u naš logor jer se na ulazu nalazio jarak dubok cca 1,5 m. Sjećam se da je Žolta pao sa grane i dobro se ugruvao, a mi mu naručivali pjesmu „I pad je let“ (mislim da je svirala Teška industrija). Žolta - izviđač od glave do pete.

Pa bila je Korčula, prvo zimska škola, pa ljetovanje. Onda nekoliko logorovanja na Boračkom jezeru. Najdraža su mi logorovanja '76. i '77. kad sam ostavrio svoj san - postao konačar i to vodio ekipu da pripremi logor. Sa mnom su bili Zoran

Kostandinović Kleca, Nikodijević Aleksandar Aco, Želimir Jurišić Lav, Mutapčija Ramiz Rame i Azinović Krešo.

Mogu se pohvaliti i učešćem u izgradnji kampa na Boračkom jezru 1997. godine, gdje sam bio vođa ekipe "graditelja" – konačara. Petnaest dana smo gradili objekte koji su bili osnova ovoga što danas imamo. Osim mene tu su bili Salko Pirija i mlađi izviđači, a pomenut ću nekoliko imena: Srđan i Saša Andrić, Hondo, Krezić Dado, Čupina, Boloban, Lukman, Hadžimešić, Pajić, Dedić, Kovačić Amer, Šukman Feđa... Ponosan sam na tada urađeni posao.

MOJA GENERACIJA

Postala sam dio konjičkog Izviđačkog odreda sa 11 godina. U izviđačima je, kako smo mi to tada govorili, već bila moja starija sestra, a u tom periodu se u Odred upisalo i cijelo moje društvo. Sve se poklopilo i možda mi se zato ovaj dio života čini najljepšim, od samog početka, pa sve do zrelijeg doba studiranja.

Da li zato što je prva ili zato što je odista bila dobro organizovana, ali Škola za predvodnike na Palama, u koju su nas poslali već prve godine, ostala mi je jedna od najdražih uspomena.

Po cijeli dan smo učili igre i izviđačke pjesme, a naš instruktor, Slavko Butina, bez obzira na svoje godine, igrao se kao dijete s nama. Učio nas je kako organizovati zabavu za djecu, kako osmisliti učenje kroz igru, a boravak na Palama je bio i prvo iskustvo zajedničkog života nas, desetak djevojčica, koje su prvi put negdje boravile same i morale samostalno odlučivati o svakodnevnici.

Tek smo, nakon povratka, shvatile koliko smo naučile i koliko je trag ta prva školica ostavila na nas. Pune entuzijazma, Armica Saradžić, Nina Mihaljević, Tanja Zovko, Marina Mendeš, Nadica Čerškov i ja smo krenule u obilazak škola i okupljanje djece u svoja jata. Radile smo to ozbiljno i pune oduševljenja, pri tom zaboravljajući da smo i same djeca.

Nikada neću zaboraviti ni naša logorovanja na Boračkom jezeru. Iako smo i tada imale obavezu čuvanja djece, članove naših jata, i neprestanu brigu o njima, bila su to prekrasna ljeta. Danju – dnevne aktivnosti i igre s djecom, a uveče – logorska vatra u čijim su čarima uživali i mlađi i stariji.

Onaj ko je jednom boravio na logorovanju na Boračkom jezeru, doživio toplinu zajedništva uz logorsku vatru, osjetio čari zvjezdanog neba iznad jezera, uvjeren sam, uvijek će željeti da se vrati, pa ako ne može vratiti te dane, barem može naći svoje stare drugarice i drugove s kojima jedino i može podijeliti ta sjećanja i osjećaje koje ona izazivaju.

Ne mogu zaboraviti ni izviđačka takmičenja u orijentaciji. Naša ženska ekipa: Zerina Tabaković, Armica Saradžić, Nina Mihaljević, Tanja Zovko, Marina Mendeš i ja, obišle smo mnoge gradove Jugoslavije i učestvovala u brojnim takmičenjima. Bile smo dobra ekipa, nekad izuzetno uspješna, a ponekad smo morale „progutati“ i poneki neuspjeh, ali uvijek smo voljele biti zajedno, bilo da je to na takmičenjima ili u privatnim druženjima. Putovanja i takmičenja su nam donijela i mnoštvo novih poznanstava, od kojih mnoga i danas traju.

Odlazak na fakultet smanjio je naše aktivnosti, dolazili su neki novi klinci koji su nastavljali naš rad i tradiciju uspjeha konjičkih izviđača.

U izviđačima su nikle i neke ljubavi, koje i danas traju.

KO TO TAMO KAŠLJE

Nakon otkrivanja krajeva poput Bleda, Sutomora i Ohrida na kraju 60-tih i početkom 70-tih godina, došlo je vrijeme da se „smirimo“ na našem vlastitom terenu na Boračkom Jezeru. Odlasci na logorovanje postali su mnogo jednostavniji nego ranije. Ukrcavanje više od stotinu mladih poletnih putnika na željezničkoj stanici na putovanje od dva dana „ćirom“, zamijenjeno je kratkom vožnjom posuđenim lokalnim autobusom. Oprema bi otišla par dana ranije „igmanskim kamionom“. A imalo se šta i natovariti: vlastiti šatori, kreveti, ćebad, kuhinja, trpezarija sa stolovima i klupama.

Kako su nas pokretali mišići Tarzana i tehnika Bruce Lee-a, bilo nam je interesantnije odskakati na kamionskoj platformi (kabriolet !), ili ići pješke, nego “samo sjediti” u autobusu! Ko ima sreće da ga zapadne takvo putovanje taj stiže posebno izbrušen pa se njegov ogroman entuzijazam sruči na podizanje šatora, sanitarija, montiranje kuhinje, trpezarije, jarbola, kapije – začas nikne čitav grad na ledini iza kuće Topalovića. Pošto umor jos nije bio izmišljen, odnosno uvezen iz razvijenih krajeva, radilo se do kasno uveče, a onda bismo noću, u stražarskim parovima, čuvali sagrađeno.

E, tad je mene zapalo da čuvam sve živo i materijalno blago od svakoga ko bi se drznuo, pošto ne spava, da dotakne ili da se samo primakne... ma šta da se primakne – nemoj da mu na pamet padne ni da pomisli da slučajno i pod bilo kojim okolnostima ukrade nešto iz našeg logora! Tačka. A pogotovo da priđe zastavi i da je ukrade - e to je vrhunska blamaža koja nam se kroz istoriju nikad nije desila, zato neće ni noćas. Doduše, pričalo se da mi drugima jesmo to radili, skidali im zastavu, jer mi smo kao bolji. Ali nama ne može, nema šanse jer uz moja budna oka dva, bit će sa mnom na straži i starija (a ljepša) planinka Ružica, zvana Grofica. Preuzeli smo odgovornu dužnost malo prije ponoći, Grofica se opremila ljubavnim romanom i smjestila se kod kapije, tamo bilo malo svjetla. Ja se naoružao baterijskom lampom, ona metalna što radi na „kaluf“ (bolje ime niko nije mogao smisliti za ono sto je bilo unutra i sadržavalo spljeskani papir, kiselinu, katran i nekakve štapiće koje nisi mogao zamijeniti ni za šta), pa sam onda špartao preko cijelog terena zaobilazeći samo buharu, tamo su ionako budni, narocito noću.

Donji dio terena, odmah iza trpezarije i sanitarija naslanjao se direktno na gustu šumu gdje je bio WC za dvije raznopolne osobe – lijevi i desni (necu da napišem sta je tamo pisalo, ispričat ću kad se vidimo). Upravo to mjesto mi je izgledalo kao osjetljivi dio našeg geostrateškog položaja, jer kontam, ako budu krenuli na nas onda će sigurno iz mraka, pa neće valjda cestom!?

Buljim tako u mrak (ne vidim ništa, kao ni vi u mraku...) kad se tamo, na samo par metara od mene, neko zakašlja. Pitam se da li je ono bi baš pravi kašalj, kad...zakašlja se još jednom ali

ovog puta još bliže. Meni odlučnost udarila u lijevu a samopouzdanje u desnu nogu, šangajke k'o zalijepljene za tlo pa ne mogu ni da se maknem. Al' nekako mogu da kričim, grlati smo tradicionalno, pa viknem da taj što kašlje izlazi iz tog mraka inače će biti svašta. Tišina, mrak, možda je pobjegao, prepao se straže... Ali, par minuta kasnije opet isti kašalj, i to sa dvije strane šume u isto vrijeme – ima ih više! Kad sam ja onda pustio glas, zaurlam tako da se kraj mene stvori Tade u vidu (donekle) usplahirenog spasitelja, oštra pogleda, krupnog srca i mršavog tijela.

Tade nije trpio duge rasprave, pozva ih da odmah izađu iz mraka pa da se sve razriješi da im ne bi on obilazio nježni dio familije. Ne pojaviše se, ali se nakašljaše. Tade zgrabi nož iz trpezarije odlučan da se situacija rasplete, pa ko se zadnji nakašlje. Što se tiče tog noža, ko zna šta je kuhar Uzeir gulio sa onolikim oštrim predmetom jer smo kante od tri kila marmelade od miješanog voća otvarali i najmanjom čakijom, glad šta li... al' nije to tema, nego bi jasno da su stvari krenule u potpuno neočekivanom pravcu. Ja ojačan prisustvom starijeg, trčim za njim kroz mrak i učestvujem iz sveg glasa u istjerivanju kašljavih stvorenja sa jedne pa sa druge strane šume.

Polomismo se, jer što mi vise trčimo - oni manje kašlju. Kad mi stanemo (skoro se zakašljali od umora!), onda oni nastave. Ganjali smo ih tako sa lijeve i desne strane sve dok nas iz tog lova ne izbaci grupa naših starih izviđača, pa nas jos upozoriše da ostavimo na miru jadne puhove i da ih vise ne zaplašujemo. Bolje nam je da gledamo naša posla, da stražar (to jest ja, budan i motivisan) čuva pospalo članstvo i teško stečenu opremu. Šta

mi tu galamimo u mrak, bolje nam je bilo da smo čuvali zastavu... oj, stani, nije valjda neko...!?

E, nisam vjerovao da mi se noge, već dobro potkraćene zbog puhova, mogu posjeći jos jednom! Strah od blamaže me pokrenu prema kapiji pa zovnem stražarskog partnera: „Ružice, kakva je to trka tamo, šta se dešava“? „Ma neko sranje, krađu zastavu“, odgovori Ružica grofovski hladnokrvno, ne gubeći teško stečenu koncentraciju na rasplet ljubavnog romana.

Samo me grohotan smijeh iz buhare održao u svijesti – naši se tamo valjaju od smijeha kako su nas izludili kašljem i puhovima, pa onda oni skinuli vlastitu zastavu. Jesu li nas nakon toga ismijavali? Naravno da jesu, i to dosta. Jesmo li bili i sebi smiješni? Ja meni samom jesam, čak i danas (i Tade je sebi sto posto).

Ali, sve je to trebalo, da bih naučio divne vrijednosti koje mi neizmjerljivo koriste u svemu što živim, u svakom dobu i na svakom prostoru. Zato im hvala svima, i onima iz buhare a i onima iz štaba, na svemu što su podijelili sa mnom i sa drugim izviđačima. Vjerujem da svako od nas nosi u sebi dio toga što su nas učili Švabo, Šona, Tončo, Sija, Ale, Janjac... treba nam cijela knjiga da se svi spomenu, i opet bismo nekog dragog zaboravili. A evo da stavim i puhove, i od njih smo ponešto naučili.

ZIMOVANJE NA KORČULI

Bi to 1975-e godine, mjesec januar, zimski raspust. Rekoše spremajte se, ide se na Korčulu na zimovanje (škola za predvodnike i vodnike). Sve je pokrenuo i organizovao Tončo Stenek. Krenulo je pedesetak izviđača jutarnjim motornim vozom – šinobus za Kardeljevo (Ploče). Od Kardeljeva trajektom do Trpnja pa onda autobusom do Orebića (Pelješac) zatim opet trajektom do Korčule. Smjestaj je bio u hotelu „Marco Polo“ gdje su se organizovale sve aktivnosti. Školu su vodili stariji izviđači, Čajo (Krezić Zoran), rahmetli Huso Špago, Franci Stenek, Hamić Erzumlić i drugi. Onako u uniformama bili smo atrakcija u gradu. Korčulani su nas lijepo ugostili, pozvani smo i prisustvovali smo maškarama, i s tim smo se po prvi put sreli. Smještaj u hotelu je bio odličan, a glavna atrakcija je bio unutrašnji bazen u kojem smo se kupali, dok je u Konjicu u to vrijeme padao snijeg. Tada su uspostavljeni prvi kontakti sa Korčulanima o lokaciji za buduća logorovanja izviđača iz Konjica. Sjećam se dvoje dobrih ljudi, Kate i barba Ive koji su kasnije pomagali izviđacima na logorovanju. Na zimovanju su bili: Draganić Zoran, Olja Bogunović, Fric, Kokta, braca Pirkić (Haso i Mitko), Džena Buturovic, Nina Mihaljević – Jurišić, Dino Krgo i drugi. Ovo je jedno lijepo sjećanje u mom dugogodišnjem članstvu u izviđačima.

MOJE DJETINJSTVO U IZVIĐAČIMA

Dragi čitaoci jedan moj kolega profesor me pitao da povodom obilježavanja 60 godina postojanja Izviđačkog odreda u Konjicu napišem nešto o vremenu provedenom u istom, što evo i činim. Uglavnom, to vrijeme se poklapa sa periodom mog osnovnog obrazovanja i bilo je to jedno lijepo djetinstvo.

Moj prvi vodnik bio je Žolta. To mu je bio nadimak, a pravo ime i prezime mu ni danas ne znam ni gdje je. U to vrijeme je skoro svako imao nadimak, pogotovo je to bilo zastupljeno u muškom svijetu. Sjećam se prvog izleta. Išli smo na gejzire na Repovicu. Za skoro sve nas to je bilo ravno nekom poduhvatu. Kao da danas osvojite neki planinski vrh. Uživali smo u igri i hrani što su nam mame spremile za taj dan. Također se sjećam marša na Borke. Bili smo u nevjerici da bi sav taj put mogli prepješčiti. Neki su govorili da ćemo do Bijele pješke, a onda busom ili obrnuto. Uglavnom, sve smo prešli pješke i sve to lijepo izdržali. Nije bilo nimalo naporno. Išli smo nekim "kraticama". Bilo je lijepo i mislim da je to bilo važno za naše samopouzdanje. Što se tiče Izviđačkog doma, tu smo se također lijepo družili. Učili smo kroz teoriju razne vještine i onda to primjenjivali na izletima i takmičenjima. Bilo je i lijepih smotri i izviđačkih večeri, druženja. Vrijeme je brzo prolazilo i mi smo brzo odrastali.

Kasnije mi je vodnik bila Bogunović Olja. U tom periodu i sama sam postala vodnik i to na zimskoj vodnoj školi na Korčuli. U hotelu „Marko Polo“ koji je i danas poznati hotel. Šta da vam kažem? Bilo je predivno. Sam smještaj, zanimljivo putovanje, ustajanje rano i gimnastika pored mora na čistom svježem zraku, druženje sa tamošnjim stanovnicima. Na pragu naših života bilo je to veliko pozitivno iskustvo. Starješina nam je tada bio pok. Tonći Stenek. Jedna fina osoba koja nas je uvijek razumjela. Sjećam se da nas je posjetila u hotelu njegova kćerka Inga i da smo svi zajedno pjevali „Kad ja počoh na Bembašu“, ali u malo bržoj verziji. Po povratku sa vodne škole osnovala sam svoj vod koji se zvao „Iskrice“. Ponovo smo išli na gejzire. Rado su se družili poletarci i pčelice. Djeca su voljela sticati vještine kroz igru i pjesmu. Te godine na logorovanje smo išli takođe na Korčulu. Petnaest nezaboravnih dana, druženja, prvih simpatija, plivanja, dežurstava u kuhinji i mnogo toga. Ali, najvažnije je bilo polaganje za izviđača-partizana. Nije bilo teško ne jesti čitav dan, ne pričati čitav dan, prespavati noć u šumi, izroniti kamen sa 3 m dubine, ali sakriti poruku nam je bilo nekako najteže. Svi fazoni oko sakrivanja ceduljice sa porukom su bili poznati. Nije bilo ljutnje jer je sve to bilo dio jedne velike lijepe igre, a svi smo i bili kao jedna velika sretna porodica. Na logorovanju smo bili ja, Biljana, Branka, Alma, Grenko, Željko, Nada...

Sljedeće godine sam pošla u Gimnaziju. Nastale su veće obaveze i neka druga životna interesovanja. Prestala sam ići u izviđače. Neki moji poznanici i danas su aktivni članovi izviđačkog odreda. Ja i danas rado pjevušim pjesmu „Logorske

noći“ mada znam samo prvu strofu. Ako neko zna neka mi je napiše. Svim današnjim članovima Odreda želim sve najljepše u životu.

IZVIĐAČ I PJESMA, NA ISTOM DRUMU ŽIVOTNOG PUTOVANJA

“Dragi roditelji,

Pozivamo vas da prisustvujete dodjeli nagrada za najuspješnije pčelice i poletarce. Među najboljim pčelicama je i vaša Biljana, pa vas molimo da budete sa nama u subotu u 17.00 u Domu izviđača “Maksim Kujundžić” na Plehi.”

U jednoj ruci pismo u drugoj otvorena koverta, na licu zbunjeno izraz. Da nije njeno ime na koverti, pomislila bi da je neka greška.

Pčelica, Biljana, šta je to opet smislila...

“Lji... Mi...(kad god bi je nešto iznenadili, nikad od prve nije od tri kćeri, zazvala onu koja joj je trebala), Biljanaaaaaaaaaaaaa..., šta ovo znači???!”

- Pa znači da sam dobila nagradu.
- Gdje i kakvu?
- Pa u izviđačima...
- Otkud ti u izviđačima?
- Ih, ima godina dana da idem.
- Zar ja tebi nisam rekla da se ne možeš upisati?!

Moja je mama bila od onih mama koje, prije nego i što sasluša što joj se govori, kaže - Ne možeš. Pa tek nakon izvjesnog vremena te sasluša... i opet kaže - Ne možeš!

Tako je bilo i sa izviđačima.

U drugi razred koji je vodila učiteljica Rejhana Agić, stigao je oglas. Izvela me je, kao i obično kad bi oglas dolazio, da pročitam, a sadržaj mi se već pri čitanju učinio zanimljiv i upotrebljiv.

Upis u izviđače. Značilo je svake subote u 3 sata biti ispred Izviđačkog doma, učiti izviđačku abecedu, učiti snalaženju u prirodi, pjevati izviđačke pjesme.

Na pitanje: Mama, mogu li se upisat' u izviđače..., i na njen odgovor, izvjestan i očekivan - Ne možeš -, prešutjela sam, znajući da je subota dan kada sam dežurno smetalo dok se "diže kuća", što je značilo pranje prozora, zavjesa, hrpe veša opranog, onog što čeka da se opere, prostre, opegla... Niko neće ni primjetiti da sam vani. Pri tom, Izviđački dom je bio, zbog blizine stana, jednim dijelom i moje dvorište, tako da sam već naredne subote, bez ičijeg znanja, bila u vrsti i prvi put izgovorila izviđačko Z D R A V O.

II

Nekako, relativno brzo, sam se uspinjala na toj "hijerarhijskoj ljestvici" od pčelice do vodnika.

Moguće, iz razloga, što je ta moja sklonost ka druženju bila vrlo izražena, pa i mogućnost organizacije manjih skupina djece, koje su na takmičenju, na Gezirima (zna ko zna, ko ne zna ne treba ni da zna šta su Gejziri) osvojile drugo mjesto pjevajući pesmu "Zlatibore širi svoje grane i prihvati mlade partizane".

Ta moja sklonost ka pjesmi dovest će jednoga dana do mojih roditelja Vesnu Begtašević, koja je u to vrijeme već bila stariji vodnik, sa molbom da me puste da pjevam sa, tada već poznatim konjičkim bendom Travellin band, kojeg su činili braća Pe-har, Žarko i Mladen, Meca Mutapčija, Kina, zatim Hamdija... a koji su imali i svoju prostoriju u Domu izviđača, gdje su vježbali, pa samim tim, bili dio cijele te organizacije mladih, u to vrijeme, najmasovnije.

Nedugo poslije Vesninog dolaska pričalo se: "Čuješ je a ne vidiš je" kad zapjevah na subotnjoj igranci u donjoj, velikoj sali Doma izviđača "Maksim Kujundžić" pjesmu Ciganka je male-na crn jelek nosila, a iza mene svirao pravi bend. Travellin band.

Kao da tog trenu sebi zabetonirah stazu kojom ću kročiti do kraja života, izmiksanu izviđačkim znakovima, čvorovima na marami, i pjesmama raznoraznim među kojima su te, izviđačke, imale posebno mjesto.

Decenijama poslije, na regionalnu smotru izviđača na Boračkom jezeru, pozvaše i ansambl Rezonanca, kojem sam već par godina bila rukovodilac, da otpjevamo nešto, po mogućnosti, izviđačko. Umjetnički rukovodilac zbora Rezonanca, naš Ragib Habibija, i on sam kao i supruga Sabina, bijahu izviđači, priredi aranžmanskim za zborsko izvođenje, pjesmu "Mi planinke srca vesela gremo veselo kroz kišu i snijeg..." I, tako, re-daju su grupe, manje ili veće, uglavnom od djece izviđača, starijeg uzrasta, što bi se reklo, tek iz pčelica i poletaraca preletjeli u izviđače i planinke, iz svih gradova Bosne i Hercegovine, pa i gostiju iz nekih, susjednih nam država.

Slijedi nastup ansambla Rezonanca. Pjeva se pjesma u Ragibovom aranžmanu, a jedan "švrčo" Mostarac, iz prvog reda viknu: "Ih, jebogati, ovi doveli prave!!!"

Da, istina, bili smo "pravi" , ali izviđači, kako tada, tako i godinama ranije, pa i kasnije. Jednom izviđač uvijek izviđač.

Logorovanja na Boračkom jezeru, u to vrijeme, su bila poseban provod. U trajanju od deset dana, nije se moglo desiti da barem dva ili više dana od tih deset ne bude kišan i hladan. Boračko je to. Planinsko. Šatori nisu bili kao sadašnji. Kad počne padati kiša uz nju slijedi i upozorenje, da se slučajno ne dodiruje šatorsko platno, jer će sa tog mjesta koje se dodirne, početi kapati.

Da li bi to baš tako bilo, ne znam. Niko od nas nije smio provjeriti. Barem, ne niko iz moje grupe, jer kad imaš osam, devet ili deset godina, a u ta vremena, naredbe starijih su se slušale.

Te naredbe kako rekoh, najzornije će se pokazati na prvoj zimskoj vodnoj školi, koja je organizirana, a gdje bi drugo i gdje to ima ljepše, nego, opet, na našem Boračkom jezeru.

Zimski je raspust, i jezero Boračko je zaleđeno. Hladno je, februar je baš onaj kakvim se i sada nekada zna pokazati. Kada pomisliš da je zimi kraj, on pokaže zube. Zimska škola za vodnike se organizira prvi put i između ostalih djevojčica i dječaka, mladjih i onih starijih, sam i ja.

Po završetku zimske vodne škole, imat ću svoj vod. Jadranka, Šefika, Samija...sve su to bile moje pčelice, a potom, u proljeće i naredno ljeto, slijedilo je i nešto sasvim novo, kada je trebalo da polažem za izviđača partizana.

Šta znači biti izviđač partizan? To znači proći poseban, recimo to tako, režim, koji se sastojao od sljedećih obaveza:

Dvanaest sati, otprilike, što znači od jutarnje himne i dizanja zastave na jarbol, pa do večernje himne i spuštanja zastave sa jarbola, ne smije se piti, jesti, govoriti. U tome su još, "bivakovanje" u šumi, i preplivavanje jezera od "Difove" plaže do Glavne, sa ruksakom na leđima.

Prva dva uvijeta nisu predstavljala nikakav problem. Hrana desetogodišnjakinji je sporedna stvar i nešto što se uzima u trku između dvije igre, između dvije zanimacije ili onda kada te mama "zaveže" i natjera da progutaš dva tri zalogaja.

Voda se nadoknađivala u trećem zadatku, kriomice, naravno.

Preplivavanje. Ni to nije bilo problem jer su plivača sa strane čuvali stariji izviđači u kajacima i nije se moglo ništa neželjeno dogoditi.

Bivakovanje je podrazumijevalo provesti noć, sam u šumi. Ma, ne nasjedajte! Pa i ja sam, tako mala, znala, da huk prave sove ni sličan nije onom koji je proizvodio Sija ili Aco, ili već neko od starijih, koji su bili u blizini, da "straše" budućeg izviđača partizana ili da mu se nađu u blizini ako ga obuzme strah. Lagala bih ako bih rekla da je to bilo ugodno. No, nije mala stvar ponijeti titulu izviđač partizan, koji bi, nedajbožerata, bio taj koji bi nosio poruke i važne informacije, i na koga se moglo računati.

E takav test smo prošli, na, već spomenutoj zimskoj školi, no o tome ćemo malo kasnije, dok saznamo kako sam postala izviđač partizan. Ili, ipak, nisam.

Dakle, bivakovala – jesam. Hučali su k'o sove, ispuštali kri-ke, odjednom su se i nekakvi sijuxi našli u toj šumi iznad Boračkog... U neka doba, samo sam osjetila da me neko umotava u toplu dekidu i govori - Zaspala. Dobro dijete. Ne boji se.

Ma... jesam, malkice.

E, idemo dalje! Preplivala sa ruksakom na leđima od Difa do Glavne - jesam! Pila vodu - nisam (hajde de, priznajem sada, jesam, malo, dok sam plivala...). Jela - nisam! Na vlastitu radost.

I to je to! Ispunila sam sve uvijete! Da li sam? Ostade li još nešto? Ostade. Uvijet - ne govoriti. Šta ako te "švabo" presretne? Da li ćeš mu odmah izreći poruku napisanu na papiriću, koju si prethodno progutao! Šutnja je važnija i od nejela i nepića. I skoro je kao bivakovanje.. Ili je, možda čak, i važnija... Šutjela sam ja tako, šutjela, ni riječ progovorila nisam. Ni kad su me plašili, ni kad padoh preko šatorskog klina i razgulih koljeno! Suzu pustih a ne progovorih! Stisnuh zube, k'o pravi izviđač partizan. Ni kad me za kosu povuče Grga, šejtan nad šejtanima, pa mi se sutradan odužio tako što mi je dao tri palačinke sa marmeladom od šipka, koje mu je mama Dragica donijela u posjetu. I dan danas su mi hladne palačinke sa marmeladom od šipurka, prvi izbor u delicijama.

Dan se primiče kraju. Sunce zalazi iza Borašnice. Uskoro će povećerje. Pjevat će se himna. Spustit će se zastava. Ispuniti ću svoj zadatak i postati izviđač partizan.

E, neće biti ili što bi rekli, ne lezi vraže.

Grupa koju spomenuh Travellin bend, je tog ljeta svirala u bašti hotela Prenj, a i mene su angažovali da sa njima na jednoj od igranki otpjevam, neku iz svog bogatog ciganskog repertoara.

Dolazili su u naš logor na ručak, jer su oni i bili naši.

Azo Varišćić je bio dio te ekipe, a sa njim stigoše i ostali. Zaspiraše na gitarama, u mojoj blizini. Ciganka je malena - moja pjesma. Oni zaspiraše, ja nastavih - crn jelek nosila...!

“Izdadoh “švabi” tajnu... izgubih u zadnjim minutama, što bi se reklo pred ciljem. Zbog pjesme ne ponesoh titulu - izviđač partizan.

III

To, što nisam postala izviđač partizan, nije umanjilo činjenicu da sam, ipak, vodnik, zasluženost postala na zimskoj vodnoj školi, pri tome naučivši puno korisnih i dobrih stvari koje sam prenosila na svoj vod. Već spomenuh izviđačka slova, pjesme, igre, kako zapaliti vatru u šumi, kako zavezati mornarski čvor na marami. No, bilo je i nešto, baš karakteristično za izviđače. Topografija.

Šta je to topografija?

Topografija je zemljopisni pojam, koji se bavi opisivanjem i proučavanjem Zemljinih površinskih elemenata, fizičkogeografskih karakteristika, kao visina i nagib .

To je definicija. I ta topografija se, između svega već spomenutog, učila na vodnoj školi, i bit će jako značajna u ovom mom kratkom sjećanju.

Vodna škola je bila organizirana u hotelu Borašnica na, kako reko, Boračkom jezeru. Objekat rađen namjenski za

ljetne odmore, u obliku broda, sa nikakvim pretpostavkama da se u njemu boravi zimi. Najmlađa grupa djevojčica je smještena u jednu od najvećih soba, sa kraljicom peći u ćošku, koja se loži po cijeli dan i noć, i ne uspijeva nas zagrijati. Uprkos svemu, red mora da se poštuje. Rano buđenje, ustajanje, lična higijena, bez obzira što iz česme ne teče voda nego se kotrljaju kuglice leda. Ništa! Sve je to neophodno da bude tako. Ipak se mi spremamo za više ciljeve. Nakon jutarnje higijene, pranja zuba, umivanja, češljanja, slijedi zbor ispred hotela. Svako zna svoje mjesto. U vrsti stoje djevojčice, djevojke, dječaci, momci. Cupka se u mjestu. Zima je.

Tog jutra stariji dežurni je Hamić. Ide od jednog do drugog, dolazi do mene i kaže: - Korak nazad iz vrste. Ide dalje, dolazi do Slobodana Bode Zelenovića, i njemu ponovi istu naredbu.

Za kaznu što se, kako reče, nismo očešljali, naredba je čistiti WC. I Boda i ja smo imali prirodno uvijenu kosu, koja je, zaista, nekada izgledala kao svrakino gnijezdo. No, bez obzira, u našim slučajevima, tačnije, u našim kosama, češalj nije imao što da traži.

Mani su krenule suze, više od naredbe da čistim WC nego od srama, što se nisam očešljala, što bi se očekivalo od jedne djevojčice. Izađem iz vrste i trkom u sobu. Dijete plače! U međuvremenu, stariji dežurni dobije informacije, da smo i Boda i ja, prirodno "uvrnuti", te mu ne bude ni teško ni mrsko da se izvini djetetu. U znak pomirbe, jer sam preskočila doručak, naredi kuharici da mi priredi za jelo što god ja hoću. Poželjeh i dobih. Jaje na oko, a da bjelance malo zagori, umjesto margarina i

miješane marmelade koja je još u tragovima ostala na tanjurima, iza grupe djece, netom izašlih iz restorana.

IV

Zadnji je dan vodne škole. Sutra ujutro idemo doma. Poželjeli smo svoje. Nismo se vidjeli već više od deset dana. Nije bilo posjeta. Jedva čekamo da ih zagrlimo. Još samo jedno spavanje..i doma smo.

Čvrsti dječiji san u gluho doba noći, biće da je bilo sat do ponoći, naruši svjetlost baterija po spavaonicama. Svjetla se nisu palila. Očuše se sirene. Prolamaju se kroz noć. Mi smo znali za onu sirenu što je svakog prvog u mjesecu zavijala šezdeset sekundi jednolično, zbog kontrole. Ova je bila drugačija. Zavijajuća. Stariji izviđači obidoše sve spavaonice, digoše nas iz kreveta, da se, što je moguće prije, skupimo u blagavaonici. U mraku, jer nije bilo struje, oblačimo prvo što nam se našlo pod rukom. Otvor rukava je preuzak da se navuče preko glave, ma koliko god pokušavala da izvedem tu misiju. Sa jednom obuvenom čarapicom i drugom u ruci, jurimo niz uglačane stepenice, uplašeni. Ne osjećamo ni hladnoću, niti nam smeta mrak.

Ulazimo u blagavaonicu, sva su svjetla ugašena. Samo trag od svijeća pokazuje siluete nekih ljudi poredanih jedan do drugog, koji su nas dočekivali. Na sredini stoji oficir sa puno onih „čvaraka“ na ramenima. Meni je bio i ogroman i star, čini mi se da je imao i brkove, a možda ništa od toga nije bilo. U mojim očima on je ostao zapamćen kao Strašnobićekojedonosiloševijesti.

Pogledao nas je onako male, smrznute, uplašene i rekao: - Djeco, počeo je rat. Sada morate primijeniti sva znanja koja ste stekli na ovoj vodnoj školi.

Moja je grupa najmlađa: Dada, Milada, Draženka... Naš je zadatak odnijeti poruku na Kulu, selo iznad Boračkog jezera do kojeg vodi normalan, seoski put. Predati poruku, što je brže moguće, čovjeku, glavnom u selu.

Kao šest, sedam malih pokislih miševa, sjedimo oko stola, sa svijećom koja dogorijeva. Svojim sjenama na licima djece otkriva tragove straha, suza, češnje za roditeljima koji su ostali u Konjicu. Bog zna jesu li i živiiiiiiii... plaćemo, šmrčamo, rukavima brišemo suze, a ne bismo da se to baš vidi. „Čvarak“ ozbiljan ko smrt, ubjeđuje nas da smo mi sada odgovorni za spas, biće, čovječanstva. Ispred nas je karta, olovka. Topografski moramo odrediti način kako stići do sela.

Suze što kapaju po karti i po papiru razmazuju tintu kojom zapisujemo plan kretanja...

Pola sata kasnije, svjetlost obasja prostoriju. Popališe se sva svjetla, a onaj „čvarak“ se nasmija i reče: - Djeco! Izviđači! Ovo je bila samo vježba. Ništa od ovoga nije istina. Moram vas pohvaliti da ste ispunili naša očekivanja i izvršili zadane zadatke.

Sada ćemo pročitati neke od planova kretanja, da vidimo da li ste se koristili topografskim terminima pri izradi karata! Uzeše našu grupu za primjer. Damosmo im papir, mokat od suza, zgužvan od dječijih prstića. U njemu je pisalo: Idemo desnom stazom pored Draganića štala, Lesijeve kućare, dobar je

Lesi on nas zna neće nam ništa, a na glavnu stazu ćemo izać' iza Damjanove ćenife...

Trpezarijom se prolomi smijeh, koji mi i sada zvoni u ušima, i obećanje sebi dato da „čvarcima“ neću u budućnosti vjerovati.

Vodnik voda "Ljubičice" prije puno, puno godina, koje se decenijama zovu.

TA DOBRA VREMENA

Moj drugi dom je Dom izviđača „Maksim Kujundžić“.

Ja sam Željko Zovko zvani Eko, rođen 26.04. 1964. u Konjicu.

Moji vršnjaci iz ulice Braće Belše: Sadan Nikšić, Memso Tatar, Amir Begović, Vlado Pudar, Mladen Slipčević, Danko Kuljanin, Dinko Grgić..., te iz drugih ulica Zana Kulaš, Mirela Rodić Roda, Ljilja Grbavac, Marina Grbavac, Savka i puno drugih, pa i ja, odlazimo u izvđače 1975. godine, mislim, kod Armice Saradžić.

Armica je možda najbolja odgajateljica na svijetu, učila nas je od toga kako da se ponašamo prema starijima od sebe do toga kako se snaći u prirodi i kako prirodu voljeti.

Naša legendarna Vrtaljica je bila „Paradise“ za naše jato, učili smo nove igre, pjevali izviđačke pjesme, sve u prirodi.

Godine 1975. starješina Odreda je bio Zvonimir Pavlović – Šona, a načelnik Odreda bio je Franco Kovačević, mislim. U Odredu je bilo šest četa i klub starijih izviđača, brđana. Imali smo i disko.

Poslije, dok smo rasli, već 1977. godine prelazimo u vod „Kurir“ 6. četa i najbolja četa. Vodnik Zoka Draganić, visoki i krupni Zoka, uzor konjičkih gimnazijalaca i kasnije student ekonomije. Naš Zoka je bio strašni pedagog, nestrog i duševno

dobra osoba, sa jako kvalitetnim predavanjima i govorima. Jednostavno rečeno, od takve osobe sam puno naučio, da budem pozitivan i da se čovjek treba boriti kroz čitav život.

Kroz takmičenja koja smo organizovali i na kojima su učestvovala izviđačke ekipe iz cijele tadašnje Jugoslavije IPV „3. mart“ u Konjicu, stekao sam puno iskustva i puno novih prijatelja.

Slijedila su logorovanja, Boračko jezero, Korčula, Tivat – radna akcija „Tivat“, marševi „Drug – drugu“, odlazak u Bileću, posjeta Dubrovniku, Zimske škola za vodnike i predvodnike na Korčuli.

Kao dječak nisam nikad ni sanjao da ću ja imati svoj vod pa čak i svoju četvu, a bio sam načelnik prve čete „Prenj“.

Poslije zimske škole na Korčuli osnivam jato poletaraca „Bombaši“. Kroz to jato prošlo je mnogo nama znanih osoba, tada konjičke djece, kao sto su, ako se dobro sjećam: Haris Jusufbegović, Peđa Bratić, Damir Kuljanin Deba i njegov mlađi brat Zoka, Vinko Pranjić, Nane Pranjić, Peđa Golubović, Saša Šimunovic, Goran i Igor Anđelic, Aleksandar Savčić- Braco, Goga Stenek, Đota i ostali, da ih ne nabrajam. Mnogi od tih članova iz jata „Bombaši“ prelaze u vod „Bombaši“ te nakon toga puno njih odlazi na zimske škole i osnivaju svoja jata i vodove. Svi članovi iz tog jata, pa i voda „Bombaša“ su postali kvalitetni ljudi. Jato „Bombaši“ je sa velikim uspjehom učestvovalo na odredskim takmičenjima, a kasnije kad su porasli, bili su na „velikim“ takmičenjima u topografiji i sl, a neki od njih su položili i vještarstvo partizanski kurir, vještarstvo koje je bilo najteže položiti.

Na logorovanjima na Boračkom jezeru i na Korčuli sam i ja polagao vještartva kao što su plivač, partizanski kurir, kuhar, osmatrač, pa vezali smo čvorove, pravili ognjišta itd. Od logorovanja su mi posebno draga ona na Korčuli, jer sam na njima bio konačar. Pokušat ću se prisjetiti i raje koja je činila konačarsku ekipu. Vjerovatno sam godine i imena pomiješao, možda nekoga zaboravio spomenuti ili sam možda nekog dodao ko nije tih godina bio konačar, ali je sigurno bio konačar na nekom drugom logorovanju... Ja sam bio konačar na logorovanjima: Korcula '81, '82, '83, Dretelj, Kašteli '87. Konacari na logorovanju Korčula '81: Šain Duško – vođa konačara, Kalem Slobodan, Hadžizukić Haris, Šain Bobo, Tatar Memsud, ja, Šunj Šeherzad, Pudar Vlado, Epi Špago. Šunj je pjevao 86 puta po danu – 5000 fita iznad zemlje ostavljam za sobom (Henda), a na večer jos 19 puta za kaznu.

Sljedeće godine opet Korčula. Putovanje u kamionu, svi smo kao odžačari, jer smo putovali na kamionu sa šatorima, spužvama i drugom logorskom opremom. Vođa konačara Miro Šain, pa Aida Šain, Eko, Pudo, Buce, Suad, Hamed, Kalem Boda, Zeko Memsud Tatar, Bobo, Nenad Knežević, Nenad Golo, Emir Hadžizukić, Špago Ekrem Epi. Podjela zadataka, podjela šta će tko raditi, prijedlog dajem ja: Memso Zeko i Eko kopaju WC, svi se smiju i kažu – oni sami sebe predlazu da kopaju WC... (to je bio najgori posao, trajao danima).

Moj najomiljeniji hobi i moja najveća ljubav je muzika, bubanj. U Domu izviđača 1983. osnivamo bend „Zaštitni znak“ kojeg su činili: menadžer - Žujo Almir, solo gitara - Vlado Pudar,

bas gitara – Miki Šimunović, ritam gitara – Živak Velimir, bubnjevi – Eko, pjevači / vokali – Nebojša Popović i Avdo Begović.

U uspomeni mi je ostao i jedan događaj iz djetinjstva kojeg se rado sjećam, a liči na anegdotu. Naime, na zimskoj školi u hotelu Park na Korčuli gdje smo napravili tzv. „maškare“ - Pudar, Hara, Sadan, Žujo i ja smo se „maskirali“ u rok grupu Bijelo dugme. Sve stojeće pepeljare smo pokupili iz hotela kao i kartonske kutije iz kuhinje da bi napravili provizorne bubnjeve i pjevali pjesmu „Jesi l' mala ljubila do sada? Jesi jesi al' Bosanca nisi...“ Sala puna stranih i domaćih gostiju, a koliko sam žestoko udarao u „bubnjeve“, palice su pukle i Sadana i Haru pukle po glavi... Eto, toliko od mene u nekoliko crtica. Želim puno uspjeha u daljnjem radu Odredu izviđača „Neretva“! Eko iz Berlina.

BILO JEDNOM....DA SE NE ZABORAVI...

Prije svega želio bih da čestitam svim bivšim, sadašnjim i budućim poletarcima, pčelicama, planinkama i izviđačima 60 godina od osnivanja, nekada Partizanskog odreda izviđača „Maksim Kujundžić“, a danas Odreda izviđača „Neretva“.

U tih 60 godina hiljade i hiljade aktivnosti logorovanja, bivaka, taborovanja, smotri takmičenja, marševa, izleta, sastanaka, priprema, konačarenja, itd itd. I u isto vrijeme hiljade i hiljade malih priča, mladalačkih doživljaja i iskustava, anegdota, zaljubljanja, simpatisanja, šala, „prevara“, tajnih sastanaka, poziva na ples i leptirića u stomaku, „opravdanih“ izostanaka sa časova zbog upravo pristigle nove opreme za logorovanje itd. itd. I danas, u ranim pedesetim, dječak i mladić u meni se sjeća tih bezbrižnih divnih iskustava, aforizama dežurnih pjesnika i anegdota na koje ću posebno da stavim akcenat. Dakle, ovo je moja mala priča ili bar ono čega sam se mogao sjetiti.

Prvo iskustvo za mene bijaše logorovanje mislim 1972. (mada Hara tvrdi da je to bilo 1974). U vezi tog prvog iskustva imam malo sjećanja. ali upamtio sam jednu stvar. Divnu logorsku vatru na obali Šistice, spavanje u „buhari“ i malu nezgodu prilikom paljenja vatre. Naime, mislim Sija Ajanović imajući namjeru da

upali vatru zapalio je kanister sa benzinom u rukama. Baš sam se tad uplašio, ali i naučio biti oprezan sa takvim stvarima.

Naredna sjećanja vezana su sa aktivnosti sa mojim omiljenim vodnikom Kinom Muftićem i, poslije, Đundom Junuzom (vod „Tomahavk“). Izleti na Vrtaljicu, sastanci, učenje raznih izviđačkih vještina i prije svega učenja kako dijeliti sa drugima i doprinosti kolektivu. Sljedeće sjećanje je vezano za logorovanje na Korčuli 1976. Petnaest nezboravnih dana puno aktivnosti, naravno spavanje opet u „buhari“, polaganja vještara, Uzeirov ili Nadin pasulj, odlasci na plažu ispred hotela Bon repos, diskoteka kod komšija u Ferijalnom savezu i palačinke sa čokoladom u Starom gradu, itd. Na tom logoravanju istinski sam razvio osjećaj pripadnosti koji će biti neka moja odrednica u sljedećih sedam godina.

Odlazak i učešće u školi za predvodnike tokom zimskog raspusta 1977/78, takođe na Korčuli, bilo je predivno iskustvo, mada se još uvijek sjećam dugih časova i zapisivanja, pogotovo Duško Šain je bio strog po tom pitanju. Te godine naučio sam da vežem 12 čvorova za 52 sekunde (Krezić Ivica je bio najbolji sa 43 sekunde), prvog metla-rok nastupa sa Ekom (bubnjar), Žujom (pjevač), Bucu (metla-gitara) i mislim Hara sa pjesmom „Slatko li je curu ljubiti tajno“... Sjećam se i dogodovština u sobi sa mojim drugom i komšijom Senom Hindićem, strogog lica Zorana Draganića, pjesama Gorana Kovačevića, pogotovo ultra popularane „U razdjeljak te ljubim“ i lica jedne... o tome ćemo drugi put.

Te godine po prvi put sam imao priliku da vodim svoje jato („Crni jaguari“). Ime koje je izazvalo malu polemiku, ali to je bio demokratski izbor mojih poletaraca. Sljedeće logorovanje na Boračkom jezeru pamtim po lokaciji (bili smo iza sela), po prvi put sam spavao u „normalnom šatoru“, po fudbalskoj ekipi u kojoj smo igrali - sjećam se da je „mali“ Grga Dinko davao često golove, po aforizmima Šame Gorana („Bucu voli Grbavac Marinu isključivo uz Nišku drinu, Bucu voli Kulaš Žanu kao mračnu kafanu“) i da je Mitko bio ekonom i zbijao šale sa nekom konzervom od hrenovki koja je polivala vodom svakog ko je ulazio u njegovo malo carstvo (buhara). Također, te godine imali smo i nekoliko mladalačkih nestašluka koje ne bih detaljno opisivao zbog uticaja na mlađe generacije. Uglavnom jednog jutra sam se probudio oko pet sati ujutro sa osjećajem „strašne žeđi“. Znam da sanjam ali oči otvorene, sanjam da iz krovne konstrukcije šatora izlazi crijevo sa određenim „napitkom“ i da u velikim gutljajima utoljujem žeđ, koja bijaše nesnosna.

Te jeseni 1978, obnovio sam moj vod sa desetak novih članova, većinom iz mog kraja grada, Kolonije. Po prvi put u naše redove su stigli „mali“ Vatrić Adis, dva brata Paunović, Dragan i Zoran, mislim još par dječaka, ali ne mogu više da se sjetim imena. Pridružili su nam se i Murat Kavazović, Padalović, mislim Samir, Keško i par drugih. Promijenili smo ime u „Mladi orlovi“ i bili smo u drugoj četi, ako se ne varam. To je zaista bila divna ekipa momaka, koja je imala puno entuzijazma i motivacije za prije svega druženjem i prihvatanjem izviđačkog načina života i ponašanja. Imali smo puno aktivnosti, svaki sastanak

nam je bio planiran, diskutovali smo često šta ćemo da radmo idući put itd. Entuzijizam je bio toliko jak da, naprimjer, jedne subote bili smo negdje na Vrtaljici i konstatovali smo da nema-
mo bojice za neki započeti rad. Murat Kavazović se ponudio da ode do knjižare u gradu i donese iste. Za pola sta imali smo tri kompleta za završetak rada. Izlišno je reći da je iste Murat i platio, što u ono doba je takođe bio važan faktor.

Zaista sam bio ponosan na moje „Mlade orlove“ koji su dvije godine uzastopno proglašeni za najbolji vod u Odredu.

Sljedeće dvije godine smo logorovali, ako se ne varam na Boračkom jezeru, a od 1981. išli smo na Korčulu. Naši divni prijatelji iz tamošnjeg pobratimskog odreda u čijem smo formiranju i mi učestvovali obezbjedili su nam teren na višegodišnje korištenje. Te godine zajedno sa Ekom, Zecom, Pudom, Vajzom, Sadanom, Hamedom i Suadom otišao sam pet dana ranije da pripremimo logor. Mi smo to zvali konačari. To je pet dana rada od jutra do sutra, koja uključuje i „omiljenu“ aktivnost kopanja WC u živom kamenu. Srećnici za tu aktivnost su određivani izvlačenjem „crte od šibice“. Dvije najkraće su obezbjeđivale posao za dva puna dana kopanja krampom u kamenu. Takođe s obzirom da nismo imali mogućnost večernjeg tuširanja, poslije cjelodnevnog rada odlazili bismo do plaže na besplatno tuširanje i kupanje. Jos uvijek se sjećam lica stranih turista i njihovog pogleda ka nama prilikom dolaska Onako prljavi raščupani, ali ponosni ulazili smo u vodu kao da smo u najmanju ruku odsjeli u hotelu Bon repos-u.

Po dolasku smjene tj. ostalih izviđača i planinki te 1981, naravno, opet povratak u „buharu“ sa divnom momcima - Kalem, Pudo, Eko, Zec, Krezić... Posebno se sjećam jutarnje smotre šatora, naravno dragi i pedantni Branko Muftić rukovodi i ocjenjuje urednost šatora. Prilazi našoj „buhari“, gore navedeni u stroju, stav mirno, pogotovo nadajući sa da baš tog jutra ćemo kanačno osvojiti neku nagradu, barem treću, što je za nas bila do tada nemoguća misija. Elem, prilazi čika Branko našoj „buhari“ koja se nalazi na malom brijegu, nedaleko od WC i prolazi kroz špalir uredno postrojenih dvanaest tj. sa svake strane po šest ponosnih momaka, ulazi u šator, pregled traje neobično dugo, naravno postrojeni momci sa pogledom pravo „ne dišu“... Poslije nekog vremena vraća se čika Branko noseći u visoko podignutoj ruci, i pred čitavim rukovodstvom logora, prljave čarape nehajano bačene u ćošak našeg privremenog doma. Njegovo lice i razočarenje, a pogotovo razočarenje na licima ponosno postrojenih izviđača i „strogi“ pogledi upereni prema K.S... ne treba da gledamo, znamo kome pripadaju, po mirisu, koji se blaženo širio u to divno ljetno korčulansko jutro...

Sljedeće sjećanje je vezano za Smotru SIBIH-a u Dretelju. Deset divnih dana u kojima smo se družili sa izviđačima iz cijele Republike, postrojavanja u društvu nekoliko hiljada izviđača, himna „Hej Sloveni“ u glas i izviđačko Z-D-R-A-V-O. Te godine po ko zna koji put ne položih vještarstvo „partizanski kurir“. Za mene je dvanaest sati šutnje zaista bila nepremostiva prepreka. Mislim da ga ni dan danas ne bih položio upravo iz istih razloga. Vjerovatno iz tog razloga sam izabrao zanimanje

u kome je osnovna stavka, objašnjavanje, prezentacija, animiranje, uvjeravanje, itd.

Sljedeće godine logorovali samo opet na Korčuli. Tog logorovanja se najviše sjećam po druženju sa predstavnicima tabornika iz odreda „Močvirski tulipani“ iz Ljubljane i jedne Barbare. To druženje mi je bilo veoma važno tako da sam produžio boravak za još pet dana i u drugoj smjeni, a i usput zavoljeh i prvi put probah streličarstvo sa profesionalnim lukom.

To logorovanje je bila moja posljednja „velika“ aktivnost u odredu.

Sljedeće godine čitava jedna generacija, Hara, Pudo Eko Zec, Kuna, Šain, Gačić, Krezić, Sadan je završavala školovanje i pripremala sa za odlazak u Jugoslovensku narodnu armiju. Naravno oproštajno veče smo svi zajedno proslavili sa našim prijateljima u našem Domu izviđača, zajedno onako kako smo i živjeli.

Za ostale odlazak u Armiju je bila pauza u aktivnostima u Odredu, a za mene definitivni rastanak obzirom da sam u jesen te 1984. otišao u Beograd na studije i bilo je teško razmišljati o nekom angažmanu.

I na kraju, moram na napomenem, da i poslije više od četrdeset godina, ta prijateljsva opstaju i ne postavlja se pitanje, niti kalkuliše kada treba neko nekom da pomogne. Opisat ću vam jedan mali primjer da potkrijepim tu tvrdnju.

Prošle 2015. godine moj sin Matija i njegov drugar Saša Šain su odlučili da iz Kanade putuju u Evropu sa početnom stanicom u Berlinu. Znajući da Eko živi u tom gradu, kontaktirao

sam ga poslije, rekao bih prvi put poslije 30 godina. Zamolio sam ga samo da malo prošeta sa momcima i pokaže im grad. Njegov odgovor je bio da ne dolazi u obzir da samo prošetaju, kod njega će da spavaju i sve ostalo, kao da su kod kuće. Moram reći da mi je bilo drago i bio sam ponosan na mog drugara.

To su ta drugarstva koja su začeta u Odredu, koja opstaju kroz vrijeme i za koje se nadam da nikada neće da se prekinu...

RADILI SMO I KAD JE BILO NAJTEŽE

Dobijam poruku na e-mail kako je u planu da se objavi knjiga povodom 60 godina postojanja i rada Odreda izviđača „Neretva“, te kako se pozivaju bivši (čuj, bivši članovi! kako neko može biti bivši član – po meni jednom član i izviđač – uvijek član i izviđač) i sadašnji članovi da napišu po neko sjećanje na vrijeme porovedeno u organizaciji. Dobra ideja, fino je da se od zaborava otrgnu neka sjećanja i zabilježe za generacije koje dolaze.

Razmišljam o poruci, i donosim odluku da se uključim u realizaciju knjige. Pravim plan. Zavirit ću u svoje albume, pronaći neke od starih fotografija (vjerovatno crno bijelih jer je u to vrijeme bilo veoma malo onih u coloru), a koja nisu objavljene u knjizi povodom 50 god. postojanja Odreda, pokušati pronaći nekog od sponzora za njeno štampanje i na taj način dati svoj skromni doprinos.

Moj plan se činio savršenim sve dok se nije javio Hara, stariješina, kum, prijatelj, a i ko bi drugi kada su u pitanju konjički izviđači: „Kume, olovku u ruke, kao stariješina obavezno očekujem od svih bivših stariješina par rečenica za knjigu“.

Pokušao sam se izvući sa pričom kako nisam čovjek od pera, što on dobro zna još sa časova tadašnjeg srpsko-hrvatskog jezika, kada se nismo proslavljali na pismenim vježbama

ni jedan ni drugi, kako sam planirao pomoći na drugi način izdavanje knjige... No, svi oni koji poznaju Haru i njegov stav kada su u pitanju izviđači znaju da nije „upalilo“. Plan propade a ja se nađoh na mukama.

Sa police uzimam i listam knjigu izdatu povodom 50 god. postojanja Odreda. Sa svakom stranicom, svakom slikom, svakim pročitanim redom naviru sjećanja na sretno i bezbrižno djetinjstvo u Odredu, odrastanje i učenje uz naše starije članove, završavanje izviđačkih škola, lagano preuzimanje odgovornosti za generacije koje su dolazile iza nas, njihovo odgajanje, njihovu sigurnost na putovanjima širom bivše države, mada smo i mi još uvijek bili djeca, povjerenje koje smo imali od njihovih roditelja... Naviru sjećanja na logorovanja, smotre, marševe, takmičenja, zimovanja, zimske škole, logorske vatre, proslave... Boračko jezero, Korčula, Budva, Tjentište, Plav, Beograd, Zagreb, Ljubljana, Skoplje... Puno je toga.

No, ja ne želim da pišem o tim svim finim sjećanjima. Ja ću ovdje da napišem par rečenica o našem Odredu i našem Domu izviđača u periodu koji je sigurno bio najteži period od postojanja i Odreda, a i Doma. Neka ostane zapisano i neka se ne zaboravi radi budućih generacija. Ratni period 1992 - 1995, period koji bi vjerovatno svi mi rado izbrisali iz svojih života, kada je većina naših članova bila zbunjena dešavanjima oko nas, period kada je naš Dom, umjesto da služi za okupljanje i druženje naših članova, konjičke djece i omladine, pa zašto ne reći i mjesto okupljanja nas strijih na kafi, služio za sasvim druge namjene, kada je izgledao tako tužno i prazno bez obzira na sve koji su

tada bili smješteni u njega. Mi nismo mogli u svoj Dom. Nismo mogli u „svoju kuću na Plehi“. Odred je, i pored toga živio i radio, doduše u smanjenom intezitetu, bez pravih izviđačkih aktivnosti i u „ilegali“ ali je postojao i radio. Sastajali smo se u prostorijama Crvenog krsta/križa u Koloniji.

Hondo Jusuf Bimbo, Pavlović Zvonimir Šona, Variščić Ale, Stenek Zoran Švabo, Čatić Ibrahim Ibada, Šain Miroslav Miro, Šain Aida, Hadžizukić Haris Hara, Mirsad Nikšić Sadan, Mi-dhat Cerovac Cera, Junuz Dženadin Džundo, Halebić Esad Eso, Mehić Muharem Hara, Erezumlić Ahmed Hamić, Skalonja Dženita, Monija... Sastajali smo se uvijek kada su nam vrijeme i obaveze dozvoljavale jer nismo htjeli da se izviđačka ideja u Konjicu ugasi. Sastajali se i sjećali prošlih vremena, uspomena, ali i ozbiljno se pripremali za organizaciju Skupštine odreda, za promjenu imena Odreda, razrađivali „taktiku“ za „borbu“ sa svima koji su imali ideju i namjeru da izviđačku organizaciju ugase u Konjicu, te da naš „Dom - našu kuću na Plehi“ dodjele na korištenje i u vlasništvo nekim drugim organizacijama. Naše sastajanje, naše druženje, naš trud nisu bili uzaludni. Uspijeli smo u tome. Sačuvali smo i Dom i izviđačku ideju u Konjicu, naš Odred i evo dočekali 60 godina postojanja...

Ponosan sam što sam bio dio ove grupe ljudi i barem malo doprinjeo ovom uspjehu. Ponosan sam što smo sve to uspjeli zajedno onako izviđački iznijeti i u ta luda vremena, zbog generacija koje dolaze ali i zbog nas samih.

Zato na kraju svim našim članovima želim kao bivši strješina da poručim:

Volite i poštujujte ovaj Odred i čuvajte naš i vaš Dom, prenosite tu ljubav na nove generacije, kao što su to činile i radile generacije prije vas, kao što je to radila moja generacija, i suprostavite se svim izazovima koji su pred vama, jer izviđači u Koniicu su uvijek bili nešto više od ideje. Ne dozvolite da se to ugasi, a mi stariji smo uvijek tu da vam pomognemo koliko možemo.

Sretan nam svima 60-ti rođendan Odreda.

IZVIĐAČKI NESTAŠLUCI

Ovo je priča o doživljaju iz davne 1977. godine. Na Boračkom jezeru smo polagali vještartva, a ja sam se uvijek isticao nestašlucima i zafrkancijom među rajom. Kao što svi znaju, proces polaganja za partizanskog kurira zahtijevao je šutnju, plivanje, samovanje, etc. Tog dana smo polagali šutnju, a ujedno i samovanje. Kao što obično biva, sva raja su to ozbiljno shvatila, naravno, svi osim mene. I dok smo hodali svi su se uozbiljili, tu mislim i na Miru Šaina i Zorana Draganića koji su bili sa nama kao instruktori koji su nas nadgledali. Nakon nekih pola sata hodanja ja se sagnem i usput sa ceste pokupim nekoliko žireva koji su otpali sa okolnog drveća i počnem gađati Miru i Zoku. U početku nisu primijetili pošto su išli ispred nas u koloni. Međutim, ostali su shvatili šta radim. Kad hoće nešto da se desi, k'o po belaju, pogodim Zoku u sred uha, on se trznu, a raji u koloni smijeh sa lica se pretvori u grimasu. Nekoliko trenutaka nakon toga Zoka se sabra upita gromoglasno: „Tko je to uradio?“ Muk, tišina, svi šute, on još strožije postavi isto pitanje. Videći da nema zafrkancije (taj dan smo polagali šutnju) ja iz punih usta odgovorih: „Vjeverice, moj Zoka“. U tom se sve „povaljalo od smijeha“ kao i Zoka koji je bio iznenađen i reče: „E kad je vjeverica pao si na polaganju šutnje za vještartvo“.

Isto to ljeto smo išli na glavnu plažu da položemo vještarsvo plivač gdje smo trebali, između ostalog, roniti u dužinu i nekakav omjer je bio, ako se ne varam, nekih 8 do 10 metara da bi se položilo. Taj dan sa nama od instruktora su bili pokojni Aco Nikodijević i Eso Halebić. Obično je Aco stajao u vodi do pasa na početku, a Eso nekih 15 metara ispred njega. Sve ovo se odvijalo 30 tak metara od vikendice rahmetli Esada Begtaševića gdje se završavalo jezero obraslo šašom. E sad, kad su raja počela roniti, a posebno djevojke, ronile su par metara, ponovo izranjale da uzmu zrak, a naš Eso se čak na kraju primicao njima kako bi smanjio dužinu. I onda smo mi došli na red. Netko je preronio netko ne ali i to se tolerisalo. Došao je i moj red. Aco reče: „Jesi li spreman, vjeverice?“. Pogledah ga preko oka i zaronih istog momenta. Nakon nekoliko metara vidio sam Esine noge jer me čekao na kraju distance, ali sam isto tako pod vodom vidio da se Eso kreće unazad, što znači da mi povećava udaljenost. U tom momentu rekao sam sebi da me neće previriti i nastavio roniti sve dok mi se nisu ukazala „stabla“ od šaše i lopoča. Naravno, tu sam izronio i na svoje iznendjenje nisam vidio nikoga iza sebe jer sam zapravo preronio sve dok kraja jezera. I kad sam se pojavio iz šaše Eso je sa čuđenjem gledao u mene dočekavši me riječima: „Već sam pomislio da si se udušio, a ti ko podmornica pa pravo u šaše.“ „Ne brini Eso, juče vjeverica, danas podmornica, a za sutra ti ne znam šta ću biti“, odgovorih ja.

Eto, to su neki „mali“ detalji, momenti koji evo i poslije toliko godina ostanu u sjećanju. Naravno, puno lijepih stvari me

veže za period koji sam proveo u konjičkim izviđačima. Naročito druženje i vrijeme provedeno sa mojom izviđačkom generacijom koja je danas „rasuta“ diljem svijeta. Poslije osnovne škole sam odselio u Mostar, a sada živim u Americi, no to me ne sprječava da i dalje budem u kontaktu sa svojom izviđačkom rajom.

NAJLJEPŠI DIO ODRASTANJA

Kada kažem: „izviđači“, na usnama mi se pojavi osmijeh.

Interesantno, nisam došla u jato sa grupom djece iz ulice, već je Sašu i mene doveo pokojni tata. Predavao je u tehničkoj školi i na zanatu, i tamo upoznao divne momke. Prepoznavši u njima ljudsku vrijednost i visoke moralne norme, onog što su kao izviđači naučili, procijenio je da je tu mjesto i za njegovu djecu. I tako, Saša i ja početkom sedamdesetih postadosmo izviđači.

Prvo, Žoltino jato. Čovjek koji je imao divnu energiju i sposobnost da nas nauči i zabavi. Sa radošću smo iščekivali subote i nedjelje. Prva logorovanja, mnogo divnih, novih saznanja.

Zatim dolaze škole za rukovodioce, nezaboravna zimovanja na Korčuli.

Na polaganju za izviđača partizana, nije mi bilo teško ni da pješačim, ni da spavam u šumi, ali da ćutim..., e, to je bio problem.

A onda dolazi najljepši period. Formiranje topo patrola od djevojčica i dječaka moje generacije: Ljilja, Savka, Branka, Susada i ja. Kasnije nam se pridružila Adisa. Dječaci: Bobo, Hara, Banda, Sadan, Robert, Puda. Imali smo velike uzore i velike uspjehe postignute prije nas. Trudile smo se, ali i pribojavale da li ćemo biti dostojne prethodnih generacija. Učile smo od najboljih: Kuhar, Zoka, Miro... Gledali smo u njih kao u bogove. Nije

uvijek bilo lako, ali imale smo cilj pred sobom. U početku smo bile preplašene i nesigurne, ali uspjesi su se počeli brzo nizati. Na prvom regionalnom takmičenju u Mostaru plasirale smo se na republičko u Rogatici. Kiša, hladno, a mi zalutale. Bile smo jako mlade, mnogo mlađe od svih drugih ekipa. Nismo se proslavile, ali smo stekle iskustvo. Sjećam se Ljilje i njenog duha amazonke, za koju nije bilo prepreka. Time nas je sve zarazila. Radile smo na sebi, učile, postale samouvjerene i više za nas nije bilo prepreka. U početku, pribojavale smo se Brčanki, zbog njihovog iskustva, ali smo brzo shvatile da smo najbolje. Nije više bilo pitanje da li ćemo biti prve, već koliko bodova ćemo ostaviti druge iza sebe. I onda dolazi COT Banjaluka i postajemo prvaci države. Broja takmičenja se ne sjećam, ni pehara, jer je sve postala rutina. Samo se sjećam lijepih scena druženja i duha zajedništva. Nikada neću zaboraviti Visoko, kiša, hladno, mi došle mokre sa staze, moje cipele propustile, a druge nisam ponijela. Aida Šain, kao vođa puta, mi daje svoje suve cipele, da se ne razbolim, i obuva moje mokre. To se ne zaboravlja. Sa osmijehom se sjetim naših divnih drugara iz muške patrole. Zna se da su djevojčice u pubertetu bučnije i hirovitije, a oni su nas bez riječi podnosili. Bili su divni, popustljivi i trpeljivi. Hvala im za to.

Mislim da su izviđači organizacija koja podstiče sve pozitivne osobine čovjeka

Gledano sa racionalne strane, sve to što sam naučila u izviđačima obogatilo je moju ličnost, učinilo da postanem sposobnija, spretnija, snalažljivija, upornija, a to su sve osobine koje

su neophodne za život. A možda je druženje sa djecom i moje vođenje jata utjecalo i na izbor poziva učiteljice.

Sa one druge, duhovne i emotivne strane naučila sam šta je drugarstvo, nesebičnost, poštovanje i uvažavanje drugih, tolerancija, zajedništvo.

Boravak u izviđačima je obilježio najljepše godine mog djetinjstva i mladosti i zauvijek će ostati neizbrisivi dio mene.

SJEĆANJA NA IZVIĐAČKE DANE

Izviđačke aktivnosti u Konjicu

Sjećam se naš vod je nosio naziv „Bageri“. Vodnik je bio Slobodan Kalem, a članovi voda su bili uglavnom srednjoškolci. Družili smo se i održavali sastanke u Izviđačkom domu na Plehi. Često smo igrali fudbal na male golove na platou ispred Izviđačkog doma. Nakon fudbala osvježavali smo se Coctom ili Jupijem u domu kod Begana koji je u to vrijeme bio domar. Pošto su u vodu „Bageri“ bili uglavnom stariji izviđači aktivno smo učestvovali u organizaciji izviđačkih takmičenja koje je 3. marta svake godine organizovao naš Odred. Na tom takmičenju su učestvovali odredi izviđača iz čitave Jugoslavije. Mi smo organizovali smještaj za izviđače iz drugih odreda, a takmičari su spavali na spužvama u učionicama osnovne škole na Musali. Spužve za takmičare smo posuđivali i transportovali iz meteorološke stanice na Ivan Sedlu.

Logorovanje - Boračko jezero 1980. godine

U ljeto 1980. godine sam imao petnaest godina, učestvovao sam na logorovanju na Boračkom jezeru. Naš logor je bio pored

sela na Boračkom jezeru. Cimer u šatoru mi je bio Emil Ćosić. Te godine na logorovanju sam položio izviđačka vještastva: plivač (zadatak je preplivati Boračko jezero, plivati s ruksakom na leđima u kojem je kamenje, izroniti kamen s dubine od tri do četiri metra, skočiti na glavu s gornje trambuline), partizanski kurir (samovanje - prenočiti sam u šumi, gladovanje - jedan dan ništa ne jesti, šutnja - jedan dan ništa ne govoriti, usmena poruka – zapamtiti poruku od 25 riječi i usmeno je prenijeti narednog dana, pismena poruka – sakriti u izviđačkoj uniformi ceduljicu s porukom koju komisija ne smije pronaći u roku od tri minute, signalizacija – prenos poruke pomoću zastavica i druge zadatke). Polagao sam i za kuhara, ali nisam položio. Dobili smo namirnice od kojih je trebalo napraviti jelo po želji u određenom vremenskom roku, a ja sam odustao od polaganja pošto nisam mogao smisliti jelo koje bih mogao napraviti.

Jednog dana tog ljeta na nebu su se pojavili tamni oblaci, spremala se kiša. Pripremali smo se za nevrijeme tako što smo oko šatora iskopali male kanale za odvođenje vode i dobro smo zategli konopce šatora. Međutim, uskoro je počeo puhati jak vjetar i počela je padati kiša. Vjetar je bio veoma jak, pokidao je konopce na nekim šatorima i nageo je jarbol na kojem je bila zastava. Kada je kiša prestala da pada, popravljali smo oštećene šatore, a morali smo i jarbol da ispravimo. Nakon tog događaja s jarbolom u logoru smo se šalili da ćemo umjesto dnevnog dizanja i spuštanja zastave uvesti dizanje i spuštanje jarbola.

Smotra Saveza izviđača Bosne i Hercegovine – Dretelj 1981. godine

Sedma smotra Saveza izviđača Bosne i Hercegovine se održavala u prvoj polovini jula 1981. godine u Dretelju pored Čapljine. Ja sam na toj smotri bio konačar, a vođa konačara je bio Kokta. Natovarili smo kompletnu opremu za logor na kamione i putovali smo od Konjica do Dretelja na karoserijama kamiona. Stigli smo u Dretelj i trebali smo izabrati teren za logor. Organizator nam je ponudio dvije lokacije za logor. Jedna lokacija za logor je bila na livadi na kojoj nije bilo stabala tako da bi kompletan logor bio na suncu bez ikakve hladovine. Druga lokacija je bila u maloj šumi blizu Neretve, imala je dovoljno stabala koja su pravila hladovinu, ali je na njoj bilo puno šibljia. Bilo nam je lakše napraviti logor na livadi, a u toj varijanti smo bili sigurni da će logor biti završen do zadatog roka. Ipak smo izabrali lokaciju u šumi čime smo preuzeli i rizik da logor nećemo moći završiti do zadatog roka. Zasukali smo rukave, krčili smo šibljie, čupali smo korijenje da ne bi probilo plastično dno šatora. Danima smo vrijedno radili, čistili, kopali, čupali i u roku smo napravili lijep logor u koji su se smjestili naši izviđači.

Moj drug čije je izviđačko ime bilo Elvis je s logorovanja morao otići u Konjic zbog privatnih obaveza. Kada se vraćao na logorovanje vozom je došao do Mostara, a od Mostara je morao stopirati i tako je doputovao do Počitelja. Pala je noć kada je stigao u Počitelj, a onda je da bi došao u logor preplivao Neretvu. Plivao je jednom rukom, a u drugoj ruci je nosio odjeću.

Igrao sam u fudbalskoj ekipi Odreda koja je na smotri osvojila prvo mjesto. U fudbalskoj ekipi su još bili: Halid, Suad, Kuna, Žujo, Epi (rahmetli Ekrem Špago), Hara, Bobo, K. I i ostali. K. I. je dijelio hranu u logoru. „Prijetio“ je kapitenu fudbalske ekipe da mu neće davati repete ako i njega ne uvrsti u fudbalsku ekipu. Naravno, na tako „opasne prijetnje“ niko ne ostaje imun, pa je K.I. postao član fudbalske ekipe Odreda.

Elvis je osvojio prvo mjesto u trčanju na 1500 metara. Dok je Elvis trčao naši izviđači su navijali „Elvise, Elvise ...“, a kada je dobio diplomu za osvojeno prvo mjesto na njoj je pisalo Elvis Ć, iako mu to nije bilo pravo ime.

Logorovanje – Korčula 1981. godine

Bio sam konačar i na logorovanju koje se održavalo u drugoj polovini jula 1981. godine. Natovarili smo opremu za logor na kamione, smjestili smo se na karoserije kamiona i krenuli prema Korčuli. Putovali smo preko Metkovića, Neuma i Stona do Orebića. Zakasnili smo na posljednji trajekt koji ide iz Orebića na Korčulu tako da smo neplanirano morali prenoćiti u Orebiću. Kamioni su bili parkirani ispred pristaništa za trajekt, a mi smo spavali ispod kamiona.

U toku izgradnje logora šalili smo se s Ekom i Zecom koji su dobili zadatak da iskopaju rupu za poljski WC. Eko i Zec su čitav dan nešto kopali, kopali i kopali, ali na kraju dana nisu iskopali ništa. Rupe za WC nije bilo.

Konačari su i ovaj put pravovremeno izvršili radne zadatke i izviđači su se smjestili u logor. Ja i ostali konačari smo spavali

u velikom šatoru koji smo zvali „buhara“ i u kojem je bilo oko 10 kreveta. Konačari su se malo teže budili, a Branko Muftić bi nam uglavnom progledao kroz prste prilikom smotre šatora. Jednog dana smo se dogovorili da svi ustanemo na vrijeme i da uredimo „buharu“ za smotru šatora. Dogovor smo ispoštovali tako da smo tog jutra mi dobili simboličnu nagradu za najbolje uređeni šator.

Na tom logorovanju sam nekoliko puta bio mlađi dežurni koji je dežurao od večerja do jutarnje smotre. Razmišljao sam kako da probudim konačare koji su se inače teško budili i odlučio sam da koristim megafon u toku buđenja konačara. Ušao sam u buharu i na megafon sam prozivao po imenu svakog konačara. Kako sam ih prozivao tako su oni zbunjeno ustajali. Buđenje je bilo „uspješno“. Pošto sam dežurao cijelu noć, danju sam morao spavati. Znao sam da će mi se cimeri revanširati za buđenje ako zaspim u svom krevetu u buhari. Dogovorio sam se s jednom prijateljicom da danju spavam u njenom šatoru kada oni odu na plažu. Kada su izviđači otišli na plažu, krišom sam ušao u prijateljičin šator i zaspao sam. Međutim, nisam dugo spavao, jer su me moji dragi cimeri pronašli i probudili me „umilnim“ zvukom megafona.

Ovo je samo jedan mali dio uspomena, onako radi podsjećanja, u povodu jubileja, a sve ono što smo u mladosti doživjeli u izviđačima, a toga je lijepog puno i nemoguće je pobrojati i napisati, a najvažnije je da su ta izviđačka prijateljstva ostala i do danas...

SJEĆANJA NA IZVIĐAČKI ŽIVOT

Za mene su sjećanja na izviđače, sjećanja na mladost, nova iskušenja, spoznaje...

Bilo je to osamdeset i neke... Pokušat ću spojiti komadiće sjećanja u jednu cjelinu, ispričati priču o izviđačima, o sebi i drugarstvu, koje je ostalo trajna vrijednost.

Dakle, bilo je to osamdeset i neke. Sedma smotra Saveza izviđača BiH - Dretelj. Ushićenje zbog svega što sa sobom nose izviđači, prisutno je i u meni. Nakon dva dana logorovanja, moram nazad u Konjic, te na prijemni ispit u Sarajevo. Oduvijek me Fakultet sporta privlačio, pa će i moja izviđačka priča biti u znaku tih sportskih aktivnosti, ali sam tu, na logorovanju, bio i „Elvis“!. Objasnit ću otkud mi i to ime, ali da se vratim najprije na prijemni ispit. Odradih to u Sarajevu, a u mislima mi samo izviđači i „put pod noge“.

Vozom do Konjica, ali nema zaustavljanja, već nastavih do Mostara. Već sam propustio autobusku liniju do Čapljine, tako da sam dalje morao „stopom“. Stigoh u Počitelj, već mrak pao, a čujem preko Neretve iz našeg logora muziku. „Valja meni preko rijeke“, pomislih, i da ne bih dalje razmišljao, skinem odjeću sa sebe, „u jednu ruku“ i otisnem se „leđno“. Kad prvi put pokušah dodirnuti dno, voda mi do koljena. Mogao bih malo i

o strahu dok sam preplivavao Neretvu, ali nema smisla. Dočekaše me drugovi i zeza „položio si plivanje“.

Izviđački život su bile i djevojke. Kako je to bilo logorovanje izviđača iz raznih gradova, baš u nekoj grupi Mostarki, nađe se jedna i upita: „Kako se ti zoveš plavooki“ - a ja joj, u duhu Mostara odgovorih: „Eelvis!“ Dobro će mi nešto kasnije doći to ime, ali sad ću malo o sportskim aktivnostima.

Takmičenje - nogometna ekipa koju su činili Suad Golubić, Hamed Kovačević, Bobo Šain, Ivica Krezić Brzi, Kunić Dragan, Haris Hadžizukić, Ekrem Epi Špago i ja, kao kapiten. Kad je gusto igraju najspremniji. U jednom momentu, Ivica dobacuje „Ubacuj me u ekipu, nećeš repete“! Kontam, repeta je repeta, ali i rezultat je važan!

Ipak, moj drugar i danas mi redovno iz Metkovića donese mandarina. Drugarstvo iz izviđača je ostalo trajno.

Evo još jednog detalja - mog sjećanja.

Almir Žujo se prijavio u tamičenju „bacanje bombe“. Zeznuo se, jer nije u cilj, već ko će dalje baciti. „Prpa,“, konta Žujo, prozivka njegovog imena, a ja bacam. Ode bomba preko 90 metara... Žujo tako dođe na tron, jednom, neka vidi kako je, kontam, i drago mi zbog mog jarana.

Ipak, on ne časti kafom, ko Brzi mandarinama...

Ih, pa ja zaboravih. Dva puta možeš na svoje ime učstvovati u sportskim disciplinama, a treba trčati maraton. Kontam „Elvis“!, vrijeme je za pokret. U toku trke, čujem raja navija: „To Elvise!“. Okrećem se razmišljajući stiže li me taj mangup, kad

ono ja ubjedljivo prvi, kroz cilj -tako sam, kao Elvis, osvojio prvo mjesto za naše izviđače.

E kad me već krenulo, kontam, da vam ispričam još nešto. Svi smo u izviđačkom životu proživjeli i ljubavi, simpatije.. Tako, tokom logorovanja, na Korčuli, mog drugara strefi „Amorova strijela“. Ušemio se jaran, priča nam o toj ljubavi, cvjetaju ruže, kad „Br, br,...“, motor dolazi, a na njemu frajer i ode njegova ljubav. A jarana smo tješili pjesmom „Divljih jagoda“ – „Motori, motori, motori,...“ Prepoznaće se on.

Bilo je još mnogo naših zajedničkih ludorija, drugarskih dogodovština, a onda mi u sjećanja naviru „noćno kupanje u odjeći“, i nezaboravni trenuci sa drugarima, Ekom - bubnjarom, Pudom - gitaristom, Mendešom - mojim cimreom, Nebojšom Gačićem, Belmom Lugićkom, Sanjom Petrović, Dženitom Pirkić, Marinom Grbavac... Ma svi smo živjeli za jednog, a jedan za sve.

To su samo komadići sjećanja, koje sam prepustio peru, tek toliko, da još jednom podsjetim na ovu predivnu organizaciju, koja nas je naučila i kako živjeti, voljeti i poštovati ljude. Bila je to lijepa družina, lijepo vrijeme i trenuci koji će zauvijek ostati u mom životu.

VAŽNO NAM JE BILO...

Kuća, škola, izviđači - tako su nas učili, no kod nas, jednog dijela naše raje iz generacije, izviđači su, čini mi se, bili na prvom mjestu. Toliko smo bili zaljubljeni u izviđače i naš Izviđački dom da smo sve obaveze podređivali onim izviđačkim.

Slobodno i definitivno sa ovog višedecenijskog odmaka mogu reći da nam je Dom izviđača bio druga kuća. Mjesto sastanka i rastanka, mjesto i radosti i tuge, i igre i obaveze, mjesto i zaljublivanja i odljublivanja, mjesto koje je u periodu našeg odrastanja bilo veoma važno, centar svega...

U njemu smo slavili rođendane, dočekivali nove godine. Jednom smo čak i slavili jubilej - desetu godišnjicu dočeka nove godine u Domu izviđača.

U Domu smo boravili i kad treba i kad ne treba i u radno vrijeme i kad nije bilo radno vrijeme (upadali kroz prozor na donjoj sali ili na foru dobivali ključeve) prije škole, poslije škole, uvijek. Bobo, Kuna i ja smo i maturski ispit u Domu spremali. Sa Hamedom sam vježbao matematiku. Kali i Žujo umjesto dogovorenog učenja pred važan ispit u školi skontali da su fontane ispred izviđačkog prljave, te čitav dan čistili fontane, od učenja - ništa. Za vrijeme studija nikada nisam izašao na polaganje

ispita u julskom roku, pa u julu je logorovanje, a ispit se može položiti i u septembru.

Raja iz moje generacije su (većina nas se upisala u izviđače između 1970. i 1975. godine) Dragan Kunić, Bobo Šain, Eko Zovko, Memso Tatar, Slobodan Kalem, Epi Špago, Pudar Vlado, Sadan Nikšić, Ivica Krezić, Bucu Dabić, Emir Mulić, Ljilja Grbavac, Suada Ribić, Olja Sarić, Savka Čirković, Branka Mršić, Sanja Petrović, Marina Grbavac, Lela Ljubović, Žana Kulaš, Hamed Kovačević, Robi Đekić, Zorica Sarić, Almir Žujo, Špera, Đica, Roda, Šamo, Mladen Slipčević... i mnogi drugi. Upaduh u zamku nabranja imena i nenamjerno sam sigurno zaboravio imenom pomenuti nekoga od raje, nadam se da će mi oprostiti.

Gledam evo svoje stare fotografije koje su uglavnom izašle iz naše - odredske foto laboratorije zahvaljujući Anti Mihaljeviću, Zoranu Jurišiću i Draganu Popoviću - Pani i bude se uspomene. No, umjesto prepričavanja zгода i nezgoda - tih uspomena kojih je „mali milion“, pokušat ću napisati i imena ljudi sa nekoliko fotografija, jer lijepo se podsjetiti događaja, ali lijepo se podsjetiti i osoba, pa neka ostane zapisano:

-logorovanje Boračko jezero 1975, na slikama u stroju za večernji zbor su: Aco N., Majo, Krešo A., Velid N., Nešo R., Širbo, Meka, Goran A., Miro Š., Jugo L., ja i Bobo Š.

-vod „Kurir“, slika iz mislim 1976, na slici su: Zovko Željko, Haris H., Begović Amir, Saša Sarić, Memso Tatar, Muharem Mehić, Mirsad Nikšić, Almir Nikšić, Puta Vuković, Giga Mirjančić, Penava Zdenko.

-Vodna škola Korčula 1978, na slici: Sadan, Mladen S., Olja S., Olja B., Šamo G., Šetka, Eko, Krezić I., Pudar V., Bobo Š., Haris H., Slobodanka A., Livaja, Mirela R., Armica S., Emir M., Bucu D., Lela Lj., Goca Š., Zorica S., Suada R., Goran K. i Vesna P.

-doček štafete, mislim 1982. na stadionu: Merima Demirović, Milanka Sarić, Adisa Glamočak, Bobo Šain, Haris, Nebojša Gačić, Zvonić Armin, Zovko Željko i Paša Š. (planinar).

-logorovanje Korčula osamdeset i neke, na slici: Džundo, Mišo, Branka, Emir, Kalem, Zec, Nešo, Čajo...

-logorovanje Tivat 1990. godine: Memić Samir, Gaga Stojanović, Aida Macić, Sanela Karamović, Olja Kuljanin, Dženita Skalonja, Kalem, Zec...

A zgoda i nezgoda je bilo mnogo – sjećam se kako smo buketom cvijeća riješili problem WC-a na logorovanju na Korčuli 1986. Naime, dolazi smjena sa više od 150 ljudi, a konačari nisu napravili WC jer komšinica nije dala da se kopa uz njeno imanje. Naveče, Pela predlaže da je posjetimo i poneseemo cvijeće i bombonjeru, te zamolimo za dozvolu. Naravno, uspjeli smo, na štetu njenog muža kojem je tada prigovorila kako joj on nikad u životu nije donio cvijeće, a ovi divni momci jesu. Pamtim i da je Kiza na tom logorovanju, svojim tijelom napravio „nasip“ i spriječio da voda s ceste uđe i još više poplavi logor. Legao je na cestu i skretao vodu u drugom smjeru.

Ili, 1981. godine na „Noćnom orijentacijskom takmičarstvu“ u Ljubljani, preciznije oko Ljubljane, krećemo na takmičarsku stazu sa starta iza ponoći. Sve druge ekipe imaju baterijske lampe reflektorke, a mi idemo sa onim našim jadnim baterijama 4,5

V koje mogu osvjetliti čak jedan do dva metra ispred tebe. I tako, usred ničega pokušavam na karti da odredim kojim putem krenuti, kad prolomi se pjesma. Okrenem se, a Zvonić, Krezić i Gačić (Bobo se „razbolio“, a možda i jest stvarno, pa je ostao na startu) pjevaju, sve se ori i pokazuju na tablu upozorenja pored puta: „Opasnost od medvjeda - ne odgovaramo za vašu sigurnost“, te se i ja istog trena iz sveg glasa priključih tom „horu“.

Ili ...

Posebno mi se čini važnim spomenuti i one koji su „krivi“ što nikada nisam prekinuo sa članstvom u izviđačima, nekih četrdeset i nešto godina. Između ostalih to su jedna od predvodnika Armica Saradžić, te tadašnji vodnik Zoran Draganić koji je nas nekoliko iz voda poslao na vodnu školu na Korčuli 1978. Oni su vodili naše jato, odnosno vod koji se zvao „Kurir“, uh, to je bio jedan od najboljih vodova u odredskoj istoriji koji se nije „gasio“ do 1992. i kroz njega je prošlo bar 200 članova u više generacija.

Koliko smo bili posvećeni izviđačima ilustruje i to da smo pored toga što smo tada 1978/79. bili predvodnici, vodnici, formirali na inicijativu Bute i Mitka Pirkića i vod vodnika, pa pored brojnih obaveza sebi nametnuli i tu obavezu, važno je bilo druženje. Čak smo kad su Salko i Šemsa Pirija prestali biti domari preuzeli i tu ulogu, pa držali kratko vrijeme i bife, čistili Dom, „držali“ disko, '79-e smo kompletnu logorsku opremu iz magacina pripremili i odpremili u Tivat kao vid pomoći građanima Tivta koje je pogodio katastrofalan zemljotres...

Šona, Švabo, Tončo, Branko, Miro, Duško, Kuhar, Dule Čeća, Sejo, Eso, Pana... su osobe koje su takođe imale ogroman utjecaj na moje „izviđačko opredjeljenje“, na to da izaberem izviđače umjesto npr. nekog sporta, kao i da budem član topografske ekipe (tu mi je pomogao i Bagi). Ta orijentaciona takmičenja, IPV-i kako smo ih zvali su posebno poglavlje. Takmičenja širom bivše Jugoslavije, radost zbog pehara i tuga zbog neosvojenih pehara, raja koju smo upoznavali. Posebno mi je drago moje prvo takmičenje „Aprilski susreti“ u Mostaru na kojem smo zauzeli zadnje mjesto. Već naredne godine, na regionalnom takmičenju, 1979. u Širokom Brijegu, tadašnjoj Lištici, moja generacija se prvi put plasirala na Republičko takmičenje i muška i ženska ekipa i sve do 1983. smo ostvarivali plasman na republički IPV, a naše planinke (Ljilja, Suada, Savka, Olja i Adisa.) su 1981. postali i prvaci Jugoslavije.

Ono što se posebno urezalo u sjećanje, ne samo meni već svakome ko je bio član izviđačke organizacije su logorovanja tj. taborovanja. Boračko, Korčula, Kaštel, Tivat..., smotre SI-BIH i SIJ. Rijetko ko se ne sjeća svoje prve straže u logoru (uuu kako su me puhovi prepali), logorske vatre, polaganja vještina i vještastava, smotre šatora, ali i dežurstva u kuhinji kada smo prvi put u životu gulili krompire, prali šerpe i kazane. Rado se sjećam i naših kuhara, izdvojit ću dobrog Uzeira Macanovića, te divnu, ma predivnu Anđu Šamo. Medicinsko osoblje na logorovanjima, ljekari i tehničari Ahmo Jusufbegović, Džemo Lepara, Ismet Ibrahimagić, Relja Mrkajić, Boro Golubović, Sabina Pajić, Ekrem Alić, Mirsad Džajić, Minka Zahirović, Vojka

Petrović, Tonka, Ljilja Živak, Smajo Lenjinac... osim vršenja svojim obaveza uvijek su bili spremni na druženje, a logorski život su činili zanimljivijim, opuštenijim...

Kada sam upao u zamku nabrajanja, moram spomenuti i stariješine Odreda sa kojima sam imao zadovoljstvo raditi i saradivati: Tončo Stenek, Šona, Dule Čeća, Bimbo, Đuro Golubović, Emir H., Ibada Ćatić, Sadan, Cera, Aida, Miro, Švabo. Evo, sjetih se i ljudi koji su nekako bili u sjeni, a igrali su važnu ulogu u svoje vrijeme - sekretari Ganjto Vlado i Mijo Vranić, pa domari Salko i Šemsa, te Began i Hajna Nuhić.

Drago mi se prisjetiti saradnje, druženja i vremena provedenog sa divnim i plemenitim ljudima koji nisu više među nama, a za njih me vežu lijepe uspomene i žal što su nas napustili (a koje nisam osim Tonće Steneka, Zorana Steneka Švabe, Ćatić Ibrahima, Đure Golubovića, doktora Ismeta, Ace Nikodijevića, Seje Dizdarevića, Gorana Avramovića i Ekrema Špagu spomenuo u tekstu): Mićko Emir Memiđan, Kemo Jelešković, Asaf Mulić, Rešad Litrić, Seid Alikadić, Rade Vorkapić, Huso Špago, Mladen Stojanović, Adis Vatrić, Emir Hondo, Zahid Mulić, Jasko Džaferagić, Jelenko Mršić, Đota Mladen Stenek, Emil Hebibović, Alismir Duračić, te najmlađi Elada Skalonja i Aleksandar Macipura...

Izviđači su mi dali jedan drugačiji smisao i pogled na život, učinili su me možda boljim, odgovornijim, a sigurno bogatijim za mnoga poznanstava i prijateljstava koja traju i danas.

U ovih prvih 60 godina nismo dozvolili da se Odred ugasi, čak ni u ratu, pa sam siguran da će i u narednih 60 godina

konjički izviđači biti još bolji i da će uvijek stvarati generacije uzornih izviđača po kojima će se Konjic prepoznavati.

VOLIM BITI IZVIĐAČ

Svi smo vjerovatno imali istih problema kada smo odlučili da napišemo nešto na zadatu temu, a tema je segment sjećanja iz izviđačkog života. E hajde sada „majčin sine,, (što bi rekao Branko Muftić) izdvojiti iz nekih svojih 40 godina bitisanja, izviđačko mjesto, vrijeme, ljude, događaj, kad je toga puno. Jednu osobu iz svojih mlađih izviđačkih dana ne bih željela nikako da spomenem negdje na sredini ili ne daj Bože negdje na kraju, već upravo na početku. Naš Tončo, naš Stenek Anton, Starješina ljudina, čovjek našoj generaciji drugi otac. Tada se dolazilo u Dom svaku večer, a on bi sjedio u Domu i čekao nas. Podnosio se redovan izvještaj o pismenoj iz matematike, fizike... da li je na pomolu neka nova simpatija, da li smo se ne daj Bože posvađali kao momak i cura... i svi naši problemi su bili tu na stolu i on bi nas slušao, savjetovao, ružio. Bio je prisutan u našim životima možda više nego i naši roditelji. Učio nas je životu. Hvala Tonči što je izveo jednu divnu i uspješnu generaciju izviđača. Ostao je žal što nismo mogli onako u izviđačkim uniformama sa maramama, ispratiti ga na onaj svijet i na njegovom grobu reći mu izviđački ZDRAVO.

Poslije rata Dom je opustošen, vodila se borba da se Dom vrati Organizaciji, bilo je teško, ali smo na kraju uspjeli.

Paralelno smo se borili da Odred stavimo na noge. U tih četiri - pet godina vakuma izgubila se generacija koja je noramalizacijom trebala već zauzeti mjesto vodnika i predvodnika i tu je borba bila žestoka. Zasukali su se rukavi, naporan smo školu za vodnike i predvodnike tu u Domu i krenuli. Monija Mađak, Đenita Skalonja, Emir Zahirović Zahe, Klarić Jasmin, Selma Džuhmur, Dida, Miro, Hara... krenuli su kao instruktori prve poslijeratne Škole za vodnike i predvodnike. Od tih mladih poletaraca i pčelica izrasla je jedna divna generacija kojom se ja ponosim: Ismar Ribić, Marko Azinović, Sanda Macić, Sanda Šain, Čata, Suana Muhibić, Nevena Radulović, Grede Vedran Keno i Miran, Anela Rožajac, Heraković Bucu, Selme, Mirza Rožajac, Lamija Ljeljak, Muma, Zlaja, Gogo, Vanja, Ajla Ahmić, Bucu, Ribiči, Cunf, Petak, Maka, Amela, Nerma Turić, Ajdin, Hondo, Gakić, Sabina, Jelena, Maja, Faladić, Boske i još mnogo njih, nek mi oprostite one koje ne imenovah, jer spisak je dug - neka mi niko ne zamjeri. Bitno je da su svi oni željeli i uspjeli dignuti Odred i nastaviti tradiciju dugu godina i godina.

Mnogo je aktivnosti bilo poslije rata - prvo logorovanje na Modračkom jezeru i prvi kolektivni odlazak djece van Konjica. Smjena od 150 učesnika, skoro svi se prvi put odvajaju od kuće, prvi put spavaju u šatoru (koje smo ne znam ni sama više na koji način nabavili), koriste poljski WC, tuširaju se vodom iz šlaufa, a neki se i prvi put kupaju u jezeru. Samo mi je tad jedna misao bila u glavi, da se svih 150 vrate kući. Ali da je bilo hrane, bilo je vala mesa napretek čak su se i janjci okretali i jeli. Ponosna sam bila kad mi je jedan dan došao predstavnik opštine

Tuzla i uručio poziv od Načelnika opštine da dođemo u zvaničnu posjetu. Naime dan prije su naši članovi požili cvijeće na Kapiju stradaloj omladini Tuzle u ratu. Ne znajući da ih promatra Načelnik opštine oni su dostojanstveno položili cvijeće i odali počast poginulima. Načelnik se raspitao ko su ta djeca koja su tako lijepo vaspitana, da su to sve uradili bez nazočnosti starijih. Djeca su rekla ko su i gdje su smješteni. Uslijedio je poziv Načelnika i mislim da smo kao Štab logra tada svi bili najponosniji. Velika je to stvar.

Odlazak u Italiju, na mjesec dana 30 izviđača je pozvano u Bageriju kod Palerma da budu gosti skauta Bagerije. Skoro niko od njih nije do tada putovao ni vozom ni brodom. Dok smo plovili brodom bilo je veliko nevrijeme valovi su bili ogromni, svi su dobili morsku bolest i povraćali su osim mene (valjda nisam imala vremena) i Ljeljak Mirze. On mi je bio i desna i lijeva ruka vodajući ostale na povraćanje. I samo je čekao kad ćemo pristati u luku Bari. Već je padala noć i kad se ukazalo kopno on onako iznenađen svjetlima velike luke duge kilometrima samo govori: „Je li ono sve Bari i ono i ono?“. Taj mjesec dana nikad neću zaboraviti. Valjda su Italijani mislili da mi ne znamao šta je struja, aparati i slično. Negdje, na udaljenim od civilizacije planinama, podignut je logor. Šatori, neki na zemlji neki na drvetu, odvojeni totalno od svijeta. Sve do jednog jutra kad je izbio požar na toj planini i kad smo se morali što hitnije evakuisati u obližnji gradić. Tad sam vidjela ko su naši izviđači. Svi zajedno, jedni pomažu drugim, stariji uzimaju ruksake od mlađih i nose ih kilometrima do sigurne baze, vraćaju se po

stvari koje su ostale u logoru. Marko i pored naredbi vatrogasaca da napusti logor traži Jelenine patike pronalazi ih i nosi u bazu... a svo to vrijeme Italijani sjede i posmatraju nezainteresovano, jer njima patike, ruksaci ili majice ništa ne znače. Kad smo se konačno smirili u bazi onda smo po naški zapjevali i smijali se dugo u noć. Morala sam se boriti pa čak i posvađati sa njihovim starješinom da jedan dan odvedem djecu na more da se kupaju. Iako smo prepješačili dobrih petnestak kilometara do autobusa, taj dan nam je ostao svima u divnom sjećanju. Kupanje, igranje odbojke, jedenje pice, skakanje u valove - ljepota sama po sebi. Mnogo toga se desilo lijepog u taj mjesec dana pa se čak i vulkan Etna aktivirala, a u Palermu su uhapsili jednog od šefova mafije.

Takmičenje u nekadašnjem Titovom Velesu, sada Velesu u Makedoniji. Ekipa treba da krene u ponoć kombijem, a Miro i ja rano ujutro autom. Razmišljam popodne dok se vraćamo iz Sarajeva, šta ako se nešto desi "djeci" u putu, kakav je vozač, već su nemiri na Kosovu... Kažem Miri: „Hajde ti baci jedno brzinsko spavanje pa da mi krenemo autom u ponoć sa djecom“, a on meni: „Ženo nisam ja sat da me naviješ da sad u devet zaspi i da se probudim u pola dvanest“, i stvrno mu nije mogao san na oči (zamislite Šain, a ne može da zaspi). U ponoć smo krenuli svi u Veles, dobro se proveli, odnijeli prvo mjesto iako je kao ekipa kaže, a u šta smo se uvjerali, staza bila teška, a rasturili smo na KZP-u. I eto moglo bi ovako i još detaljnije i o još događaja se pisati danima. Sa osmijehom i nostalgijom. Roman o tome da smo se Miro i ja počeli zabavljati 1978. god i da smo

za svo ovo vrijeme samo jednom prekinuli vezu i to na logorovanju na Korčuli pred sami večernji zbor, a pomirili pred zbor za večeru. Ne sjećam se ko je bio načelnik, a ko stariji dežurni od nas dvoje pa pošto se predavao raport morali smo progovoriti. E sad, pika li se da smo uopšte prekidali ni dan danas ne znamo.

Kada je donijeta odluka da se pokrenu aktivnosti za povrat u vlasništvo izviđačkog zemljišta na Boračkom jezeru i da se na njemu izgradi Izviđački kamp, ova generacija je pored nas starih povukla navjeći teret te izgradnje. Hiljade lopata betona, kamena, zemlje prošlo je preko njihovih ruku. Ali normalno sve uz smjeh, njihove zezancije, smicalice i pjesmu. Ljudi treba se graditi bunar za kamp, ne obični nego velik i dubok. To je trajalo danima, ali oni nisu posustajali. Mislim da im je „najgore“ bilo kad vide Miru i rahametli Seju Dizdarevića, da idu prema njima, znali su da su u pitanju neki novi radovi. I tako dan za danom, godina za godinom Kamp je tu i to ne običan Kamp već veliki i reprezentativan. Paralelno su se na logorovanju sprovodile i izviđačke aktivnosti, polaganje vještina i vještarstava, takmičenja sa drugim logorima, krađe zastava, prve ljubavi, plesovi, brđanske večeri. Sad su svi odrasli, velika većina završila fakultete, rade, ali i dalje su svi ostali savjesni, odgovorni, radni. Hvala vam djeco što ste u tom periodu, a i sada bili dio mog života, dio moje porodice. Mislim da sam najbogatija žena na svijetu što ste moji i što me veliki dio vas i nakon dužeg vremena zove „mama“, a Miru „tata“ i što znam da je to od srca, jer ste vi takvi.

Izviđači su takmičenja, logorovanje, vezanje čvorova, vještine, vještara i..., ali izviđači su nešto najljepše što se može dogoditi i mladim i starim. Evo, svaka generacija neka se okrene oko sebe, pa može vidjeti koja su to prijateljstva, ljubavi pa i brakovi se rodili upravo kroz izviđačku organizaciju.

Često su momci i djevojke čije su simpatije bili izviđači, vremenom se asimirali u Organizaciju i postajali vrlo dobri izviđači. U naše vrijeme prvi disko i plesovi su bili u Domu izviđača. I to disko za mlade i disko za starije. Ja i moje prijateljice Slavica, Sonja, Borka, Olivera, dolazeći tako u disko smo se i zaljubile kako u momke, tako i u Organizaciju (doduše ja sam prvi put pošla u izviđače sa 5 godina). Tako Miro i ja godina po godina, logorovanje po logorovanje, zimske škole, evo smo u braku 30 i kusur godina, ali izviđače nismo napuštali. Naša Sanda kad se rodila treći dan je od Hare dobila izviđačku knjižicu, tako i Srna. Odgojene su kroz izviđače i same, bile su i ostale članovi Odreda, polagale vještara i vještine, imale i imaju izviđačke prijatelje i ljubavi.

Izviđački život porodice Šain se nastavlja i trajat će još dugo godina.

Uspješna smo porodica, ali ja sam ponosna što sam bila i ostala izviđač i to svugdje ističem pa i u svom CV-u. I danas mi srce zaigra kad stavim izviđačku maramu, a tek u zboru.

Pozdrav svim izviđačima od Kine Muftića, koji me je kao malu pčelicu nosio na ramenima na maršu, pa svim generacijama prije i poslije.

PJEŠICE DO BEOGRADA

Sjećanje na sve lijepe trenutke iz izviđačkog života nemoguće je sažeti na jedan list papira, jer je takvih je trenutaka bilo mnogo, a jedan od posebno upečatljivih doživljaja bio je marš od Konjica do Beograda, u Kuću cvijeća.

U organizaciji Odreda izviđača iz Konjica, a u povodu 50. godina od dolaska druga Tita na čelo Partije i 8. smotre SIJ-a koja se održavala na Adi ciganliji u Beogradu, 20. juna 1987. godine na marš su krenula četiri izviđača: Alagić Lila, Sušec Bernard Bajdo, Tomić Miro i ja. Iz Konjica su nas ispratili članovi Odreda, radoznali prolaznici i jaka kiša na put dug 456 km ili oko 912 000 koraka. Planirana maršuta je bila Konjic – Bjelimići – Kalinovik – Foča – Ustiprača – Višegrad – Kremna - Titovo Užice – Kosjerić – Valjevo – Lajkovac – Lazarevac – Stepoevac – Umka - Beograd da bi 2. jula položili cvijeće na Titov grob. Sada možete zamisliti koliko smo dnevno kilometara prelazili u tih dvanaest dana, koliko smo gradova i sela prošli, koliko smo ljudi upoznali, koliko je pasa na nas zalajalo i gdje smo sve spavali i koliko kiše je palo po nama i sve to je ostalo u najljepšem sjećanju. Bilo je i momenata kada smo sami sebi postavljali pitanje jesmo li mi normalni i što nam ovo treba. Jedan od loših trenutaka je bilo noćenje u Obrenovcu. Tražili smo i

našli livadu da prespavamo, no tamo su nam dobrodošlicu poželjeli milioni komaraca pa smo zbog njih imali noćnu moru, a ujutro smo morali potražiti ljekarsku pomoć. Navečer tog dana, bili smo blizu Valjeva i opet smo po mraku tražili livadu da prespavamo. Našli smo neko grmlje koje je bilo tik uz prugu, a koju mi upće nismo primijetili, što zbog mraka što od umora. Probajte zamisliti šta se desilo kada je u toku noći voz projurio tik pored nas... Prestrašeni više nismo mogli ni spavati, a Miro je stalno gledao po sebi i mislio: jesam li ja čitav, kao da je voz prešao preko mene...

Negdje na Zlatiboru, putem su postavljene table na kojima su ispisane mudre izreke Vuka Karadžića. Umorni, sjeli smo blizu jedne table i pitali se kakva „glupa“ izreka piše sa druge strane. Bajdo je otišao do nje i u povratku opsovao Vuka, a pisalo je: „Ko se muke ne namuči, pameti se ne nauči.“

Jedno jutro silazimo putem iz nekog sela, pored nas se zaustavlja traktor i vozač nam nudi da nas poveze, a mi odgovaramo da nećemo jer idemo pješke za Beograd. Čovjek nas je pogledao i krenuo desetak metara, pa opet stao, sačekao nas i upitao da li stvarno idemo pješke za Beograd, a kad smo potvrdili on reče da većih budala u životu nije vidio i ode. Ovakvih momenta i smješnih i tužnih i teških bilo je mnogo. U jednom selu blizu Kosjerića vidjeli smo dvoje starih, babu i dedu, kako peku rakiju sami. Ponudili smo im pomoć i oni su prihvatili, pa smo sa njima proveli to večer uz kazan, koju rakijicu i naravno priču.

Dalje negdje u putu pozvani smo i na neku svadbu. U Foči smo spavali u motelu KPZ Foča gdje smo i večerali u njihovom

restoranu a posluživali su nas zatvorenici. Hrana je bila izvrsna. Tu smo se upoznali sa nekoliko zatvorenika od kojih sam upamtio i par imena – Brčina Božo i Čananović Galib sa Ilidže. Još jedna zanimljivost je da smo spavali u selu Bačevac u istoj školi i istoj učionici u kojoj se drug Tito sastao sa partizanima kada je krenuo iz Beograda da se priključi NOV-u.

Blizu Lajkovca, u nekom selu ušli smo u kafanu da se malo osvježimo i u tom smo primjetili da u kafani ljudi malo pričaju ili šute što nam je bilo vrlo čudno. Kasnije, kad smo pošli dalje, vidjeli smo na kraju sela tablu sa natpisom Nepričava. Selo je postalo poznato po televizijskoj seriji „Priče iz Nepričave“ koje se stariji sigurno sjećaju.

Kako smo se približavali Beogradu priča sa početka sa pomješanim osjećanjima je konačno rezultirala zajedničkim stavom da ćemo ovaj marš ponoviti iduće godine.

Na nekoliko kilometara pred Beogradom pitali smo jednog prolaznika koliko ima kilometara do Ade i kako da stignemo tamo, a on je odgovorio da ima oko 5 km i: „Necete valjda pješke, sačekajte autobus“. Na to smo se mi nasmijali i rekli: „To je pet, šest minuta hoda za nas“, i ponovo se složili da iduće godine idemo ponoviti marš, što smo i uradili, ali u izmijenjenom sastavu. U ovom su maršu učestvovali Memić Samir, Memić Miralem Kaja, Memidžan Elvir Pike, Džajić Rašid i ja i ponovo smo doživjeli divne i nezaboravne trenutke. Ova dva marša sigurno će ostati u istoriji izviđačke organizacije kao najduži marševi u povijesti koje su organizovali izviđači ex. Jugoslavije.

Na kraju, moram spomenuti i dvojicu velikih izviđača Me-
miđana Emira i Dizdarević Seju koji više nisu među živima.

Kada smo logorovali na Plavskom jezeru, prvi dan smo ja
i Sejo otišli sa bidonom od 5 litara da kupimo rakije. Pitamo
čovjeka ima li i koliko košta rakija, a on je rekao cijenu koja nam
se učinila visoka. Sejo ga pita da to nije malo skupo, a on reče da
5 litara toliko košta. Sejo se okrenu i potrča. Pitam ga, šta ti bi, a
Sejo odgovori: „Oдох ja još po bidon od 10 litara dok se čovjek
nije predomislio.“

Drugi dan idemo sa Emirom – Mićkom u nabavku u Gusi-
nje kad tamo svaka druga radnja nosi ime „Aljo Hot“ i u jednoj
od njih Mićko upita trgovca koji im je ovo privatnik pa sve ove
radnje posjeduje, a trgovac odgovori da nije on privatnik nego
borac iz II svjetskog rata pa se radnje po njemu zovu.

Još jednog izviđača ću spomenuti, Acu Nikodijevića koji
također nije među živima.

Na Plavu u logor ulijeće kamion izlazi Aco otvara stranicu
kamiona i zove nas da istovarimo od hrane šta nam treba jer je
promijenio trasu puta zbog nas i mora hitno dalje. Mi istova-
ramo hranu i pitamo Acu kako će ovo pravdati u firmi, a Aco
kaže napisat ću da je roba pokradena negdje u putu, pozdravi
se sa nama i ode...

Da se ne zaboravi, moram spomenuti i jednu veliku huma-
nitarnu akciju koju smo osmislili Alagić Lila i ja, a to je akcija
u organizaciji Odreda izviđača pod nazivom „Izviđači – Kopa-
oniku“, namijenjena postradalim u zemljotresu. Organizovano

je veliko brđansko veče u prepunoj kino sali Društvenog doma gdje smo prikupili značajna novčana sredstva za postradale.

Eto, ovo je moj mali prilog za Knjigu sjećanja iz izviđačkog života prepunog lijepih uspomena.

SA MARŠA...

I tako, godine 1988, nas nekoliko izviđača, Emir, Kaja, Pike, ja i Đaja logistika krenusmo put Beograda, na nimalo lagan put-marš pješaćenjem. Pored utvrđivanja izviđačke sposobnosti, zadatak i cilj je bila posjeta Kući cvijeća i grobu Josipa Broza Tita, ali i doživjeti izviđački život u pravom smislu te riječi.

Avantura je trajala trinaest dana, sa ukupno pređenim putem od 480 km, i ne požalismo. Rado se sjetim euforije prije polaska, pripreme za put, isčekivanja... Na ispraćaj je pozvana delegacija grada. Sakupili se roditelji, prijatelji i krenusmo... Konjic, Boracko jezero, Bijelimići, tačnije Dindol, Kalinovik, Foča, Goražde..., Beograd.

Egzistencijalne potrepštine su u ruksaku. Presvlake, hrana, šator i sve ostalo, neophodno za takav put.

Eh, putovanje ne bi bilo tako interesantno, da ne pođe sa nama Miralem Memić Kaja, i sve to dade našem putovanju jedan drugi pečat, i uvijek se rado prisjetim detalja.

Pričali su se vicevi, prepričavala razna dešavanja, liječili žuljevi...

Na mjestima gdje su bile govornice, stajali bismo i javljali se roditeljima... Svi, osim Emira Hadžizukića. On bi se rado kući javio, da nije očekivao sa druge strane tel.veze brata Harisa

današnjeg starješinu, obzirom da mu je noć prije polaska na Tečiji otkinuo muhe, najbolji vez, ali i to smo riješili!!

Hodalo se, odmaralo, i sve je bilo dobro dok ne dođosmo do Foče... taj dan smo prešli nevjerovatnih "80" kilometara. Negdje oko 23 i 30, ugledasmo tablu sa brojem 29 (to je bila neka oznaka na putu), no Kaja nije imao vremena da razmisli ništa osim da je to kilometraž, koju još moramo da pređemo do odmora. Tu su nastale muke. Ma nikako dalje da ga pokrenemo. Umal' da nam put ne propadne. Zvao se Pike da se izljubi, Kaja ne ide dalje... I jedva nekako na kraju, ubijedismo ga, da nam je ostalo sasvim još malo puta da prenoćišta u Foči.

Zanimljivo je bilo i u Užicama, u hotelu Zlatibor gdje smo jedno veče počašćeni prenoćištem. Kaja i Pike okupaše se hladnom vodom, a hotel sa četiri zvjezdice... Za sve je kriva tehnologija miješanja vode u novim hotelima, doduše Đaja je donio i alat da to popravi... no o tome drugi put. Iako su me zamolili da ovaj događaj nikome ne pričam...

Prošli je mnogo vremena, a pred očima još titra tabla „Područje grada Beograda“.

Mnoge lijepe stvari doživjeh u životu kao izviđač i uvijek se sa osmjehom prisjećam...

NAJSLAĐA POBJEDA

Svako ljeto na Partizanovu se održavao turnir u malom fudbalu „Tri kornera penal“. Prvi put 1989. godine Izviđači su trebali imati svoju ekipu, međutim postojale su dvije ekipe, odnosno grupe, mlađa i starija raja koje su htjele da igraju na turniru. Mjesta je bilo samo za jednu. Odlučili smo da odigramo utakmicu na „Partizanovu“ između mlađe i starije raje. Na svim zajedničkim dernećima bili smo kao jedno, ali ovaj put morali smo igrati za svoju raju, a ko igra za raju...

Mlađa raja su bili: Anđelić Goran, Anđelić Igor Gery, Idrizović Hajro, Jurić Kruno, Savčić Aleksandar Braco, Vatrić Adis, Šimunović Saša, Karlović Ivica, Šranjić Vinko Zinge, Stenek Mladen Đota, Gačić Alen i Kosovac Anis.

Za stariju raju su igrali: Bratić Predrag Pega, Krtalić Denis, Memidžan Emir Bato, Buntić Davor Bunta, Hebibović Almir Safa, Kuljanin Damir Deba, Agić Sanjin, Jasko Badžak, Hondo Armin Bimbo.

Na svu sreću pobijedila je mlađa raja rezultatom 5:4 koja je te 1989. godine pod imenom „Izviđač“ osvojila jedan od najjačih turnira u bivšoj Jugoslaviji u malom fudbalu „Tri kornera penal“. Bila je prava senzacija da najmlađa ekipa u istoriji turnira

osvoji turnir. Tu noć slavio je cijeli Konjic, a slavlje je bilo u kafani „Prenj“ koja se nalazila iznad Partizanovog igrališta.

Slijedeće godine na logrovanju „Tivat 1990“ isti sudionici, mlađa i starija raja, morali su se dogovoriti ko će iskopati septičku jamu za WC. Odluka je jedino mogala pasti na fudbalskom terenu. Ko izgubi kopa septičku! Utakmica je održana u sportskoj dvorani u Tivtu, a ovaj put uspješnija je bila starija raja (rezultat je bio 5:4), tako da su septičku jamu kopali osvajači turnira „Tri kornera penal“.

Narednih godina ove dvije ekipe su napravile jednu ekipu koja je još dugo godina harala i uspješno osvajala turnire.

Gledajući iz ove perspektive, mislim da je značajnije bilo pobjediti na tako velikom turniru kao što je „Tri kornera penal“, ali čini mi se da je ova druga pobjeda na logorovanju bila neka-ko „slađa“.

Izviđači su bili i ostali najljepši ukras našeg djetinjstva iz kojeg sam izdvojio samo jedan događaj, a bilo ih je „milion“. Tu smo naučili da se družimo, poštujemo, takmičimo, volimo...

P.S. Od toliko odličnih đaka među rajom mene je zapalo da napišem koju riječ, valjda što radim u knjižari pa su mi olovka i papir uvijek pri ruci.

POSTATI ČOVJEK

Šta bi čovjek mogao da napiše o izviđačima, a da ne odluta u mladost, sjećanja, bezbrižno vrijeme, jednoskost, u ljepotu jednog vremena. Svi trenuci mladosti vezani su za Dom izviđača „Maksim Kujundžić“. Moji prvi koraci u Domu počeli su daleke 1977. Sa pet godina sam prvi put ušao u taj svijet koji nas je sve opčinio i zauvijek ostao ucrtan u našim životima. I od tada sve to postaje tvoj genetski kod koji određuje tvoj pravac u životu, kako da živis i kako da se ponašaš... I danas, poslije toliko godina budi sjećanja na svu ljepotu druženja, na ljude koji su ti toliko značili i koji ti još uvijek znače...Tvrđim da je ta veza neraskidiva ma kolika udaljenost među nama bila i ma koliko vremena je prošlo, i dan danas ih smatrate svojim prijateljima. Izviđači su nas naučili da mislimo jedni o drugima i da pazimo jedni na druge. Najvažnije od svega je da svako ko je prošao kroz taj svijet ne može biti loš čovjek i to je sva poenta oko izviđačkog života. Svi smo bili bezbrižni i oslonjeni jedni na druge. Bez podjela na klasnoj ili vjerskoj osnovi... Mogao bih vam pričati dugo o logorovanjima, takmičenjima iz šatorologije, zimovanjima, ali namjerno nisam. Meni je cilj da vam prenesem šta smo mi naučili i kako je izviđački život utjecao na razvoj naših karaktera. Izviđači su mene naučili da budem nešto što je

najteže biti i što je velika obaveza u životu: da budem ČOVJEK. Tvrdim da svi ti ljudi nisu vidjeli taj skriveni cilj izviđača - da se nas izvede na bolji i pravedan put. Hvala izviđačima na predivnoj mladosti, hvala na sjećanjima koja su stvorili i hvala što su od mene napravili ČOVJEKA...

IZVIĐAČKA PORODICA

U ovom tekstu želim da se prisjetim vremena koje smo moja porodica i ja proveli u izviđačima, logorovanju i izviđačkim druženjima.

Ako me neko pita od kad si član iviđača, pa slobodno mogu reći od kad postojim. U našoj porodici se podrazumjevalo, biti izviđač. Naš otac, Rešad Litrić, bio je izviđač, mom bratu Anelu i meni, a poslije i svom unuku Deniju, prenio je tu ljubav i želju da budemo članovi Odreda izviđača.

Naime, Rešad Litrić je bio jedan od osnivača Odreda izviđača, aktivno je učestvovao u izgradnji jednog od najljepših domova izviđača na teritoriji ex Jugoslavije, doma u Konjicu. Učestvovao je u mnogobrojnim takmičenjima, logorovanjima, izviđačkim marševima, a kasnije je bio i član Savjeta odreda kao bi svojim iskustvom doprinjeo očuvanju izviđačke organizacije kao bitne karike u obrazovanju i vaspitanju mladih generacija.

Rado je učestvovao na druženjima starijih izviđača na Boračkom jezeru i sa kolegama iz Mostara i Zenice prisjećao se lijepih trenutaka iz izviđačkog života.

Moj brat Anel Litrić, aktivan je član Odreda od 1975. godine gdje je sa svojim kolegama izviđačima pokušao ovladati vještinama u signalizaciji, Morzeovoj azbuci, čvorologiji, podizanju

šataora, topografiji, da bi kasnije svoje znanje prenio na mlađe izviđače o čemu svjedoči i odlikovanje izviđač – partizan.

Kroz svoj izviđački put završio je školu za vodnika u Kuparima, školu za načelnika čete u Omišu da bi u periodu od 1986 – 1987. godine obavljao dužnost Načelnika odreda.

Još se sjećam, kada bi se brat spremao na logorovanje, svi smo bili uzbuđeni zbog njegovog odlaska. Pakovali izviđački ranac, ispraćali ga sa autobuske stanice i onda dočekivali na povratku sa logorovanja.

Svi moji drugari iz dvorišta su bili aktivni članovi izviđača, subota je bila dan kada smo se sastajali u Izviđačkom domu. Tamo smo se sastajali, družili, igrali, učili izviđačke pjesme, spremali za takmičenja na kojim smo postizali zavidne rezultate.

Nakon rata, 1996. godine, kada izviđači ponovo postaju aktivni, ja i moje drugarice: Mersiha, Irma, Sonja, Selma i dr. krenule smo u školu za vodnike koju su vodili stariji iiskusni izviđači. Nakon završene škole postajemo vodnici i imamo svoj vod.

Godine 1996. odlazimo na jezero Modrac, meni jedno od dražih logorovanja. Bili smo 14 dana i proveli ih u nezaboravnom druženju. Cilj logorovanja je bio sticanje znanja i vještina izviđačko-skautske organizacije, topografija, smisao za kolektiv, osamostaljivanje, sticanje društveno-kulturnih radnih navika. Uslov za logorovanje bio je aktivnost i zalaganje u radu. Na logorovanju neki se prvi put odvajaju od svojih roditelja i prvi put imaju odgovornost prema drugima. Dani se provode prema dnevnim zapovjestima, u upoznavanju sredine, ljudi,

običaja, u druženju sa izviđačima drugih logora i sticanju prijatelja za cijeli život.

Nakon logorovanja na Modracu slijede jednako lijepa i meni draga logorovanja na Boračkom jezeru.

ZIMOVANJE U POLJSKOJ

Pokušavajući naći zgodu, vrijednu pomena u monografiji koja će se štampati, bilo je vrlo teško odlučiti se samo za jednu, za onu koja bi bila baš ta.

Između mog prvog zajedničkog logorovanja sa mlađom sestrom na Korčuli 1982. godine, a imale smo samo 6 i 9 godina, kada je nju u toku noći za gornju usnu ubola pčela (prevelika količina sladoleda, a loše oprani zubi), te je ona u stvari bila preteča ovih današnjih pućenja usnica na selfie-jima, preko raznih drugih dogodovština na svim ostalim logorovanjima, Novembarskim susretima, Trećemartovskim višebojima i ilegalnim lijepljenjima plakata za vježbu civilne zaštite na potezu Dom izviđača – Fabrika Šipad poslije ponoći (trenutno se pitam koja bi sila natjerala moju djecu ili generalno današnju djecu na ovakav čin, a ja sam tada imala godina kao moja starija ćerka danas), ja sam se odlučila za zimovanje u Poljskoj.

To je inače bila posljednja godina redovnih izviđačkih aktivnosti prije nesretnog rata, koji je već sljedeće godine svom svojom žestinom krenuo da osvaja i područje BiH.

Dakle, pomenuto zimovanje je bilo planirano kao obilazak izviđača u Poljskoj i same Poljske. Sa našom delegacijom iz Konjica (nas petnaestak, pobrojaću one kojih se sjećam, neka mi se

ne ljute oni koje sam zaboravila: Dženita Skalonja, Maja Mandić, Olivera Kuljanin, Monija Šahić, Aida Demirović, Daliborka sa Boraka, prezimena se ne sjećam, Maja Hadžizukić, Amra Hadžizukić, Sanin Jusufbegović Džon, rahm. Emir Hondo, Nebojša Manigoda, a vođa puta je bila naša izviđačka legenda Zvonimir Pavlović Šona) zajedno su išli i izviđači iz Doboja i Zenice (ako me sjećanje dobro služi) i manji broj izviđača iz Čelincea pokraj Banje Luke (među njima je bio i brat blizanac nesretno stradalog izviđača, koji se utopio na Boračkom jezeru 1985. godine).

Krenuli smo iz Konjica, autobusom, vozio nas je Adi Varišić (Škico) i još neki vozač, imena se ne sjećam, neka se ne ljuti, ipak je prošlo previše vremena. Pokupili smo i ostale izviđače i nastavili svoje putešestvije prema Poljskoj. Bilo je jako hladno, bila je zima, a da nesreća bude veća smrzla se i cijev za dovod grijanja u autobus, tako da smo imali tu sreću da se vozimo u autobusu, koji je u datom trenutku više podsjećao na konzervu, a iznutra su se ledili prozori. No, to nije umanjilo veselje i entuzijazam za nadolazećim avanturama, uz gomilu izviđačkih pjesama te neizbježnog Đorđa Balaševića, Tomu Zdravkovića i ostale. Eh sad, svih detalja se ne mogu sjetiti, ali znam da smo na putu za Katowice stali i u Budimpešti, da malo odmorimo i prošetamo čuvenom budimpeštanskom ulicom Vaci. Tu su nas salijetali šverceri devizama, „Marke menjaš?“ bio je jedan od najčešćih zvukova, koje ste mogli čuti. Malo smo se prošetali pješačkom zonom Budimpešte, nismo nažalost imali previše vremena za razgledanje ljepota Pešte i Budima, ali nama u tim

godinama to i nije bilo baš pretjerano bitno. No, ne bi Balkanci bili to što jesu, da ne naprave neki manji incident, te smo tako, u velikom broju, ušli u Hayat Hotel, hotel sa više zvjezdica i onako grupno tražili da idemo u toalet. Jadni ljudi su nas u nevjerici i pustili, te se ovom prilikom još jedanput zahvaljujem osoblju hotela na ljubaznosti, ali i našim drugovima koji su se ponašali pristojno i toalete ostavili u prvobitnom stanju. Put je nastavljen i nakon skoro 24 sata smo stigli na odredište.

Kada smo došli u Poljsku, odsjeli smo u omladinskom domu u spavaonama. Sutradan smo krenuli u obilazak Katovica. Bože moj, jest bilo hladno! Nikada prije u životu nismo vidjeli onoliki snijeg i doživjeli temperaturu nižu od -25°C . I, nikada prije nismo vidjeli onako prljav, crn, smeđ snijeg! U prostorijama gdje smo spavali bilo je samo 16°C u plusu, ali nakon onih -25° i više napolju, to je bio tropski raj, vjerujte mi! Ono što je mene tada fasciniralo jeste ogroman broj satelitskih antena na balkonima, te relativno dobra snabdijevenost prodavnica zapadnim markama čokolada, slatkiša itd. Valjda se Poljska već tada počela lagano otvarati prema Zapadu. Mogao se vidjeti veliki broj mjenjačnica deviza, Kantor-a, gdje su se njemačke Marke mijenjale u odnosu 100 DM za 640.000 poljskih Zlota. Pili smo neku njihovu verziju turske kafe, gdje se kafa u čaši od 1.5 dl samo prelije vrelom vodom, bez da 'kihne' i služi sa dvije kocke šećera. Poslije nje, zasigurno nemate problema sa probavom!

Katovice su lijep grad, sa svim sadržajima koje jedan grad treba da ima. Ima veći broj crkava, što ne treba da čudi, jer je Poljska katolička zemlja. Išli smo i u mjesto Vadovice, gdje smo

obišli i rodnu kuću pape Ivana Pavla II. Naše dalje putešestvije Poljskom su uključivale i obilazak Bielsko Biala, grada gdje smo u tržnim centrima nabavili svu moguću opremu u vidu debelih zimskih jakni, vreća za spavanje, itd. da se ne smrznemo u povratku nazad u Jugoslaviju, jer autobus i dalje nije imao grijanje. Meni još uvijek nije jasno kako se niko nije razbolio, ali valjda i to ide pod ono 'pusta mladost'. Tada je u Bialsko Biala-u bilo -27°C, a puhao je jak sjeverni vjetar, što je onaj današnji popularni Real Feel dovelo na -35°C, kada sad pomislim na to hvata me jeza. Naša posjeta je uključila i obilazak Krakova, rudnika soli u Krakovu i Aušvica, nacističkog konc-logora iz II svjetskog rata.

Bez obzira što je tada već bilo prošlo više od 40 godina nakon II svjetskog rata, Aušvic je na sve nas ostavio jak utisak. Sva ona kosa, proteze ruku i nogu, nakit, naočari i ostali artefakti koji se čuvaju u muzeju, svjedok su stradanja ogromnog broja ljudi, koji su bili krivi samo zato što se rasno nisu uklapali u ideju Velike Njemačke, Hitlera i Trećeg Rajha. I nakon toliko godina nismo mogli ostati ravnodušni na sve ono što smo vidjeli, te pogotovo sa ove distance i rata koji smo i sami preživjeli možemo sagledati svu suludost režima i politika te vrste.

Nazad smo krenuli 10. februara, a ispostavilo se da nije bilo potrebe za svim onim zimskim predmetima, jer je kvar na autobusu u međuvremenu bio popravljen, pa smo se kuhali u njemu. U povratku smo išli preko Bratislave, do Beča, a u Beč smo stigli u četvrt Prater, gdje se nalazi poznati zabavni park sa onim velikim točkom koji se vrti. Nakon puta čitavu noć, u Beč smo stigli ranu ujutro, oko 5 sati. Naišli smo na Susy Bar i

bili smo presretni što bar nešto radi, trebalo nam je nešto da se okrijepimo. I, kao što obično biva, ni ova posjeta nije prošla bez zavrzlama. Ušavši onako grupno u Susy Bar, gdje smo htjeli popiti kafu ili čaj, uposlenici su nas blijedo pogledali, a i enterijer tog bara nije baš bio obećavajući, crvena svjetla, itd. Malo nam je trebalo da se razjasnimo, a ustvari, radilo se o skrivenoj javnoj kući. Stoga možete zamisliti čuđenje uposlenika bara, kada je grupa tinejdžera ušla unutra. Kasnije smo prošetali Bečom, sjeli u njihove poznate slastičarne i malo se okrijepili, oni koji su imali još novca sebi su ponešto i kupili. Bilo je tu Lewis farmERICA, čak smo se uspjeli cjenkati i sniziti tene sa 120 na 100 DM, drug nije imao više novca.

Povratak je prošao u najboljem redu, išli smo prvo u Čelinac, ostavili tamo raju, pa do Doboja. Iz Doboja smo se u Konjic vratili vozom, puni utisaka sa posjete.

Neke od ovih drugova smo posljednju put vidjeli u Konjicu, na Trećemartovskom višeboju te iste godine.

Sve poslije je istorija.

COT NA FRUŠKOJ GORI

Do svoje osamnaeste godine imala sam preko 365 dana provedenih pod šatorom u raznim aranžmanima organizovanim od strane izviđačkog Odreda „Maksim Kujundžić“. Tu uključujem logorovanja, takmičenja i pripreme za takmičenje. Provodila sam skoro sve svoje slobodno vrijeme sa izviđačima.

Vjerovatno bi mi trebalo biti veoma lako izabrati događaj koji je vrijedan spomena.

Međutim, moram priznati da mi je bilo jako teško da izaberem temu o kojoj bih pisala povodom 60-te godišnjice postojanja izviđačkog odreda koji se sada zove „Neretva“.

Mogla sam pisati o logorovanju 1984. u Plavu, na kojem sam stekla uvijete za zvanje izviđač partizan nakon što sam položila za partizana kurira.

Molim vas da mi oprostite ako sam malo pomiješala pojmove pošto se uvijek sjećam šifrovane poruke koju mi je zadao Krešo Azinović „Visitor ponosito zjapi naspram planina oblačiće kotrljajući nam“.

Mogla sam spomenuti logorovanje u Kaštelima na kojem smo imali psa koji je skakao kao bez glave na pjesmu Tonija Montane „Teroristi su oteli moju malu“ ili logorovanje sa Korčule

koje je bilo obilježeno poplavama, međutim, odlučila sam da pišem o takmičenju koje me je naučilo jednu od životnih lekcija.

Najveći dio svog srednjoškolskog perioda sam provela kao član ženske takmičarske ekipe. Članovi ženske ekipe u to vrijeme su bile Sanja Križanović, Sanja Šiniković, Sandra Sarić, Alma Hadzihusejnović i ja.

Bile smo dobra ekipa koja se često vraćala sa peharima. Nakon par osvojenih drugih ili trećih mjesta na republičkim takmičenjima konačno smo osvojile prvo mjesto na republičkom takmičenju koje je održano u Banovićima 1988. Osvojile smo prvo mjesto nakon što smo otkrile da su tvorci minskog polja pogriješili zadnju rutu. Žiri nije imao izbora nego nas proglasiti pobjednicama.

Konačno smo imale šansu da odemo na COT (Centralno orijentaciono takmičenje) i sa malo sreće postanemo jedanke sa starijom ženskom ekipom koja je imala legendarni status u Odredu. One su osvojile COT i uvijek su spominjane sa mnogo poštovanja.

Te godine COT se održavao na Fruškoj Gori. Bosanskohercegovačku mušku ekipu predstavljala je ekipa iz Sarajeva (mislim da su bili iz odreda Ivo Lola Ribar – znam da im je dom bio na vrhu Dalmatinske ulice).

1988. godina je bila moja oproštajna godina od aktivnog učešća u izviđačima. U septembru 1988. trebala sam krenuti na fakultet tako da mi je to takmičenje u Fruškoj Gori bilo i oproštajno takmičenje. To je bilo i oproštajno takmičenje za Sanju Križanović i Sandru Sarić.

Ženska ekipa je otišla na pripreme na Boračko jezero. Uz tradicionalno penjanje na Kulu i pokušavnje da se prethodni

rekord obori za bar jednu minutu, proveli smo vrijeme vježbajući skice, profile i sve ostale vještine koje smo morali pokazati na takmičenju. To naše zajedničko pripremanje za zadnje takmičenje bilo nam je svima bitno jer smo znali da uskoro neće ništa biti isto.

Moram priznati da nam takmičenje na Fruškoj Gori nije izgledao kao veliki izazov... pa to je samo gora, a mi smo u Konjicu okruženi planinama. Sve će biti kako treba i mi se vjerovatno vraćamo sa peharom.

Stigli smo na Frušku Goru i smjestili se u logor, komarci su nas okružili čim smo došli. Fruška gora nije izgledala strašna i činila se tako mala. To su za nas bila brdšaca.

Sljedeće jutro, nakon što smo pronašli kontrolna mjesta na karti, izabrali smo pogrešan put. Desilo se ono što čega se svaka ekipa najviše boji – izgubili smo se u Fruškoj Gori. Nismo mogli da pronađemo put koji bi nas vratio na pravu stazu. Staza je bila teška a Fruška Gora vrlo neprijateljski raspoležena prema planinkama iz Hercegovine. To vise nije bila gora nego najveća moguća planina koja se nije mogla osvojiti. Niko od ljudi koje smo sreli nije mogao da nas uputi prema mjestima ucrtanim na karti.

Prvi dan smo završile sa nula kontrolnih mjesta. Po povratku u logor saznali smo da ni muška ekipa iz BiH nije prošla puno bolje. Sznali smo da je samo jedna ekipa pronašla sva kontrolna mjesta. Nisu imali veremena da urade ni jedan jedini zadatak - skice, profile. Samo su uspjeli da prođu stazu.

Sljedeći dan je bio bolji ali nije bio dovoljan da osvojimo pehar. Vratili smo se kući razočarane. Osvojili smo četvrto mjesto i ja (moram priznati) dugo vremena nisam nikome govorila da su na tom takmičenju u Fruskoj Gori učestvovala samo četiri ženske ekipe.

Toga takmičenja se često sjetim i dan danas. Naučilo me je da nema te gore koja ne može da se pretvori u neprohodnu planinu ali ni te planine koja ne može da se pretvori u vrlo prohodnu goru.

MOJI IZVIĐAČI

Senada Dizdarevića Bosketa je otac učlanio u Odred izviđača „Maksim Kujundžić“ na dan kada se rodio. I, zaista je postao pravi mali izviđač brz, snalažljiv i sposoban. Nije imao ni godinu dana kada je prohodao i kao beba u pampers pelenama hodao po izviđačkom kampu na Korčuli i uveseljavao sve kampere.

Jednom, u kampu na Boračkom jezeru kampovala je grupa Sarajlija. Oni su imali kanister od 20 litara rakije. Spremali su se za mezetluk, odjednom je nastala pometnja - nema kanistera,... a Senad je imao samo dvije godine i vukao je kanister po livadi. Oni su se prepirali između sebe, ko ga je sakrio, kada im je Senadov otac donio kanister i rekao da ga je dječak od dvije godine vukao po kampu, nastao je urnebes. Senad je onim svojim plavim okicama samo gledao u čudu zašto se smiju.

Sa četiri godine naučio je plivati. Te godine, kada je naučio plivati u Budvi, na plaži, on je odmah skakao sa mola. Otac Sejo (stari izviđač) je igrao karata, a on je skakao. Jedan gospodin je u čudu posmatrao Senada i kada on skoči on za njim ulazi i vadi ga iz vode. Kad mu je dosadilo čovjek vrisnu: „Čije je ovo dijete, ja ga ne mogu više spašavati“. Njegov otac se samo okrenu i reče mu: „Hvala Vam, ali on zna plivati, pustite ga.“ Tada se cijela plaža smijala.

Znao je na Boračkom sa tramboline skakati sa pet godina. Zatrči se na trambolini i skoči između nogu momcima koji su se kuražili da skoče. Eto, to su neke anegdote o Senadu i njegovom ocu Seji koji je bio izviđač srcem i dušom i Senada je tako odgajao, da bude pravi izviđač brz, snalažljiv i sposoban.

MOJ IZVIĐAČKI PUT ILI OD PČELICE DO...

Piše mi Hara i kaže da se pravi knjiga o 60 godina postojanja Odreda i da se sakupljaju priče od nas izviđača (i planinki), te da i ja napišem nešto povodom toga...

Ja zatvaram oči, prizivam sjećanja i vraćam misli u dane sreće, dane provedene sa izviđačkom maramom oko vrata.

Moja sjećanja i druženja sa izviđačima počinju kasnih sedamdesetih. I sve sam prošla što se proći trebalo: od člana jata, člana voda, preko predvodnika, vodnika, člana topo-ekipe, načelnika čete, dva puta načelnika Odreda, načelnika logorovanja/taborovanja, ljetovanja, višeboja, takmičenja, uranaka, akcija, sastanaka, polaganja letova, smotri, zvanja Izviđač Vitez, izviđačkih pjesama i pravljenja izviđačkih večeri, pjevanja uz gitare, spavanja u šatorima, izviđačkih vatri, guljenja krompira na 40 stepeni kao dežurni u kuhinji dok se ostali kupaju u moru u Tivtu, Kaštelu, Korčuli, ili na Boračkom...ili gdje sve ne, prvih zaljublivanja, prijateljstva do groba, bože...cijeli moj život je prožet tim uspomenama i na to ću im uvijek biti beskrajno zahvalna.

Ali jedan detalj mi uvijek, iako nepozvan, dođe u misli... naša prva Ratna skupština 1994. i znam, nećemo o ratu, nego o lijepim stvarima... Ali upravo o tome pričam... To je najljepša uspomena, najsnažnija, najpozitivnija.

Za mene lično ta je sjednica važila i povratak u život, jer je ta 1994. godina bila najstrašnija; gubitkom dvoje ljudi koje sam beskrajno voljela te puno drugih bliskih osoba, mislila sam da je to kraj i za mene. Tog hladnog novembarskog dana, u još hladnijoj kino-sali Društvenog doma, skupila se šačica najotpornijih i sad mogu reći najluđih ljudi, da dođe pod granatama, da održe odredsku skupštinu, prvu nakon toliko godina. Kako nije bilo struje, niti telefona, mi smo se dogovarali preko Radio Konjica, pa bi onaj ko je imao generator prenosio informacije drugima... I tako ti nas tridesetak sjedi u mračnoj sali, na bini jedan sto, za njim Ibada Ibrahim Čatić, Hara Muharem Mehić i ja. Svi mršavi i blijedi, ja u garderobi iz humanitarne pomoći, ali srca puna ponosa i ljubavi! Tu je i Hara Hadžizukić, Aida Šain, Hamić, Šona, Hondo, Mirsad, Švabo...suze mi se i sad pojavljuju, za onima koji više nisu s nama... (nek mi oprostite oni koje ne pomenuh).

Ali upravo te hladne večeri, pobijedio je razum nad ludilom! Ljubav nad mržnjom! Upravo smo se te večeri jasno i glasno izborili za sve ono što su izviđači činili za mlade i za sam grad Konjic i pokazali da ne postoji niko, ama baš niko na svijetu ko tu tradiciju može uništiti i ugasiti.

I evo danas, 22 godine nakon toga, sa punim se ponosom i radošću sjećam, da sam bila dio tog otpora, dio te revolucije razuma, dio istorije u kojem je pobijedila ljubav!

I zato nam svima, bivšim, sadašnjim i budućim članovima ovog dragog Odreda, čestitam ovih prvih 60 godina i jos puno, puno koje su ispred nas!

P.S. Vraćam se u penziji u ponovnu aktivnu službu, fali mi ono zvanje Starješine Odreda, heheheh.

LIJEPO JE SJETITI SE...

Vrlo često pomislim gdje bih ja bila danas, kakav bih čovjek bila da nije bilo konjičkih izviđača. Tu sam provela najljepše godine djetinjstva, sticala prva prijateljstva, nova znanja i vještine, te kao pčelica, planinka i kasnije član ženske topografske ekipe učestvovala na mnogim logorovanjima, takmičenjima i susretima. Svaki dio mog iziđačkog života je značio novo nezaboravno iskusto, nove nezaboravne momente, uzbudljive priče i događaje. Vrlo mi je teško izdvojiti jednu dogodovštinu ili logorovanje, pa sam se ja odlučila da svoju priču započnem od početka, mog izviđačkog početka.

Moji roditelji, mama Bera i tata Behram Skalonja, su me onako smjelo i bez imalo rezerve i straha poslali na prvo logorovanje u Dretelj davne 1981. godine kada mi je bilo samo šest godina. Gledajući svoje djevojčice danas, potpuno je nezamislivo da petogodišnje dijete pošalješ bilo gdje pa čak i pred zgradu ili u park bez konstantnog nadzora, a kamoli da mu spakuješ ranac pun kojekakvih stvari za život pod šatorom i pošalješ ga stotinama kilometara daleko na petnaest dana. Istini za volju, to je logorovanje za mene bilo nezaboravno ali nije dugo trajalo. Samo par dana do dolaska prve posjete roditelja. Valjda sam odustala nakon bezbrojnih ujeda komaraca, izgubljenih

porcija i četurica, kiša i poplava u šatoru. Nije mi bilo lako naučiti kako usred noći odvezati čvrsto zakarpijani šator, ili kako zavezati čvor na marami da liči na 'pravi', kako očistiti šator za jako malo vremena pogotovu ako je bilo kiše noć prije, kako se umiti na česmi za dovoljno kratko vrijeme da se ostali ne naljute, nije bilo lako. Međutim, iako neslavno završeno, ovo moje prvo logorovanje bilo je dovoljno da se u meni rodi velika ljubav prema izviđačkom životu i da svako sljedeće bude bolje od prethodnog. Svake godine bih sa neizdživim osjećajem uzbuđenja iščekivala dan kada 'ustajemo raaaaano ujutro', stavljamo prepune rančeve na ramena trčeći na postrojavanje ispred Doma i sjedamo u autobus koji nas odvodi na još jedno nezaboravno logorovanje.

Jako mi je teško izdvojiti jednu anegdotu, priču ili logorovanje, jer sve vezano za izviđače je kao kaleidoskop boja i događaja u mojoj glavi. Miris graha iz teta Anđine kuhinje, zveketanje porcija i žamor priče dok se isti sa nestrpljenjem čeka, šum kiše po šatorima i susprezanje da ne dodirneš šatorsko krilo da ne propusti, jutarnja gimnastika vrlo često začinjena humorom i smijehom. Dizanje zastave uz gromoglasno pjevanje nama tako važne himne, hime koja je imala riječi, je bila vrhunac svakog dana. Ne smijem zaboraviti ni svoju omiljenu aktivnost, logorsku vatru, i mislim da nije postojao niko ko nije uživao u sjedenju pored logorske vatre nakon dana ispunjenog aktivnostima. Još ako bi se našao neko ko dobro svira gitaru, sreći nije bilo kraja.

Svako logorovanje je bilo nezaboravno, Korčula, Tivat, Boračko jezero. Svako topografsko takmičenje je bilo bolje i izazovnije od prethodnog, a posebno u sjećanju ostaje posljednje republičko takmičenje 1991. godine u Ljubačama kod Tuzle na kojem je naša ekipa osvojila prvo mjesto u ukupnom plasmanu zajedno sa muškom ekipom u kojoj su bili Hondo Emir, Zahirović Emir, Jugo Adis, Manigoda Nešo i Memidžan Enis. Ekipa snova: Monija Šahić, Maja Mandić, Olja Kuljanin, Nataša Pavlović i ja. Ništa nas nije moglo spriječiti da ponovimo rezultat i na državnom takmičenju, ništa osim rata nas nije moglo spriječiti... osim rata. Eh da, to su bila vremena, vremena bratstva, druženja i sigurnosti. Vremena konjičkih izviđača. Sada smo svi uvezani preko facebooka, whatsapp-a ili vibera, a nikada udaljeniji jedni od drugih.

MOJE PRVO LOGOROVANJE

Prije desetak dana održala se svečana Skupština našeg odreda povodom 60 godina postojanja, a ja bih rekao i uspješnog rada našeg Odreda.

Sretan sam što sam prisustvovao i vidio neke ljude koje rijetko srećem što mi je veoma drago, a i neke nove generacije koje ni ne znam ali vidim da za odred ne treba brinuti.

Dok sam stajao sa starješinom Harom govorio mi je da bih i ja mogao napisati neki tekst za ovu knjigu. Odmah sam rekao da nisam ja baš za toga ali ću pokušati, i sjetili smo se nekih trenutaka što iz Doma, što sa logorovanja ili takmičenja. Kaže Hara: „Eto, napiši nešto od ovoga o čemu smo sad pričali“. Rekoh nema ti ništa od toga, ali eto... .

I tako biram temu ili događaj o kojem bih nešto napisao. Razmišljam o logorovanjima pa se sjetim dragih ljudi Klare, Tuće, Saše, Đene, Naneta, Bojana, Feje, Emila, Ade, Sanće-Cara, Ivane, Tijane, Alise, Snježe, Dijane, Sandre, Nataše, Maje, Neše, Šljame, Ljube, Boka... Razmišljam o konačarima pa se sjetim Amira, Mike, Nenada, Neše, Klare, Tuće, Feje, Naneta, BEGANA... I tu je bilo svega i za ispričati i za prešutjeti. Takmičenja prizivaju nova imena: Bimbo, Nešo, Jugo, Enis, Peđa, Aco, Monija, Dženita, Olja, Nataša, Maja...

E, hajde sad nešto napiši o ovome a da nekoga ne zaboraviš, a ovo su samo imena na prvu po sjećanju ima tu još mnogo ljudi, mlađih a i starijih od mene koji su učestvovali u svemu ovome. Od onih kojima sam bio predvodnik, pa do onih koji su mene uvodili u izviđački život. Prije svega, na čelu te neke starije generacije koja je sa nama radila bio je Hara Hadžizukić, i uz njega Memić, Hara, Jelenko, Nikola, Zec...

Razmišljam da pišem o nečemu poslije 1995. godine pa odmah dolaze imena Aida, Miro, Eso, Amela, Alma, Maka, Kisa, Lepi, Edo, Ado, Gabela, Lamija, Mirza, Kuda, Batan, Alma, Bojana, Azra, Paja, Tinja, Aida, Lana i opet tri tačke...

Mogao bih se ja malo zadubiti u ovo i onda samo nabrajati imena koja su mi nešto značila ali stvarno ne bih volio da nekoga izostavim pa da mi kasnije bude žao. Ali ne samo ja, siguran sam i svi članovi odreda bi mogli nabrajati imena u nedogled i opet bi neko falio.

Ne može se napisati, barem ja ne mogu, šta je Odred značio mojoj generaciji. I danas kada se sretnemo mnoge priče nam počinju od Odreda i izviđača. Od sticanja novih prijatelja, prvi izlasci u grad vezani su za izviđače. Odeš u Dom na sastanak ili neku drugu aktivnost, tu se nađeš sa rajom i onda idemo dalje. Obišao sam gotovo sve Republike tadašnje Jugoslavije, a o druženjima je, mislim, suvišno i govoriti. Skoro svi smo se pomalo bavili različitim sportovima, išli u različite škole ali zajedničko nam je bilo da smo svi izviđači. Ljudi u Odredu su imali veliki značaj u našem odrastanju.

Mislio sam da nemam šta da napišem, ali razmišljajući o svemu ovome sada ne znam šta bih izdvojio. E da je još tu neko sa smislom za pisanje da ovo sve uobličim, možda bi i na nešto ličilo.

Hajde na kraju da ispričam svoju priču sa malo imena, može se reći moje prvo pravo iskustvu u izviđačima, za mene veoma važno, MOJE PRVO LOGOROVANJE.

Završio sam drugi razred osnovne škole, poletarac. Bilo je u toku godine nekih izleta, malih takmičenja KZP-a ali kruna svega toga je logorovanje na Korčuli.

Moje prvo logorovanje! Mene roditelji pustili, ja sav važan idem na logorovanje. Dobivam spisak obavezne opreme, uniforma, marama, ruksak, baterija, ćuturica, pribor za jelo, MORNARSKA MAJICA, papuče, kupaće... Pripreme u kući kao da idem negdje na godinu dana.

Sutra se kreće, u sedam polazi voz, ispred Doma treba doći najkasnije do 6:15. Oprema se provjerila sto puta da se nešto nije zaboravilo. Mojoj sreći nigdje kraja, ne mogu odmah da zaspim...

Neko me budi. Vidim svanulo, znači vrijeme je za polazak. Skačem iz kreveta kao da sam spavao 15 sati. Vrijeme je za polazak. Kad hladan tuš. Mama kaže zakasnili smo požuri oblači se. Pitam koliko je sati, kaže pet do sedam. Meni kraj svijeta, ništa od logorovanja. Sa prozora gledam odlazi voz za Mostar, oči već pune suza. Stari kaže oblači se idemo. Pitam kako? Kaže idemo autom, stići ćemo ih do Mostara. Put do Mostara mi nije bio nikada duži.

U Mostaru ulazim u voz dobivam posljednje upute od starog šta trebam i kako ću, dobro je tu sam. Sreća već smo

raspoređeni bili po jatima i četama znam raju iz jata. Još da ih nađem i to je to.

Ispred mene se pojavljuje čovjek svjetlije puti sa svjetlim brkovima, plav. Oko vrata mu nije marama već izviđačka kravata. Već sam znao da to nije mala stvar i ne nosi je mnogo ljudi. Ja onako stojim ispred njega sa onim ruksakom na leđima, sve me zavaljuje. Kaže on meni kao „Šta hodam po vozu i gdje sam pošao?“. Ja mu počeh objašnjavati situaciju, da tražim jato...

Tek tada on vrisnu na mene: „Kako to stojiš? Stani mirno! Kako se zoveš?...“ itd. Ja ne mogu ništa da odgovorim od toliko njegovih pitanja, pa mogu reći i straha. Gledam voz ide ne mogu izaći, a najradije bih, oči pune suza, hoću da puknem, onaj ruksak koliko je god bio težak sada je sto puta teži. Gdje pođoh kud ne ostadoh kući!?

Našao sam jato i vodnika i četu, sve. Ali nije mi ni do čega. Drugovi me tješe, vide nešto nije u redu a ja se pravim da je sve ok. Predvodnik sjedi do mene i priča mi da je sve ok, da je dobro, da sam stigao i da je sve uredi. Meni tada ništa nije bilo u redu i samo sam mislio izdrži sada ovo i više nikad.

Super prvi utisak na prvom logorovanju.

Ali od tog trenutka sve se okreće u pravom smjeru. Naše jato je bilo najmađe i svi su nas pazili i gledali da nam ništa ne fali (Aida, Miro, Bobo, Eko, Zec, Hara, Sanja, Vedrana... Tako da sam svu svoju avanturu od prvog dana već drugi dan zaboravio.

Polaganje prvih vještina, prva straža od 21-23, niko važniji od mene. Ali koliko bi se mi izmorili preko dana dokaz je i to da sam ja i drugarica iz jata na straži izdržali do 22 sata i zaspali onako

sjedeći na kapiji. Došao mlađi dežurni, uz osmijeh nas probudio i poslao na spavanje te rekao da će on umjesto nas stražariti.

Jedan dan su u gradu Korčuli se izvodila tradicionalna Moreška i samo nekoliko nas je moglo ići da gleda. Ja sam izbran ispred svoga jata. Ali pošto je to trajalo dugo u noć ja sam onako na igralištu gledajući program zaspao. Ujutro sam se probudio u svom šatoru. Ko me je donio iz grada i spremio za spavanje ne znam ni dan danas.

Druženje, dežurstva u kuhinji (kao ja mogao tada nešto pomoći u kuhinji, samo smetao ali te svi trpe), smotre šatora, polaganje prvih vještina, kupanje, igranje, sastanci KZP...

Kada je došao dan povratka kući mislio sam da nije niko tužniji od mene. I vjerujte mi da sam pomislio na prvi dan i kako je sve to moralo biti tako, da bi mi svi ostali dani bili kao iz snova.

Drago mi je ako su i svim mojim prijateljima to a i sva ostala logorovanja, akcije i takmičenja ostali samo u lijepim sjećanjima kao meni.

Nadam se da će Odred još dugo trajati i da će mlađe generacije pa i moja djeca provesti još mnogo lijepih trenutaka u ovoj našoj organizaciji kao što sam ja.

IZVIĐAČ

U Izviđački dom na prvi sastanak me odvela komšinica Sanja Petrović, mislim da sam tada imao četiri godine. Sjećam se crvenih malih stolica, svoje marame i igrice koje smo igrali. Poslije toga sam imao mnogo predvodnika i vodnika, ali mislim da i pored najbolje volje ne mogu da se sjetim svih. Kroz izviđače sam prolazio sa rajom iz zgrade, rajom iz Kolonije, razreda, pa sve do onih srednjoškolskih dana u kojima su izviđači bili neizostavni dio naših života. Ja se i sada sjećam smotri pred Domom, postrojenih nas poletaraca, starijih izviđača, zastava... Vrijeme je sigurno učinilo svoje i danas onakvi izviđači kakvi su se meni sviđali teško da mogu da zadovolje apetite male raje.

Najljepše dane u izviđačima sam proveo u vrijeme srednje škole. Moja raja se u to vrijeme intenzivno bavila sportom, ali za izviđače smo uvijek nalazili vremena. Klara, Sančo, Enis, Zahe, Feja, Nane, Đeno, Pape, rahmetli Emir Bimbo, Šaha, Ado, Nova, Faladža, rahmetli Emil, Škuta (neka halali koga sam zaboravio), smo svi, neko manje a neko više bili u izviđačima. Iz tog perioda pamtim dva odlaska sa konačarima, a tih nekoliko dana druženja i rada su neizbrisivi dio onog dijela memorije u kojem čuvamo lijepe stvari. Sada kad pogledam, to je kao neki realiti šou gdje se desetak pravih prijatelja zafrkava 24 sata, cijelih 7

dana, pa još kada je sa nama bio naš Began, zabavi nema kraja. Vidim da danas mnogi postaju pisci i pišu knjige, a sa naših logorovanja sigurno bi se jedna dobra mogla napisati, ali kao što kaže stara latinska: „Što je bilo na logorovanju, neka tamo i ostane“, mislim da je tako najbolje...

Naš Hara Hadžizukić, mi je rekao da bi dobro bilo da se opiše neki zanimljiv događaj, anegdota iz izviđačkih dana. Hara je bio moj starješina u izviđačima, komandir u ratu, ali ovaj ga put neću poslušati jer koliko se ja sjećam sve što mi se dešavalo u izviđačima bilo je izuzetno smiješno i zabavno, te zaista teško mogu izdvojiti pojedinačne događaje.

Poslije rata sam sudjelovao u izviđačima samo iz jednog jednostavnog razloga. Nisam želio da mi budemo ta generacija koja će dopustiti da se ugase izviđači. Pamtim nekoliko divnih dana eglenisanja i uživanja na Boračkom sa pokojnim Švabom. Kako živim na Plehi, iskreno sam se obradovao primjetiši da se u zadnjih par mjeseci, vikendom ispred Doma dešavaju neke lijepe stvari. Puna podrška.

LJEPOTA DRUŽENJA

Ja sam Sanjin Buturović Sančo. Rodjen sam 4. februara 1974. godine u Konjicu. Bio sam član odreda izviđača koji se u to vrijeme zvao „Maksim Kujundžić“. Postao sam član ovog Odreda davne 1983. godine. Prvi vodnik mi je bio Haris Jusufbegović, a sa mnom u vodu su tada bili moji jarani iz ulice: Feja, Friško, Vlado, i drugi. Poslije sam i sam postao vodnik, te su u mom vodu bila mlađa raja iz Kolonije: Čara, Laro, Batan, Siniša...

Svaki trenutak proveden u izviđačima dugo ću pamtititi, kao i sva druženja, logorovanja, od Kaštel Starog do Tivta, a posebno ću se sjećati fudbalskih utakmica na logorovanjima u Tivtu, koje su igrane u sportskoj dvorani na „stotinu“ stepeni celzijusa gdje se vodila žestoka bitka za svaku loptu. Poslije utakmice je ekipa koja izgubi častila u kantini i morala podnositi „ložionu“ pobjedničke ekipe. Eto, pored plaže i sunca, nama su te utakmice bile važne upravo zbog druženja nakon njih.

Mislim da su mi i ova i sva druga izviđačka druženja i poznanstva sa divnim ljudima pomogla u odrastanju, sazrijevanju i postala su neraskidivi dio mene. Ako ove „nove“ generacije prožive i djelić onoga što smo mi prošli u izviđačima sigurno će postati bolji, znanjem, prijateljstvima i duhom bogatiji ljudi.

SJEĆANJA

Po završetku rata nekako se odmah počinje buditi dobri konjički „duh“ – konjički izviđači. Nagovoriše i ubijediše me da obavljam dužnost Starješine odreda. Pristadoh, ne znajući šta me čeka. Jedno je sigurno, bit ću u društvu dobrih ljudi: Mire, Ale, Aide, Hare, Meme, Hamića, Švabe, Šone, Bimbe, Salke, Seje, Asafa, Reše, Keme, Čaje, Hase, Dženite, Monije, Zaheta, Klare i drugih.

Odmah u startu nekima morasmo dokazivati da je naša imovina - naša. To dokazivanje postade borba za naš Dom. Na putu su nam stajali neki prikrevni politički interesi. Ubijedismo ih da je to vlasništvo Odreda izviđača argumentima i papirima. Savladasmo ih!

Donijeli smo odluku da počnemo sa pripremama za prvo poslijeratno logorovanje. Destinacija Modrac. I tako uz pomoć dobrih ljudi: Envera Bečirevića, Hamida Hajduka, 4. K. Armije BiH, konjičkog MUP-a, Crvenog Križa, Doma zdravlja i drugih preduzeća i pojedinaca, 160 djece sa osmijehom napustiše razoreni grad i odoše na Modrac, na četrnaestodnevno logorovanje.

Naredni zadatak je bila obnova i uređenje logorske prostorijske na Boračkom jezeru. Gradi se kuhinja, WC, postavljaju tuševi, vodospremnici i sve je na vrijeme bilo spremno za drugo

poslijeratno logorovanje. Treba napomenuti da je zbog uništene vodovodne infrastrukture vodosnabdijevanje obezbjeđivao JKP Vodovod Konjic puneći cisterne vodom.

Na sjednici Štaba odlučismo da obilježimo 40 godina postojanja i rada Odreda. Organizirane su brojne aktivnosti od kojih s ponosom izdvajam prvo izviđačko takmičenje u državi BiH – susreti pčelica i poletaraca uz učešće ekipa iz Ljubača, Banovića... U saradnji sa Šahovskim klubom organizirali smo i turnir u šahu. Veoma interesantan i neobičan događaj bio je turnir u tavlji. Bio je to prvi turnir te vrste na ovim prostorima, sudjelovao je veliki broj igrača, a pobjednik je bio Amir Makan. Ja zauzeoh 13. mjesto. To je bio prvi turnir u tavlji koji je održan u BiH, i upravo zahvaljujući njemu kasnije je formiran i klub „Ta-Ko“ i tavlja savez BiH.

Zatim odlučismo da krenemo u Evropu, da vidimo kako se tamo živi. Uz pomoć prijatelja konjički izviđači odoše prema Italiji i Austriji. Naši Konjičani ubijediše neke Belgijske izviđače/skaute da dođu u Bosnu. Da vide jedan prelijep grad na Neretvi i da upoznaju konjičke izviđače. Dođoše, usput nam i autobus pokloniše, i ostadoše. Zavolješe naše izviđače, naš grad i naše Boračko jezero.

Prijatelj našeg Odreda postade i jedan dobar čovjek, čovjek po imenu Jovan Divjak i njegova organizacija „Obrazovanje građi BiH“, koji svake godine u naš kamp na Boračkom jezeru dolazi na ljetovanje i edukaciju sa svojim stipendistima.

Ono što me dojmilo obavljajući dužnost starješine Odreda je izuzetna saradnja sa svim „starim“ i mladim izviđačima i

njihov entuzijizam. Sastajali smo se skoro svakodnevno, razgovarali, dogovarali, planirali, samo smo stremili ka jednom cilju: da se Odred dige na one dane slave kakve je imao prije nesretnog rata.

Uspjeli smo!

Hvala svima koji su pomogli za vrijeme mog mandata. Hvala svim ljudima dobre volje koji su nam pomogli u obnavljanja Doma izviđača i logorskih prostorija.

LIJEPO JE BILO U IZVIĐAČIMA

Rođena sam u oktobru 1980. godine, a već 1989. godine sam postala član Odreda izviđača „Maksim Kujundžić“. Tada nam je predvodnik bila Selma Džumhur, danas Hadžihusejnović. Koliko se mogu sjetiti ime jata je bilo „Pčelica“ i znam da nas je bilo puno. Pokušat ću se sjetiti nekih: moja sestra Amra, Jahura, Selmin brat i moj školski drug Emir Džumhur, Dragana Draganić, Ljolje Andrej, Vanja Lazarević i drugi.

Selma nam nije samo bila predvodnik, bila nam je svima kao starija sestra. Onda je došao rat, a nakon rata pravac Pleha i opet izviđači. Ovaj put vodnik nam je moja školska drugarica Alma Hadžiosmanović, a vod se zvao „Kondori“. Članovi voda su još bili Amela i Aida Vajzović, Amra Dučić, Aida Kamiš, Bojana Pandža, Erna Babović, Edita Mezit, Sanja Balić, Lamija Ljeljak, Amra Jahić, Dubravka Kovačić, Irina Kapetanović, sestra Amra. Sve su se udale, fakultete završile, te im nova prezimena ne znam. Ja ih pamtim ovako i sa maramom oko vrata, a vjerovatno sam neke i zaboravila nabrojati. Nadam se da se neće ljutiti, ipak prošlo je puno vremena, gotovo dvije decenije.

Da se ne zaboravi da smo na svim odredskim i logorskim takmičenjima bile najbolje, a važno nam je bilo da budemo bolje

od vječitog konkurenta - voda „Ugarak“, kojeg je , ako se dobro sjećam vodila Belma Šteta.

Bilo je divno biti član izviđačke organizacije, danas se sa osmijehom na licu sjećam tih nedjeljnih sastanaka, druženja, naravno logorovanja, prvomajskih uranaka. Eh, davno bilo, sad se naša djeca upisuju u izviđače i nadam se da će i njima biti makar jednako lijepo kao i nama.

KAKO POČETI PRIČU KOJA TRAJE CIJELI ŽIVOT

Najlakše bi bilo početi hronološki i arhivski - krenuo u izviđače tad i tad, upozn'o drugu malu raj u tom i tom jatu kod te i te predvodnice, prešao u taj i taj vod kasnije, pisati o zadacima i aktivnostima koje si imao, pobrojati sva mjesta, gradove i države koje si posjetio, pobrojati sastanke, akcije, vježbe, takmičenja, logorovanja, zimovanja, putovanja... KZP-ove, druženja, derneke, logorske vatre, simpatije, ljubavi, rastanke... i svašta nešto još.

Bio bi to dugačak, informativan tekst i sigurno vrijedan, al' ono što bih želio biti u stanju riječima dočarati je ona emocionalna strana, opisati to što osjeća izviđač, taj jedinstveni osjećaj koji je svaki dugogodišnji izviđač, siguran sam, osjetio bar jednom – sklopljen od mnoštva pojedinačnih osjećanja - odgovornosti, pripadnosti, sigurnosti, strasti, takmičarskog duha, pa luckavosti, zaigranosti, radosti, spokoja, ljubavi, poštovanja, i svega nečega još... Odrastanje i sazrijevanje u izviđačima učini čovjeka plemenitijim bićem, svjesnijim o vrijednostima i potrebi za poštovanjem ljudi i prirode oko sebe.

Ali pošto nisam pretjerano talentovan za te stvari, a i na žalost nemam mnogo vremena za ovaj tekst (to kad budemo

pričali na radiju :)) 'ajmo mi ipak ovu prvu varijantu, i napisat' par zgoda iz naše i moje izviđačke prošlosti.

Godina je 1996. Modrac, prvo poslijeratno logorovanje na jezeru kod Lukavca taman završilo. Bilo nas je ako se dobro sjećam, oko 200 na tom logorovanju, krenuli izviđači ozbiljno i odlučno odmah nakon rata u nove pobjede i pohode.

I u duhu obnovljenih izviđačkih aktivnosti širom BiH, nakon povratka u Konjic sa tog logorovanja, naš odred je dobio poziv za prvo poslijeratno izviđačko topografsko takmičenje – „Banovići '96“. (Takmičenje je bilo 1996. ne 1997. godine kako je pogrešno navedeno ispod slike u izviđačkoj monografiji povodom 50-godišnjice Odreda). Svaki odred je trebao da pošalje barem dvije mješovite (ne nacionalno, nego spolno, pravi izviđač ne zna biti nacionalista) ekipe od pet članova. I tako mene pozovu zbog modračkih referenci - kao jednog od četiri prva poslijeratna „kurira“ (na Modracu sam zajedno sa Belmom Štetom, Ejlom Salihamidžić i Mahirom položio vještastvo „Kurir“ kao najmlađi izviđač u konkurenciji svih 200-njak sudionika logorovanja), da se priključim izviđačko-takmičarskoj ekipi „Neretva II“ koju smo trebali da činimo Amela Amidžić, Sonja Pehar, Gakić Eldin, Enis Prevljak i ja, s ciljem da, naravno, predstavimo naš Odred u što boljem svjetlu na prvom poslijeratnom državnom takmičenju.

Ekipu „Neretva I“ su sačinjavali Alma Hadžiosmanović, Azra Bubalo, Hara Faladžić, Batan Macić i Admir Klarić, i oni su, za našu zajedničku izviđačko-čitalačku informaciju, sloveli kao ekipa sa većim šansama za uspjeh u odnosu na nas, a bogami

su se tako i osjećali te ponašali svo vrijeme, da ne griješim ni svoju ni njihovu izviđačku dušu. Doduše, slovili su kao favoriti barem sto se tiče Hare (Hadžizukića) i Zaheta (Emir Zahirović), koji su nam bili mentori u pripremama i vođe puta kasnije. Naša ekipa je imala maaalčice drugačije planove. Svima nama u obje ekipe to je bilo prvo izviđačko takmičenje u životu. Nije da se sad previše hvalimo ili s velikim užitkom likujemo nad činjenicom da smo mi kao autsajderi od starta postigli to što smo postigli, međutim na kraju se ispostavilo da su se svi oni izrazito zeznuli jer je upravo naša (tzv. druga) ekipa „Neretva II“ bila pobjednik cijelog takmičenja u konkurenciji od više od 20 ekipa iz cijele BiH. Zaslužno naravno, razvaa-lili smo. Hvala, hvala, hvala Vam, hvala najljepša, zahvaljujemo. :)

Pobjedničke aksiome na stranu, želio bih prepričati jednu situaciju koja se odigrala tek što smo stigli u izviđački logor u Banovićima:

Kiša dakle lije cijeli dan, pratila nas je od Konjica cijelom Bosnom do Banovića, sve mokro i vlažno, hladno prilično, znate kako je kad krajem ljeta padne velika kiša... i sjećam se upadam tako ekipno u neki veliki vojni šator sa punom izviđačkom opremom i ličnim stvarima, izgledalo je na prvu da se u tom šatoru većina ostalih izviđača sakrila od kiše. Kako smo prvi put tu, ne znamo proceduru, ispostavi se da je tu prozivka, prijava ekipa i provjera takmičarske opreme. Vidimo ide taj proces svojim tokom, i dok čekamo naša i druge ekipe naslonile su se na neki oveći stol unesen u sredinu šatora, spustila raja stvari, ja sjeo preko puta na neke palete, neraskomoćen jer je blatnjav pod, i dalje s rusakom na leđima i smotanom vrećom

za spavanje pod rukom. U šatoru nekoliko prilično solidnih lokvi vode za koje se raja u šatorskom metežu trudi da obućom izbjegava. Razvezla se priča dok čekamo na prijavu, upoznajemo se sa drugim ekipama, mada generalno raspoloženje nije na nekom nivou, kako rekoh jaka kiša pada, prohladno je, mi putovali cijeli dan, valja sutra čitav dan na stazu po kiši... i tako te činjenice pomalo narušavaju sveopću atmosferu.

Ja osjetih žeđ, i tražim od Alme iz naše DRUGE ekipe, ona stoji naslonjena na taj stol preko puta mene, da mi baci vodu. Uze Alma bocu sa stola, dreknu „hvataj“ i baci mi je. Kako je to nekako brzo i mašala uradila, poleti ona boca prema meni, vidim ja ozbiljno stanje, imam dvije opcije - jedna je da me fekne posred glave, druga je da je uhvatim i spriječim udarac, je l' te.

I šta mogu, neg' samoobrambeno (ali i dalje izviđački elegantno) krenem da uhvatim bocu, i pritom refleksno iz ruku bacim vreću za spavanje posred one najveće lokve. Naša kršna Almica se na prvu malo zbuni, pogleda u onu vreću što sad leži usred lokve i onda mi nekom kombinacijom šaljivo-sažaljivog tona još dobaci – „Heheeee budaleee.“

Vreća do pola u lokvi, sad se već dobar dio raje unutra kida od smijeha, smijeh se proporcionalno širi šatorom, ja se onako već mirim s činjenicom da se tu večer neću imati čim zašuškati, al' u duhu izviđačkog zajedništva - barem sam zagrijao atmosferu u šatoru pred sutrašnji historijski podvig i pobjedu.

A šator i atmosfera su izviđaču taman.

I JA SAM BIO IZVIĐAČ

Ja, Adis Đikić, rođen 9. 9. 1979. godine, pristupio sam Odredu izviđača „Neretva“ Konjic davne 1987. Priključivanju izviđačima najviše me potaknula činjenica da je moj rahmetli otac Muhamed Đikić bio dugogodišnji član odreda, a u jednom periodu je obavljao funkciju starješine Odreda. Mogu s pravom reći da sam tu proveo najljepše godine svog života. Kroz period koji sam proveo u izviđačima (logorovanja, takmičenja i druge aktivnosti) upoznao sam veoma mnogo drugova i prijatelja s kojima se još uvijek družim, između ostalih Samir Gadžo, Edin Ribić Petak, Dino Dizdarević, Sanjo Balavac, Beno Ćesir, Elvir Gabela, Admir Klarić, Alen Nožić Čile, te braća Zlaja i Gogo Džino.

Posebno mi je ostalo u sjećanju prvo poslijeratno logorovanje iz 1996. godine kad smo bili na jezeru Modrac. Tom prilikom naš Odred je brojao najviše članova što je zaista bilo zapanjujuće s obzirom na to da je godinu dana prije toga rat tek bio završen. Poslije smo nastavili sa logorovanjima na Boračkom jezeru u našem kampu koji smo sami izgradili i podigli, na što sam veoma ponosan.

Još uvijek sam član Odreda iako nisam aktivan u tolikoj mjeri kao ranije, ali sam ponosan što sam i dalje uključen u tu organizaciju. Godine 2006. kada se obilježavala pedesetogodišnjica

Odreda izviđača u znak sjećanja na mog rahmetli oca Muhameda dobio sam knjigu koja govori o samom Odredu od osnivanja 1956. godine do 2006. godine kada je objavljena knjiga. Knjigu mi je lično uručio sadašnji starješina Haris Hadžizukić Hara.

Vrijeme provedeno u Odredu je bio jedan lijep period moga života ispunjen pozitivnim iskustvima. Osim što se tom prilikom djeca i mladi zabavljaju, istovremeno i uče nove stvari. Smatram da je izuzetno važno da djeca ostvare vezu sa prirodom i upoznaju život u prirodi, kao i da nauče međusobno drugarski komunicirati i raditi u timu što im ovakva organizacija u potpunosti omogućava. Moja preporuka svim mladim je da se priključe izviđačima jer je to zaista jedno nezaboravno iskustvo.

TAKMIČENJA KOJA IZVIĐAČU ŽIVOT ZNAČE

Zajednički sadržilac svih priprema i polazaka na topografska takmičenja bilo je sastavljanje konačne ekipe, koja će braniti odredske boje, veće pred sami polazak na put. Od nas deset, dobro uvježbanih, najmanje dvoje je uvijek moralo baš dan prije puta po nove tene za školu, na neodloživo porodično okupljanje ili se razboljelo do „smrtne postelje“. Tražile su se zamjene svim raspoloživim sredstvima, a kada bi se konačno utvrdio posljednji i zvanični spisak, počinjala je škola topografije po ubrzanom nastavnom planu i programu sve do početka takmičenja, pa je trajala čak i tokom staze.

„Novembarski susreti“ u Banjoj Luci (2001 - 2003), bili su nam omiljena destinacija i takmičenje, a pošto smo tamo nerijetko bili jedini odred iz Federacije, domaćini su nas posebno pazili. „Novembarske susrete“ 2001. godine članovi ekipe će posebno pamtiti po brižnosti vođe puta (Eldin Gakić), koji im nije dozvolio da se duž staze truju kojekakvim sokovima sumnjivog porijekla ili se kojim slučajem isprehlađuju zbog nedostatka vitamina i minerala, te ih je na stazu poslao sa 1.5 litar vode obogaćene šumećim vitaminom C, što je neupitno utjecalo da ekipa u sastavu: Sanda Šain, Vedran Trlin, Jasmin

Dautbegović, Adi Trnka i Alma Zahirović, uspješno pređe stazu i vrati se kući zdravija nego što je otišla.

Ostali „Novembarski“ su protekli bez vitaminskih bombi, onako standardno i sa uvijek, tradicionalno promašenom prvom kontrolnom stanicom.

Višeboj u Sanskom Mostu je jedno od takmičenja o kojima se može napisati cio roman, ali bilo bi jako teško odrediti mu žanr. Godina je bila 2002, a naše dvije ekipe u sastavu: Sanda Šain, Damir Dautbegović, Ajla Ahmić, Asad Herić, Adi Trnka, Mirza Ljeljak, Suana Šahinović, Nerma Turić, Alma Leparo i Rožajac Anela, stigle su na odredište u malo veselijem tonu od ostalih ekipa i blaženom neznanju koliki put nas čeka u naredna dva dana. Stvari su nam postale malo jasnije kada su nam izdiktirali obaveznu opremu za stazu, koja je pored standardne opreme (po ekipi) uključivala i: pet vojnih šatorskih krila, tave, lonce, komplet pribor za kuhanje (za jelo se podrazumijeva), sjekire, ašove, vreće za spavanje, najlone, enormnu količinu užadi i još neke „sitnice“ koje smo uspjeli utrpiti u naša dva „kolektivna“ ranca, koja su bila teža od svih nas pojedinačno i kolektivno. Nosili smo teret naizmjenično, gazli stazu, padali, ustajali, klizali se niz blato u kanjonu, usput skupljali herbar i crtali pejzaže (jer i to se mora), naišli na seljane koji su nam objašnjavali da smo pogriješili državu, jer je Zagreb u Hrvatskoj, a ne brdo kod njih...i tako...preživjelo se do bivaka koji je organiziran i postavljen u sred neke bare, koja se ne suši ni jednom u 100 godina, ali dobro. Izviđač si i šta imaš kukat, ako ti se ne sviđa „fulio si profesiju“... Skuhaj večeru od kilograma krompira, stavi malo

mlijeka da liči na pire (jer i to se ocjenjuje), digni šatore od krila, lezi po najlonu ispod kojeg šljapka voda (metra suhog terena nema) i spavaj. Ako sam sebe poznaš ujutro, dobro je. U međuvremenu, objasniše nam organizatori i stariji izviđači da sutra ima još toliko hoda, ali da ne brinemo, nije to ništa strašno, jer su oni, kako tvrde, cijelu stazu obišli. Pitamo mi: „A čime i kako ste je obišli“, vele: „Pa autom“. Odjeknu smijeh kanjonom, kakav se u Sanskom Mostu nije oglasio bar 50 godina i odosmo na spavanje, sve vrteći po glavi stazu kojom smo prošli taj dan, svjesni da je koze nisu obišle od stoljeća sedmog, a kamo li auto.

Ujutro je deset punoglavaca hrabro nastavilo stazu i osvojilo pehare iz više disciplina (diplome su u Domu), a kao moralna i materijalna podrška čak u Sanski Most došla su nam tri starija izviđača: Adnan Ćatić, Zlatan Džino i Marko Azinović, nahranili gladne i iznemogle „pčelice i poletarce“ i zajedno s nama i trofejima ponosno stigli kući.

Na takmičenje u Tuzlu, 2004. godine išli smo kao već „stari i prekaljeni“ vukovi, tako da ni osvajanje pehara nije bilo upitno. Da bi nas išlo što više, troškove takmičenja smo pokrili od džeparaca, studentskih režija, pa čak i od sredstava za obaveznu fakultetsku literaturu. Stariju ekipu su činili: Sanda Šain, Sanda Macić, Ermin Handžar, Damir Dautbegović i Nerma Turrić. Ja sam bila vođa puta, a mlađu ekipu su činili: Vedran Trlin, Azra Gije, Anja Kovačević, Senad Sarajlić i Ida Kovačević. Imali smo ubjedljivo najbolju tačku na KZP-u, osvojili smo pehar, ali Sanda Šain je ostala zapamćena kao šampion „zadatka iznenađenja“. Kao što je i običaj, ovakvi zadaci su obično rezervisani

za koji sat iza ponoći, pa je to i tada bio slučaj. Devet članova ekipa se probudilo iz dubokog sna, na prvi poziv. Jedan nije... Sandu smo morali malo upornije da budimo. Nakon što je konačno otvorila oči, ne primijetivši da već ima jednu maramu oko vrata, panično stavlja i drugu (... jer gdje ćeš bez marame ili u ovom slučaju samo s jednom) i mota vreću za spavanje, stavlja je pod mišku i kreće... u grad, da obavi zadatak. Nikad nismo saznali zašto je Sanda mislila da joj treba vreća, niti dvije marame... možda je i ranac htjela spakovati, ko zna. Možda navika iz djetinjstva, da spakuješ sve što imaš kad te probude iza pola noći i bježiš na sigurno, a možda samo njena potreba da uvijek svu opremu ima sa sobom. Ipak, jedino njen šator na logorovanjima nikad nije prokisnuo... hvala joj za uvijek suhe stvari, ali teško da ću joj ikad oprostiti okopavanje i postavljanje najlona na isti tik poslije ručka, ono oko dva... kad je +40 stepeni celzijevih, prvi dan logorovanja, a kiša obično padne tek šesti dan :D.

P.S. Mora se spomenuti da nas je na 99% takmičenja vozio Zisko. Nije nam dao da ponese Pujdu iz Sanskog Mosta, jer kako je rekao: „Ne znam đe ću s vama, još i to pašče da vozam“, a svaki put se potrudio da nas upozna sa ponudom proizvoda kraja kroz koji smo prolazili, pa smo tako uvijek znali „pošto metle u srednjoj Bosni“, „pošto kamen kod nekog domaćina iza sedam gora“, „kako je kupus zavijen u Bugojnu“ itd.

Ostaće zapamćen po upućenoj nam rečenici: „Samo da mi vam je leđa ugledat“.

PRIPREME ZA DOČEK BELGIJSKOG AMBASADORA

Godina je 2007, moja prva po starješinstvu na logorovanju. Logorovanje kao i svako predhodno teče po planu, sve do 3-4 dana kada prijatelj iz Belgije po imenu Martin reče da u posjetu našem kampu dolazi belgijski ambasador. Kao što to biva kod nas, počinju pripreme za doček ambasadora. Ida, Esad i ja razrađujemo plan prijema do u detalje, od dočeka poletaraca na ulaznoj kapiji, obilaska terena, pa do ručka na koji će doći i općinski načelnik i Predsjedavajući općinskog Vijeća. Protokol je spreman i na večernjem štabu upoznajemo vodnike o gostima koji nam dolaze na jednodnevni boravak. Svi dobijaju precizna zaduženja, ostalo je još da u naredni dan-dva dobijemo tačan datum i satnicu dolaska ambasadora. Naredno jutro poslije doručka na kapiji kampa se pojavljuje rovokopač. Na upit vozaču koji upravlja tom mašinom, šta radi u našem kampu, on reče da ga je poslala teta Aida da nam poravna parking na ulazu u kamp. Nakon nekoliko sati rada mašina odlazi, a teren ostaje u ne baš izravnom stanju. Da stvar bude još gora kiša počinje da pada i stvara se blato. U večernjim satima u kamp dolaze Aida i Miro i govore da je jedino rješenje za novonastalo blato pjesak koji bi trebalo u toku sutrašnjeg dana razbaciti.

Aida poručuje pijesak za sutra. Na večernjem sastanku sa konačarima dogovaram sutrašnju aktivnost oko razbacivanja pijeska po blatu. Šaha upita čija je ideja da se pijesak po blatu baca, na šta Fuke daje odgovor da se vidi da nikad prije nije radio sa Šainima. Trećeg dana dolazi potvrda od ambasadora da on dolazi sutradan, ali pijeska nema. Kova kaže da sigurno neće ni doći, vidite da pada kiša. Negdje malo poslije ručka na kapiji se ukaza kamion pun pijeska, svoj teret je iskipao na samom ulazu, za tren oka sam bio na kapiji kao i: Kova, Šaha, Pido, Feđa, Almedin, Fuke, Boske, Eso, Mićo, Mara... da se taj pijesak konačno razbaca. Onako ljuti filozofiramo kako je pijesak vozač mogao rasuti na 2-3 hrpice da nama bude lakše pri razbacivanju. Našu priču prekida glas dječaka Mirze Hakalovića koji reče: „Šta je, šta se tu raspravljate kao kakve babe, vidite šta nas je. Podijelite lopate i krenite sa radom, a ovi bez lopata neka čekaju, pa kad vide da se neko od kolega umorio neka ga kucne po ramenu kao na dženazama i nek on nastavi sve tako dok pijesak ne bude razbačen.“ Nakon toga dođe do smijeha ali i usvajanja Mirzinog prijedloga i za sahatak parking je bio spreman za goste.

KONJUH PLANINOM

Bilo je to još jedno od uobičajenih topografskih takmičenja. Ovog puta u Banovićima. Propozicije jasne k'o dan, između ostalog i sastav ekipa 3 + 2, planinke i izviđači. Mi smo malo odstupali od tog pravila, pa je na takmičenje krenulo nas pet planinki: Špago Dijana, Hadrović Anela, Kovačević Anja, Kovačević Ida i ja, Azra Gije. Vođa puta Turić Nerma. Naziv ekipe "Momci" – dobismo ga svojevremeno od Azinović Marka, druga izviđača. Sve same djevojke. Stotinjak izviđača u Banovićima, iz cijele regije, doduše više izviđača nego planinki (izuzetak samo mi). Našoj su se družini već na početku pomalo smijali, no mi se nismo dali omesti, odlučni da "pokupimo" pehar. Počelo takmičenje, krenule ekipe, trče od kontrolne do kontrolne stanice. Sve same prepreke, duga pješaćenja po okolnim brdima, sunce prži i iz neba i iz zemlje. Teško, preteško.

Između ostalog treba prijeći i preko rijeke, hodajući po užetu, vezan sigurnosnim pojasima. Našoj ekipi, nakon dugog ubjeđivanja, dozvole učešće. Kao to bi trebao raditi izviđač, a ne planinka. Navodno je sigurnije. No međutim tu je naša druga-rica, Špago Dijana, koja je naravno i više nego uspješno obavila to što se od nje očekivalo. Sve teče i bolje nego što smo očekivali. Stižemo do cilja, jedni od prvih. Boduju se radovi, u zraku se

osjeća napetost. Mi vidimo kuda sve vodi. Bićemo sigurno prvi ili drugi. Postrojili smo se po ekipama. Proglašavaju pobjednike, "Momci" četvrti. Prilazimo stolu, gdje je komisija bodovala radove, pitamo gdje smo pogriješili. Jedan od starijih izviđača iz komisije nam kroz smijeh govori: "Na vašoj karti nije označen sjever, tako da je nemoguće ocijeniti rad." U tom trenutku, moram priznati, razočarenje je bilo veliko, no danas, danas mi je ta priča slatka k'o med. Kao i dani provedeni u Odredu.

LOGOROVANJE U TURSKOJ

Kao jedno od svojih divnih iskustava pamtim odlazak u Tursku zajedno sa mojim prijateljima. Taj odlazak su nam omogućili izviđači iz Konjica i ovim putem želim da se zahvalim na svemu što su učinili kako bi ovo ostvarili i uljepšali nam jedan period ljeta. Otputovali smo u Tursku u mjesecu augustu, 2015. godine. Išli smo autobusom, što većina ljudi smatra napornim, ali meni se to sviđjelo jer sam u međuvremenu, prilikom putovanja, mogla vidjeti ljepotu naše zemlje, kao i ostalih država kroz koje smo prošli. Nakon dugog putovanja došli smo u prelijepi Istanbul.

Stigli smo uvečer, a osoblje kampa nas je lijepo ugostilo i uputilo u sve što nam je bilo potrebno. Kamp, kao i svaki drugi, ima svoj pravilnik kojeg smo se morali pridržavati. Taj kamp je zaista ogroman i prepun različitih sadržaja. Okružuje ga veliko šumsko prostranstvo, gdje su ujedno bili smješteni i naši šatori u kojima smo boravili tih nekoliko dana. Naravno, ovo nije bio samo izlet, imali smo određena zaduženja i mnoge aktivnosti koje svaki izviđač mora izvršavati i poštovati. Već od idućeg jutra, nakon zбора i doručka, krenule su aktivnosti u kojima su svi izviđači uživali. U kampu je bilo mnogo djece, najviše iz Makedonije i Turske. Istina, bilo je pomalo teško sporazumijevati se s njima, ali je većini engleski bio zajednički jezik, pa je to

bio način sporazumijevanja. Uspjeli smo upoznati mnogo prijatelja, a s nekima smo i danas ostali u kontaktu. Lijepo je imati prijatelje po cijelom svijetu, lijepo je upoznati druge kulture i običaje, proširiti svoje znanje i vidike uz nove ljude i na kraju krajeva, dobro je naučiti nešto novo.

Kamp je bio jako dobro organizovan, uprkos tome što je bilo prisutno mnogo ljudi. Svaka osoba je izvršavala svoje dužnosti onako kako je to bilo potrebno. Svi su se pridržavali pravila, pazili su na ponašanje i na dužnosti, baš kako dolikuje pravim izviđačima. Obavezno je bilo nositi uniforme i izviđačke marame, bez kojih je bilo besmisleno uopšte pristupiti kampu. Okupljanja su se izvršavala u samom centru kampa. Svaka grupa je tačno znala svoj raspored i plan za taj dan. Ono što se meni lično najviše svidjelo jeste veliko polje sa konjima, a jahanje konja je bila jedna od aktivnosti koje smo imali. To je mene najviše primamilo, jer mi je oduvijek bila želja da probam nešto takvo. Koliko sam mogla primjetiti, i ostatak ekipe je uživao. Također, neke od aktivnosti su bile penjanje na vještačkoj stijeni, streličarenje, vožnja kajakom na jezeru nedaleko od kampa... Sve je to za nas bilo novo, a želja da prođemo kroz sve to bila je velika. Ovo je bila savršena prilika da probamo nešto novo čega ćemo se uvijek rado sjećati. Kamp ima i veliki bazen, gdje smo organizovano odlazili kako bismo se rashladili usred velikih ljetnih vrućina. Navečer je bio običaj da se okupimo u centru, te zapalimo vatru i svi izviđači su sjedili oko nje, dok je nedaleko od toga bila postavljena velika scena na kojoj se održavao kulturno-zabavni program. Naši dani su, kao što možete

vidjeti, bili veoma dobro i planski ispunjeni zahvaljujući osoblju koje se potrudilo da sve bude kako treba i da svim ljudima koji su prisustvovali bude ugodno.

Ono što je još bitno spomenuti jeste naš obilazak grada Istanbula. Jedan dan je bio isplaniran za odlazak u grad, gdje smo mogli vidjeti i obići niz njegovih znamenitosti, te kupiti nešto po čemu ćemo pamtit i imati lijepe uspomen na njega. Istanbul je predivan veliki grad, u kojem se zaista može dosta toga vidjeti i naučiti. Ono što mi se najviše sviđjelo u tom gradu je Miniaturk, minijaturni park koji sadrži važne znamenitosti i historijske strukture Turske, u umanjenim dimenzijama. To je mjesto koje mi je najviše ostalo u pamćenju, iako ih je bilo još mnogo. Posebno mi se sviđjelo jedno mjesto s kojeg se vidi veliki dio Istanbula, i tek tada sam se uvjerila koliko je grad zapravo velik.

Tih deset dana provedenih u Turskoj, za sve nas su bili dani za pamćenje. Sva ta druženja, aktivnosti, posjete, upoznavanja... Mislim da je to nešto što je svakome potrebno i ukoliko se bilo kome ukaže ovakva prilika, nipošto je ne treba propustiti. Sada smo bogatiji za jedno veliko iskustvo, koje za sobom vuče pregršt lijepih uspomena i sjećanja na ovaj kratkotrajni, ali zaista vrijedan odlazak.

DRUGI O NAMA

PLAVI SA ZELENE RIJEKE VEDRI, SLOŽNI, SPRETNI I UREDNI

Ne znam kada sam se prvi put sreo sa izviđačima i planinkama iz Konjica. No sasvim je izvjesno da sam se baš kao i mnogi drugi članovi izviđačke organizacije u Sarajevu sada već davne 1960. godine (bez obzira na to što nikog iz te sjajne topografske ekipe nisam lično poznao) obradovao vijesću da su izviđači iz Konjica pobijedili na jugoslovenskom orijentacionom takmičenju. Sjećam se da mi je nakon toga neko na jednoj od velikih akcija rekao: „Oni u plavim uniformama su Konjičani - poriječani sa Neretve“. Moguće da je to bilo baš 1964. godine na II smotri Saveza izviđača Bosne i Hercegovine održane na obalama Une u Martinbrodu i Kulen Vakufu. Na tu smotru išli smo izviđačkim vozom koji je krenuo iz Mostara i zajedno nas doveo na odredište. Pamtim, izviđači iz Konjica bili su vedri, složni, spretni, uredni, dobro opremljeni. Oni su odista bili i ostali elitna izviđačka jedinica o čemu svjedoči njihovo učesće na svim smotrama Saveza izviđača Jugoslavije, Bosne i Hercegovine, orijentacionim i drugim takmičenjima, marševima i akcijama kao i priznanja koja su osvojile njihove čete i ekipe i veliki broj pojedinaca.

Iz tog razloga čini mi čast da u povodu obilježavanja 60. godišnjice od osnivanja izviđačke organizacije u Konjicu i uspješnog rada Odreda „Maksim Kujundžić“, odnosno „Neretva“ - „istrgnem“ nekoliko uspomena koje će ostati zapisane u knjizi izviđačkih uspomena 1956 -2016.

POBJEDNICI: Na IV smotri Saveza izviđača Jugoslavije na Fruškoj gori boravio sam samo nekoliko dana. Baš u vrijeme kada je okončano savezno takmičenje u orijentaciji u kojem su Konjičani pobijedili u obje konkurencije (izviđači i planinke). U Štab SIBiH-a tog dana i sutradan dolazili su predstavnici mnogih izviđačkih jedinica iz svih krajeva bivše nam zemlje da čestitaju na pobjedi, a izviđači iz drugih gradova posjećivali konjički logor tražeći da im se u knjižici za uspomenu udari pečat Odreda iz Konjica.

ŠKOLA ZA NAČELNIKE: U više navrata bio sam član štaba Republičke škole za načelnike odreda najčešće održavanoj na Boračkom jezeru. Polaznici iz konjičkog odreda uvijek su bili među najmarljivijim i najprimjernijim. Posebno se sjećam VIII klase te škole u kojoj su instruktori bili Mažana Stenek Inga, Zoran Krezić Čajo i Ahmed Erzumlić Hamić. U to vrijeme SIBiH je zvanje instruktora dodjeljivao pojedincima koji su prethodno završili jednu od klasa ove škole i pokazali rezultate u svojim jedinicama. Njih troje nisu pohađali RŠNO a u štab škole imenovani su na osnovu dobrih rezultata u odredu. Tih petnaest dana na VIII klasi sjajno su radili sa svojim vodovima, maštovito prenosili znanje i iskustvo i na kraju zvanično postali instruktori SIBiH-a.

NADMUDRILI KIŠU: Osmu smotru Saveza izviđača Jugoslavije održana u Beogradu na terenu Ade Ciganlije 1987. godine upamćena je po velikom prolomu oblaka i kiši koja je potopila šatorski grad - taborište sa više od 10.000 izviđača. Među rijetkima čiji su kreveti i oprema ostali suhi bili su izviđači Odreda „Maksim Kujundžić“. Sve do maja 2016. godine dok mi to nije ispričao Haris Hadžizukić nisam znao kako su uspjeli nadmudriti kišu. Haris veli da su na teren smotre sa opremom stigli prije svih ostalih i u naselju u koje su raspoređeni odabrali najsigurniji teren imajući u vidu da je Ada Ciganlija riječno ostrvo i kao takvo podložno poplavama. Tako su pokazali da ono što su godinama učili na vodnim sastancima i brojnim akcijama nije bilo uzaludno.

HVALE IH I SLOVENCIMA: Sa konjičkim izviđačima 1984. godine bio sam na Plavu u vrijeme održavanja smotre Saveza izviđača Crne Gore. Ja kao predstavnik SIBiH-a i gost štaba Smotre a oni na ljetovanju. U Sarajevo sam se sa Plava vratio sa grupom tabornika Slovenije. Bili su puni lijepih utisaka ne samo iz tog očaravajuće lijepog kraja već i o organizaciji i svakodnevnom izviđačkom životu u konjičkom logoru. „Svaka in čast“ – kazali su mi Slovenci.

U ISTOM VOZU: Sa Slavkom Butinom, jednim od osnivača izviđačke organizacije u BiH, a u vrijeme na koje se odnosi ovo sjećanje, funkcioner SIBiH-a bio sam u Ljubljani na sastanku Komisije za izdavačku djelatnost SIJ-a. Istovremeno, u glavnom gradu Slovenije održavano je jedno od tradicionalnih izviđačkih takmičenja. To smo saznali tek navečer kada smo

brzim vozom putovali za Sarajevo. Nadomak Zagreba u hodniku našeg vagona začula se graja a potom protrča grupa djece u plavim izviđačkim uniformama. Prepoznali smo Konjičane. Mislim da je sa njima bio Jusuf Hondo Bimbo, moguće i Zoran Pavlović Šona. Znam da smo se tu noć lijepo ispričali i da su nas, nakon kratkog kunjanja u ranim jutarnjim satima srdačno ispratili na peronu stanice u Sarajevu, produživši putovanje istim vozom do Konjica.

BORBA ZA DOM: Nije mi bilo drago kada sam krajem 1995. godine saznao za namjeru lokalnih vlasti da prisvoje Dom izviđača u Konjicu i promijene mu namjenu. Tome sam se usprotivio u nekoliko tekstova objavljenih na stranicama „Oslobođenja“ i imao neformalan razgovor sa tadašnjim predsjednikom opštine dr. Almirom Alikadićem. U trenutku kada mi se učinilo da je vrag odnio šalu i da Dom više nikada neće biti izviđački, Edhema Bičakčića zamolio sam da se zainteresuje za taj slučaj kako bi Dom ostao u funkciji i prvobitnoj namjeni. Rezultati koje je postigao Odred „Neretva“ od okončanja agresije na BiH do danas pokazuje da to nije bilo uzaludno.

PODVIG S MONOGRAFIJOM: Kada je 2006. godine u povodu obilježavanja 50-obljetnice Odreda izviđača u Konjicu iz štampe izašla prigodna fotomonografija bio je to dokaz da je tadašnje rukovodstvo ovog izviđačkog odreda zadržalo istančan osjećaj prema prošlosti Odreda i rezultatima koje je ostvario, kao i stotinama članova organizacije koji se mogu prepoznati na objavljenim fotografijama. Ne mogu a da i u ovoj prilici ne iskažem svoju zahvalnost što mi je ukazana čast da budem

jedan od njenih promotora. Pri tom sam bio posebno impresioniran da je ovaj u izviđačkoj organizaciji vrijedan izdavački poduhvat (finansijski) podržao zavidan broj privrednih društava iz Konjica i ne mala grupa pojedinaca što su ustupili na objavu dio svojih sačuvanih (foto)uspomena. Za mene je to znak da su im izviđači prirasli za srce.

SUSRETI U AVGUSTU: Ima tome skoro deset godina kako s radošću svakog prvog vikenda u avgustu dolazim na susret koji za nas starije na Boračkom jezeru organizuje Odred „Neretva“. Sarajlije su, što me raduje, najbrojniji među gostima iz drugih gradova. Tako makar jednom godišnje sretnemo draga lica, drugove i drugarice, prijatelje i uvijek nam bude lijepo i nezaboravno. Domaćini se u tom odista trude.

ŠTO BI SLAVKO KAZAO: Jednom prilikom, nakon što smo iz štaba Republičke škole za načelnike odreda na Boračkom jezeru ispratili goste što su iz Sarajeva došli obići logorovanje i izviđače iz mnogih krajeva BiH, sa Slavkom Butinom razgovarao sam o toj posjeti i nama - izviđačima. Analizirali smo kakve su utiske gosti mogli steći. Tada mi reče i ovo: „Kad god treba osvjetlati obraz organizacije slobodno se osloni na Konjičane. „Vidio si i danas. Kod njih je sve pod konac. Nema da omanu“.

(Autor je novinar i publicista iz Sarajeva, dugogodišnji član i instruktor izviđačke organizacije)

SADRŽAJ

Riječ urednika	5
<i>Pavlović Zvonimir Šona</i> Izviđačko vrijeme	7
<i>Variščić Miralem Ale</i> Otrgnuto od zaborava	13
<i>Hondo Jusuf Bimbo</i> Nagrada ili kazna	19
<i>Vajzović Ibrahim Braco</i> Nekada i sada	21
<i>Senka Stenek</i> Švabo	25
<i>Branko Muftić</i> Moje izviđačko u „Maksimu...“	31
<i>Džemaludin Lepara</i> Moje sjećanje na konjičke izviđače	34
<i>Dževad Hadžihuseinović</i> Kako sam postao izviđač	46
<i>Emir (Enesa) Hadžizukić</i> Sjećanje na takmičenja u orijentaciji 1962. godine	49

<i>Abdulah Džumhur</i> Moje sjećanje	53
<i>Zlatan Zebić</i> Naš Jozo Stenek	55
<i>Rasenko Rale Čađenović</i> Klub brđana „Če Gevara“	56
<i>Tomislav Vranić</i> Gumenim čamcem od Sutomora do Ploča	60
<i>Senadin Dino Begtašević</i> Senadin Dino Begtašević, izviđač, porječanin, imao plavu uniformu, a kaiš sa grbom nikad nije imao	64
<i>Petar Magazin</i> Umor konačara	67
<i>Dragan Ajanović Sija</i> Odred izviđača kroz vrijeme i smjene generacija	71
<i>Branko Magazinović Janjac</i> Nekoliko mojih izviđačkih sličica	77
<i>Ahmed Erzumlić Hamić</i> Moje izviđačko drugovanje	85
<i>Zoran Krezić Čajo</i> Izviđači Konjica – Konjicu	90
<i>Mihajlo Šain Mišo</i> Sjećanje na juli 1969. godine	95
<i>Dragan Popović Pana</i> Uz jubilej	99

<i>Vesna Begtašević</i> Da mi je neko pričao	105
<i>Šefik Šunj</i> Moja sjećanja na izviđače	109
<i>Hasan Pirkić</i> Konačar, napokon!	116
<i>Olja Križnik</i> Moja generacija	119
<i>Zoran Draganić</i> Ko to tamo kašlje	121
<i>Dževad Lizde</i> Zimovanje na Korčuli	125
<i>Aida Bubalo</i> Moje djetinjstvo u izviđačima	126
<i>Biljana Handžo</i> Izviđač i pjesma, na istom drumu životnog putovanja	129
<i>Željko Zovko Eko</i> Ta dobra vremena	140
<i>Dabić Vlatko Bucó</i> Bilo jednom....da se ne zaboravi...	144
<i>Mirsad Nikšić Sadan</i> Radili smo i kad je bilo najteže	151
<i>Adis Behmen</i> Izviđački nestašluci	155

<i>Olja Sarić - Ćorović</i> Najljepši dio odrastanja	158
<i>Hamed Kovačević</i> Sjećanja na izviđačke dane	161
<i>Halid Ćosić</i> Sjećanja na izviđački život	166
<i>Haris Hadžizukić Hara</i> Važno nam je bilo...	169
<i>Aida Šain</i> Volim biti izviđač	176
<i>Emir (Envera) Hadžizukić</i> Pješice do Beograda	182
<i>Samir Memić</i> Sa marša...	187
<i>Almir Hebibović Safa</i> Najslađa pobjeda	189
<i>Duško Serdarević Dule</i> Postati čovjek	191
<i>Dunja Litrić - Macić</i> Izviđačka porodica	193
<i>Amra Subašić</i> Zimovanje u Poljskoj	196
<i>Amela Demirović</i> Cot na fruškoj gori	201

<i>Edina Dinka Dizdarević</i> Moji izviđači	205
<i>Monija Frey</i> Moj izviđački put ili od pčelice do...	207
<i>Dženita Skalonja - Vajzović</i> Lijepo je sjetiti se...	210
<i>Emir Zahirović Zahe</i> Moje prvo logorovanje	213
<i>Orhan Tucović</i> Izviđač	218
<i>Sanjin Buturović Sančo</i> Ljepota druženja	220
<i>Midhat Cerovac</i> Sjećanja	221
<i>Jasmina Šoro - Buturović</i> Lijepo je bilo u izviđačima	224
<i>Marko Azinović</i> Kako početi priču koja traje cijeli život	226
<i>Adis Đikić</i> I ja sam bio izviđač	230
<i>Anela Rožajac</i> Takmičenja koja izviđaču život znače	232

<i>Muamer Nuhanović Muma</i> Pripreme za doček belgijskog ambasadora	236
<i>Azra Gije - Deschutter</i> Konjuh planinom	238
<i>Mia Bakoš</i> Logorovanje u Turskoj	240
<i>Hajdar Arifagić</i> Plavi sa zelene rijeke vedri, složni, spretni i uredni	245

GENERALNI SPONZOR KNJIGE
JE OPĆINA KONJIC

OBJAVLJIVANJE KNJIGE SU POMOGLI:

 UNIONBANKA
Jedina. Odgovorna. Pouzdana.

 triglav

NLB

